

**LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN
MIETINTÖ 10/2014 vp****Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskun-
takaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja raken-
nuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n
muuttamisesta****JOHDANTO*****Vireilletulo***

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp).

Eduskunta-aloite

Valiokunta on käsitellyt hallituksen esityksen yhteydessä lakialoitteen
— LA 2/2014 vp Laki viestintämarkkinalain 55 §:n muuttamisesta (ed. Jalonen /ps), joka on lähetetty valiokuntaan 6.3.2014.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta, hallintovaliokunta, puolustusvaliokunta, sivistysvaliokunta ja talousvaliokunta ovat antaneet asiasta lausuntonsa (PeVL 18/2014 vp, HaVL 9/2014 vp, PuVL 4/2014 vp, SiVL 5/2014 vp ja TaVL 15/2014 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- opetus- ja viestintäministeri Krista Kiuru, lainsäädäntöneuvos Maaret Suomi, viestintäneuvos Kaisa Laitinen, viestintäneuvos

- Kreetta Simola, neuvotteleva virkamies Timo Kievari, neuvotteleva virkamies Elina Thorström ja ylitarkastaja Laura Tarhonen, liikenne- ja viestintäministeriö
- tietohallintoneuvos, yksikön päällikkö Mikael Kiviniemi, erityisasiantuntija Aarne Hummelholm ja erityisasiantuntija Kimmo Janhunen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Marietta Keravuori-Rusanen ja lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Timo Nuutinen, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Ari-Pekka Dag ja tietoverkkojohtaja Pekka Tulokas, sisäministeriö
- ylitarkastaja Virve Haapajärvi, työ- ja elinkeinoministeriö
- suunnittelija Tea Hoffren, valtakunnallinen vammaisneuvosto
- valvontaryhmän päällikkö Sanna Hughes, päällikkö Juhani Juselius, päällikkö Merja Saari, päällikkö Jarkko Saarimäki, lakimies Eeva Lantto, lakimies Sanna Lohtander ja johtava asiantuntija Pertti Suortti, Viestintävirasto
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio ja ylitarkastaja Iiro Loimaala, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- varautumispäällikkö Tero Kauppinen, Huoltovarmuuskeskus

- rikoskomisario Pertti Sovelius, keskusrikospoliisi
 - tutkimuspäällikkö Henrikki Oravainen ja lakimies Miina Ojajärvi, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
 - apulaispäälikkö Petri Knape, suojelupoliisi
 - professori Ulla Liukkunen, Helsingin yliopisto
 - professori Tomi Voutilainen, Itä-Suomen yliopisto
 - yliopistonlehtori Marko Ala-Fossi, Tampereen yliopisto
 - toiminnanjohtaja Antti Kotilainen, Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus
 - tutkimus- ja kehittämisjohtaja Jyrki Kasvi, Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus TIEKE ry
 - lakiasiaintäällikkö Katri Olmo, Yleisradio
 - Senior Advisor Markku Lamminluoto ja special advisor Anna Anttinen, DNA Oy
 - vice president Sanna Tuominen, Digita Oy
 - osastopäällikkö Rami Peltosaari, lakiasiaintäjohtaja Anne Vainio ja lakimies Mikko Raito, Elisa Oyj
 - Chief Research Officer Mikko H. Hyppönen, F-Secure Oyj
 - yhteiskuntasuhdejohtaja David Mothander, Google Inc (Nordic)
 - toimitusjohtaja Mikko Kurtti, Kaisanet Oy
 - toimitusjohtaja Henrik Ekblom, Karjaan Puhelin
 - apulaisjohtaja Petra Wikström, MTV Media
 - Vice President Ilkka Rahnasto, Nokia Oyj
 - toimitusjohtaja Petteri Järvinen, Petteri Järvinen Oy
 - edunvalvontapäällikkö Johanna Halkola, RadioMedia
 - yhteiskuntasuhdejohtaja Mika Lauhde, SSH Communications Security
 - johtaja Marcus Wiklund, Sanoma Media Finland ja Sanoma News
 - toimitusjohtaja Timo Lehtimäki, Suomen Erillisverkot Oy
 - hallituksen puheenjohtaja Joel Jaakkola, Suomen Numeropalvelu Oy
 - johtaja Mika Kervinen, TDC Oy
 - kehitysjohtaja Tapio Haapanen, TeliaSonera Oyj
 - Pron ict- ja viestintäsektorin johtaja Anssi Vuorio, Ammattiliitto Pro
 - toimitusjohtaja Reijo Svento, lakiasioiden päällikkö Marko Lahtinen, lakimies Jussi Mäkinen ja varautumispäällikkö Kari Wirman, FiCom ry
 - toimitusjohtaja Jarmo Matilainen ja vanhempi lakimies Jaakko Turunen, Finnet-liitto ry
 - toimitusjohtaja Pekka Rislakki, Kopiosto ry
 - lakimies Timo Niemi, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet ry
 - erityisasiantuntija Simo Tanner, Suomen Kuntaliitto
 - lakimies Mikko Hoikka, Viestinnän Keskusliitto
 - varapuheenjohtaja Ville Oksanen, Electronic Frontier Finland ry EFFI
 - apulaisjohtaja Lauri Kaira, Gramex ry
 - puheenjohtaja Reijo Glad ja hallituksen jäsen Pentti Teräväinen, Suomen Radio- ja Viestintäjärjestö
 - toiminnanjohtaja Stiina Laakso, Suomen audiovisuaalisen alan tuottaja SATU ry
 - professori Tuomas Ojanen.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- Valtiontalouden tarkastusvirasto
 - liikenne- ja viestintäministeriö
 - opetus- ja kulttuuriministeriö
 - suojelupoliisi
 - Säteilyturvakeskus STUK
 - Apple Finland
 - CSC — Tieteen tietotekniikan keskus Oy
 - DNA Oy
 - Elisa Oyj
 - Google Finland Oy
 - Microsoft Oy
 - Suomi24 Oy
 - TeliaSonera Oyj
 - Akava ry
 - Elinkeinoelämän keskusliitto EK
 - Finnet-liitto ry
 - Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
 - Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
 - Ficix ry

— Keskuskauppakamari.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tietoyhteiskuntakaari sekä muutettaviksi maankäyttö- ja rakennuslakia ja rikoslakia. Samalla lailla kumottaisiin viestintämarkkinalaki, sähköisen viestinnän tietosuojalaki, radiotaajuuksista ja telelaitteista annettu laki, televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki, verkkotunnuslaki, eräiden suojauksen purkujärjestelmien kieltämisestä annettu laki, eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annettu laki sekä tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annettu laki.

Esityksellä toteutettaisiin sähköisen viestinnän sääntelyn kokonaisuudistus. Kansalaisten näkökulmasta tavoitteena on, että tarjolla olevat puhelin-, matkaviestin-, internet-, radio- ja televisiopalvelut sekä muut sähköisen viestinnän palvelut ovat teknisesti kehittyneitä, turvallisia, helppokäyttöisiä ja kohtuuhintaisia. Sääntelyllä pyritään myös varmistamaan se, että sähköisen viestinnän palveluja on saatavilla kaikkialla Suomessa. Lisäksi sääntelyllä pyritään edistämään sähköisen viestinnän palvelujen tarjontaa. Samalla pyritään luomaan entistä paremmat lainsäädännölliset edellytykset keskenään kilpailevalle liiketoiminnalle, viestintäteknologian kehitykselle ja innovaatioille.

Esitys tehostaisi ja yksinkertaistaisi toimilupajärjestelmää siirtämällä merkittävän osan ohjelmistotoimilupapäätöksistä Viestintävirastolle. Samalla luovuttaisiin vastikkeettomasta taajuuksien käytöstä.

Huutokauppamenettelyä voitaisiin soveltaa esityksen mukaan jatkossa uusiin matkaviestinnän käyttöön osoitettuihin taajuusalueisiin.

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on myös tehostaa nykyistä huomattavan markkinavoiman sääntelyä sekä mahdollistaa Euroopan unionin direktiiveissä tarkoitettu todellinen ennakosääntely. Viestintävirastolle annettaisiin esimerkiksi oikeus määrätä säännellyille tukku- tuotteille kustannussuuntautunut enimmäishinta.

Esityksessä parannettaisiin kuluttajansuojaa muuttamalla teleyrityksen ja myyjän tai palveluntarjoajan yhteisvastuuta, teleyritysten korvausvelvollisuutta ja sopimusehtoja koskevaa sääntelyä.

Sähköisen viestinnän yksityisyyden suojan sääntely ja tietoturvan varmistaminen ulotettaisiin koskemaan kaikkia viestinnän välittäjiä.

Tietojen tallennusvelvollisuutta koskevia sähköisen viestinnän tietosuojalain säännöksiä muutettaisiin vastaamaan internetyhteyspalvelujen teknisten muutosten aiheuttamia tarpeita.

Yleispalveluyritykselle asetettaisiin velvollisuus tiedottaa yleispalvelutuotteistaan sekä velvollisuus tarjota yleispalvelutuotteitaan ja -palvelujaan.

Puhelinluettelo- ja numeropalvelut tulisivat yleispalvelusääntelyn piiriin. Viestintävirasto tekisi jatkossa markkina-analyysin ja nimeäisi tarvittaessa yrityksen tarjoamaan palveluja kohtuuhintaan, jos niitä ei ole tarjolla markkinaehtoisesti.

Esityksen mukaan teleyritysten tulisi nykyistä tarkemmin suunnitella, miten niiden toiminnan jatkuvuus voidaan turvata häiriötilanteissa ja käytettäessä valmiuslain mukaisia toimivaltuuksia. Keskeisimmät verkonvalvomot ja muut kriittiset järjestelmät olisi jatkossa ylläpidettävä siten, että ne voidaan valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa tarvittaessa viipymättä palauttaa Suomeen.

Viestintäviraston tulisi koota sähkö- ja televerkon ylläpitäjistä koostuva häiriöhallinnan yhteistoimintaryhmä. Ryhmän tehtävänä olisi kerätä tietoja sekä suunnitella ja sovittaa yhteen häiriötilanteissa tarvittavia toimenpiteitä sekä avustaa Viestintävirastoa häiriöiden hallinnassa.

Viranomaisverkkoa koskevaa sääntelyä uudistettaisiin siten, että viranomaisverkon liittymiä voitaisiin tarjota myös sellaisille tahoille, jotka hoitavat valtion johtamisen ja turvallisuuden, maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, me-

ripelastustoiminnan, hätäkeskustoiminnan, maahanmuuton ja ensihoitopalvelun kannalta välttämättömiä tehtäviä.

Teleyritysten oikeus saada valtiolta korvausta viranomaisten avustamisesta aiheutuvista kustannuksista rajattaisiin viranomaistarpeita palvelevien järjestelmien investointikustannuksiin. Teleyritykset eivät saisi valtiolta korvausta siitä työstä, joka aiheutuu viranomaisten avusta-

misessa tarvittavien järjestelmien käytöstä ja tietojen luovuttamisesta viranomaisille.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 2/2014 vp esitetään, että yleiseen hätänumeroon 112 helposti sekoittuvat puhelinnumerot eivät olisi käytössä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää tietoyhteiskuntakaarta koskevaa lakihanketta yleisesti ottaen onnistuneena ja kannatettavana. Esityksen päätavoitteena on ollut koota yhteen viestintää koskevaa lainsäädäntöä, yhteensä kahdeksan voimassaolevaa lakia. Esityksen tavoitteena on mm. varmistaa, että sähköisen viestinnän palveluja on saatavilla koko maassa ja että ne ovat teknisesti kehittyneitä, turvallisia, helppokäyttöisiä ja kohtuuhintaisia. Valiokunta katsoo, että sähköistä viestintää koskevan sääntelyn kokonaisuuden yhtenäiseksi kokonaisuudeksi on omiaan lisäämään oikeusvarmuutta, edistämään alan toimijoiden toimintaedellytyksiä sekä helpottamaan myös sääntelyn kokonaisvaikutusten seuraamista ja sääntelyn jatkokehittämistä.

Valiokunta näkee tietoyhteiskuntakaaren yhtenä keskeisimpänä tehtävänä palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan, turvaamisen. Tästä suojan tasosta ei tule jatkossakaan tinkiä ilman välttämättömiä perusteita.

Tietoyhteiskuntakaaren käsittely on ollut valiokunnalle tehtävänä varsin suuritöinen. Esityk-

sen laajuudesta johtuen valiokunta käsittelee tässä mietinnössään vain keskeisimpiä asian käsittelyssä ja asiantuntijakuulemisissa esille nousseita kysymyksiä. Valiokunta toteaa, että esityksen laajuuden takia lain tavoitteiden toteutumisen arvioinnilla ja lain vaikutusten seurannalla on jatkossa erityisen tärkeä merkitys.

Lain nimike

Asiantuntijakuulemisissa on osin kritisoitu lain nimikettä ja tuotu mm. esille, että se ei kaikilta osin vastaa lain sisältöä lähinnä sähköistä viestintää koskevaa sääntelyä sisältävänä kokonaisuutena. Lisäksi on katsottu, että lain nimikkeestä olisi tarpeen tulla selkeästi esille sen asema säädöshierarkiassa. Myös perustuslakivaliokunta kiinnitti tähän jälkimmäiseen näkökohtaan huomiota.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pohtinut asiaa ja katsoo, että tietoyhteiskuntakaari sisältää erittäin merkittävän osan tietoyhteiskuntakehityksen kannalta keskeisestä sääntelystä, joka koskettaa kaikkia yhteiskunnan sektoreita. Voimassaolevaan lainsäädäntöön sisältyy useita lakeja ja asetuksia, joiden nimikkeessä ei ole sanaa laki tai asetus. Lisäksi nyt käsitellyssä olevan säädöksen nimike on lain monivuotisen valmistelun aikana osin jo tietyllä tavalla vakiintunut erityisesti alan toimijoiden keskuudessa. Valiokunta pitää perusteltuna, että tähän kokonaisuuteen voidaan jatkossa liittää myös muuta tietoyhteiskuntaa koskevaa sääntelyä täydentäen

näin lakikokonaisuutta keskeisimpänä tietoyhteiskuntaa koskevana lakina. Valiokunta katsoo, että säädöksen nimike kuvaa riittävän hyvin sen roolia merkittävänä tietoyhteiskuntaa koskevaa sääntelyä yhteen kokoavana mittavana kokonaisuutena.

Lakiesityksen eräiden säännösten kansainvälinen soveltamisala

Esityksen 2 §:ään sisältyy säännös, jonka kautta esityksen yksityisyyden suojaa ja luottamuksellisen viestin suojaa sekä tietoturvaa koskevat säännökset ulotettaisiin koskemaan tietyin edellytyksin myös sellaisia kansainvälisluonteisia viestinnän välittämistä sisältäviä palveluja, joilla on esityksessä määritelty yhteys Suomeen.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille voimakasta kritiikkiä ehdotetun säännöksen tarkkarajaisuudesta, säännöksen ja sen tavoitteiden selkeydestä, säännöksen soveltamisen vaikeudesta ja siitä, että ehdotuksen vaikutuksia on vaikea arvioida. Lisäksi on tuotu esille mm. kansainväliseen yksityisoikeuteen ja EU-oikeuteen liittyviä kysymyksiä. Myös talousvaliokunta kiinnitti lausunnossaan (TaVL 15/2014 vp) huomiota ehdotuksen haasteellisuuteen ja sääntelyn ennakoitavuuden tarpeeseen yritystoiminnan kannalta. Toisaalta ehdotettua sääntelyä on kannatettu mm. siltä kannalta, että se edistäisi markkinoilla tasapuolisten kilpailuedellytysten kehittymistä ja voisi edistää kansalaisten yksityisyyden suojan toteutumista myös kansainvälisluonteisissa palveluissa.

Valiokunta pitää säännöksen tavoitetta kansalaisten yksityisyyden suojaamisesta erittäin kannatettavana. Toimintaympäristön tekniseen yms. kehittämiseen ja kansainvälistymiseen liittyviin muutoksiin tulee tarvittaessa pyrkiä reagoimaan myös lainsäädännöllisin keinoin. Lähtökohtaisesti on myös perusteltua, että samanlaista toimintaa harjoittavia toimijoita koskee myös sama sääntely.

Valiokunta pitää tärkeänä, että esitetyn kaltaisia kansainvälisiä tilanteita koskevat säännökset ja niiden soveltamisen edellytykset ovat selkeitä ja riittävän täsmällisiä oikeusvarmuuden ja en-

nustettavuuden varmistamiseksi. Tästä syystä valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella esityksen 2 §:ään muutoksia, joiden perusteella esityksen tietyt yksiselitteisesti yksilöidyt tietosuoja- ja tietoturva-kohteet tulevat sovellettavaksi Euroopan unionin ulkopuolisten toimijoiden viestinnän välittämistä koskeviin palveluihin sellaisissa esitystä tarkkarajaisemmin määritellyissä tilanteissa, joissa palvelun tarjonnalla on keskeinen liityntä Suomeen tai näiden palvelujen käyttöön Suomessa.

Valiokunta pitää ehdotettavaa säännöstä periaatteellisesti merkittävänä liikkeellelähtönä pyrittäessä vastaamaan verkko-ympäristössä kansainvälisesti tarjottaviin moninaisiin viestintää sisältäviin palveluihin ja toimintaympäristön muuttumiseen liittyviin haasteisiin.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella muutettu 2 § on myös yhteensopiva asiaan liittyvien EU-säädösten, kuten henkilötiedodirektiivin 95/46/EY ja sähkökauppadirektiivin 2000/31/EY, kanssa.

Viestinnän välittäjä koskeva sääntely

Esityksen 3 §:ssä ehdotetaan uutta viestinnän välittäjän määritelmää, jolla tarkoitetaan kaikkia sellaisia toimijoita, jotka toimivat käyttäjiin nähden teleyrityksiä vastaavina viestintää välittävinä toimijoina. Ehdotuksen kautta nykyisin teleyrityksiä, yhteisötilaajia ja lisäarvopalvelun tarjoajia koskevaa yksityisyyden suojaa ja tietoturvaa koskevaa sääntelyä ulotettaisiin myös sellaisiin uudenlaisiin toimijoihin, jotka välittävät luottamuksellista sähköistä viestintää muutoin kuin henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiin, esimerkiksi jonkin tietyn sosiaalisen median tai yhteisöpalvelun tarjoamisen yhteydessä.

Valiokunta pitää lähtökohtaisesti tervetulleena tavoitetta siirtyä tiettyjen toimijoiden sääntelystä kohti tietynlaisen toiminnan tasapuolista sääntelyä. Tämän kaltaisella sääntelyllä voidaan pyrkiä vahvistamaan luottamuksellisen viestin

suojan ja tietoturvallisuuden toteutumista myös nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä ja uudenaikaisissa palveluissa.

Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että tämän kokonaan uudenlaisen sääntelyn toimivuutta seurataan ja arvioidaan jatkossa.

Toimilupajärjestelmä ja taajuusmaksut

Esityksessä ehdotetaan toimilupajärjestelmän tehostamista ja yksinkertaistamista mm. siirtämällä olennainen osa televisio- ja radiotoimintaa koskevista ohjelmistotoimilupapäätöksistä valtioneuvostolta Viestintävirastolle. Viestintävirasto myöntäisi esityksen 4 luvussa säädetyllä tavalla ohjelmistotoimiluvat yleisten edellytysten täyttyessä ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa kaikissa niissä tilanteissa, joissa toimiluvat voitaisiin myöntää kaikille hakijoille eikä luvan myöntämisellä ole huomattavia vaikutuksia viestintämarkkinoiden kehittämiseen. Viestintäviraston myöntäessä toimiluvat toimijat saisivat myös päättää ohjelmasisällöstään vapaasti. Muissa tilanteissa ohjelmistotoimiluvat myöntäisi valtioneuvosto, joka voisi myös asettaa mm. lähetysten sisältöön liittyviä toimilupaehtoja. Verkkotoimiluvat myöntäisi esityksen 3 luvun mukaan lähtökohtaisesti edelleen valtioneuvosto nykyiseen tapaan vertailevalla menetelmällä.

Esityksen mukaan jatkossa uudet matkaviestintäkäyttöön osoitettavat taajuudet voitaisiin kuitenkin valtioneuvoston niin päättäessä jakaa vertailevan menettelyn sijasta huutokaupalla. Valiokunta viittaa aiempaan lausumaansa (LiVM 12/2012 vp), jonka mukaan eduskunta edellyttää, että vuoden 2013 taajuushuutokaupan (800 MHz) vaikutuksista toimialan kilpailuun ja kuluttajahintojen kehittämiseen tehdään analyysi ennen 700 MHz:n taajuusalueen toimilupien myöntämistä, ja analyysin tulokset otetaan huomioon kyseisiä taajuuksia jaettaessa.

Perustuslakivaliokunta totesi esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 18/2014 vp), että se on pitänyt ehdotetun kaltaista toimilupajärjestelmää lähtökohtaisesti ongelmallisena suhteessa sananvapauteen, johon sisältyy oikeus ilmais-

ta, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennalta estämättä. Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä taajuuksien niukkuus on ollut sellainen tekninen rajoitusperuste, jonka huomioon ottamiseksi toimilupajärjestelmä on ollut hyväksyttävä sekä sananvapauden että elinkeinovapauden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta katsoi lausunsaan, että ehdotettu verkkotoimilupia koskeva sääntely ei ole sananvapauden tai elinkeinovapauden kannalta ongelmallista, koska sääntelyn perusteena on edelleen taajuuksien niukkuus. Televisio- ja radiotaajuuksista perustuslakivaliokunta totesi, että niistä voi edelleen esiintyä niukkuutta siten, että kaikille hakijoille ei niitä ole tarjolla, joten perustuslakivaliokunta ei pitänyt tältäkö osin toimilupajärjestelmän säilyttämistä tässä vaiheessa ongelmallisena. Perustuslakivaliokunta kuitenkin katsoi, että jo nyt on kyseenalaista, voidaanko toimilupajärjestelmää enää perustella sananvapauden edellytysten turvaamistarkoituksella etenkin siltä osin kuin kysymys ei ole 26 §:ssä tarkoitetusta yleisen edun televisiotoiminnasta. Näin ollen perustuslakivaliokunta katsoi lausunsaan, että taajuuksien niukkuuden edelleen vähentyessä on syytä siirtyä kevyempään sääntelytapaan.

Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää ehdotettua toimilupajärjestelmän uudistamista ja yksinkertaistamista mm. taajuuksien käytön tehostamisen, hallinnollisen taakan keventämisen ja joustavuuden lisääntymisen kannalta tässä vaiheessa perusteltuna ja kannatettavana.

Esityksen mukaan jo käytössä oleviin taajuuksiin ei voitaisi käyttää huutokaupamenettelyä, mutta näistä ns. vanhoista tele- ja televisiotoiminnan taajuuksista perittäisiin esityksen 288 §:n mukaan taajuuksien käytön tehostamiseksi markkinaehtoinen taajuusmaksu. Valiokunta katsoo, että vertailevalla menetelmällä myönnettävien verkkotoimilupien taajuuksiin on perusteltua liittää ehdotettu markkinaehtoinen taajuusmaksu siten, että näiden taajuuksien rajallista luonnonvaraa ei enää jatkossa käytettäisi korvauksetta. Valiokunta pitää näitä lähtökohtia

taajuuksien tehokkaan käytön kannalta kannatettavina ja ehdotettua taajuusmaksujen tasoa saadun selvityksen perusteella esimerkiksi joihinkin muihin EU-maihin verrattuna myös taajuuksien käyttäjien kannalta kohtuullisena.

Puolustusvaliokunnan lausunnossa (PuVL 4/2014 vp) on tuotu esille, että puolustusvoimilta perittävän taajuusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon, että kyse on yhdestä yhteiskunnan perustoiminnosta, jota ei ole perusteltua rasittaa suhteellisesti samansuuruisella taajuusmaksulla kuin kaupallista toimintaa. Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että puolustusvoimien taajuusmaksun voimaantulolle on varattu varsin pitkä, vuoden 2024 alkuun ulottuva siirtymäaika, jonka aikana puolustusvoimien on mahdollista siirtyä käyttämään yleiseurooppalaisesti sovitusta taajuuksille varattuja taajuuksia. Lisäksi puolustusvoimien taajuusmaksun määrä on maksun laskentakaavassa käyttötarkoituskertoimen avulla määritelty olennaisesti matalammaksi kuin markkinaehtoisilla toimijoilla.

Valiokunta kiinnittää saamansa selvityksen perusteella huomiota siihen, että jatkossa mahdollisesti matkaviestinkäyttöön tulevien taajuuksien käytöllä saattaa olla televisiokuvan häiriöitä lisääviä vaikutuksia, ja tätä vastaavia vaikutuksia voi olla myös esimerkiksi erällä tuulivoiman käyttötavoilla. Valiokunta pitää kohtuullisena, että häiriön aiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta viittaa myös esityksen 16 §:n 3 momentin 5 kohtaan, jonka mukaan verkkotoimilupaan voidaan liittää ehtoja, jotka koskevat toimiluvan haltijan velvollisuutta poistaa toiminnastaan muulle määräysten mukaiselle radioviestinnälle aiheutuvat häiriöt sekä näiden häiriöiden poistamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamista.

Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Huomattavan markkinavoiman sääntely ja hinnoittelun valvonta

Asiantuntijakuulemisessa on esitetty varsin paljon kritiikkiä huomattavan markkinavoiman sääntelyyn (HMV-sääntely) ehdotetuista mm. hinnoittelun valvontaa koskevista muutoksista. Asiantuntijakuulemisessa on myös tuotu esille huoli viranomaisten roolien nykyisestä moninaisuudesta esimerkiksi yhtä aikaa valvovana ja toisaalta markkinoiden toimintaa ohjaavana viranomaisena.

HMV-sääntelyn tavoitteena on, että viestintäverkkoja ja viestintäpalveluita on kohtuullisin ehdoin kaikkien teleyritysten ja käyttäjien saatavilla koko maassa. HMV-sääntelyllä voidaan tarvittaessa pyrkiä edistämään markkinoiden toimintaa ja kilpailua sekä mahdollistamaan myös uusien toimijoiden tulo markkinoille. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että HMV-sääntelystä ei synny suoraan velvoitteita millekään teleyritykselle. Mekanismin tarkoituksena on, että Viestintävirasto määrittelee huomattavan markkinavoiman yritykset säännöllisin väliajoin tekemiensä markkina-analyyysien perusteella, tiettyjen tukkimarkkinoiden tuotteiden tai palveluiden osalta. HMV-yrityksille asetettavat velvollisuudet voivat koskea esimerkiksi verkon käyttöoikeuden luovutusta, verkkojen yhteenliittämistä tai niihin liittyvää teleyritysten välistä hinnoittelua. Valiokunta toteaa, että huomattavan markkinavoiman sääntely pohjautuu EU-lainsäädäntöön.

Esityksen 71 §:n mukaan Viestintävirasto voisi asettaa HMV-yritykselle sekä poikkeuksellisissa tilanteissa 72 §:n perusteella myös muulle teleyritykselle velvollisuuden noudattaa laissa määriteltyjä kustannussuuntautunutta, vähittäishinnasta tehtävään vähennykseen perustuvaa tai oikeudenmukaista ja kohtuullista hinnoittelua.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU-lainsäädäntö edellyttää käytännössä ennakkollista reagointia HMV-yrityksistä johtuviin kilpailuongelmiin siten, että myös kohtuuton hinnoittelu voidaan estää. Saadun selvityksen mukaan esityksessä pyritään vastaamaan näihin kilpailuongelmiin koskeviin ennakkollisen puuttumisen

vaatimukseen antamalla 71 §:n 4 momentissa Viestintävirastolle toimivalta asettaa säännellylle tuotteelle kustannussuuntautunut enimmäishinta kolmeksi vuodeksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomessa viestintäpalveluiden hinnat eivät ole EU-maiden välisessä vertailussa yleisesti ottaen korkeita. Matkaviestintäpalveluiden hinnat ovat EU:n halvimpien joukossa, mutta esimerkiksi kuparitilaajayhteyden tukkuhinnat ovat Suomessa huomattavan korkealla tasolla, tilastojen mukaan EU:n korkeimpia. Talousvaliokunta totesi lausunnossaan pitävänsä perusteltuna arviota, jonka mukaan esityksen huomattavaa markkinavoimaa koskeva sääntely ja kuluttajien oikeuksiin liittyvät uudistukset tulevat parantamaan edellytyksiä kohtuuhinnoille ja -ehtoisille yhteyksille ja laadukkaille viestintäpalveluille.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille näkemyksenä, että esityksen mukaisen enimmäishinnan asettamisen tulisi olla ainoastaan viimesijainen keino. Esityksen 71 §:n mukaan enimmäishinta voidaan asettaa, jos kustannussuuntautuneen hinnoittelun vastainen hinnoittelu aiheuttaisi vakavaa haittaa markkinoilla, eikä pelkkää kustannussuuntautunutta hinnoitteluvaihtoa voida pitää riittävänä kilpailun esteiden poistamiseksi tai kilpailun edistämiseksi kyseisillä markkinoilla. Valiokunta pitää tätä 71 §:n lähtökohtaa perusteltuna ja kannatettavana. Hinnoittelun valvontaa koskevilla ehdotuksilla on tarkoitus varmistaa tukkutason hintojen kohtuullisuus. Tällä voidaan mm. edistää uusien yrittäjien mahdollisuuksia päästä markkinoille ja lisätä kilpailua, mikä puolestaan on omiaan mm. parantamaan käyttäjille tarjottavien viestintäpalvelujen saatavuutta ja hinta-laatusuhdetta. Valiokunta pitää hinnoittelun valvontaa koskevaa sääntelyä näiden painavien yhteiskunnallisten tarpeiden kannalta tarpeellisenä.

Hinnoittelun tarkastelun lähtökohtana olisi jatkossa aiheutuneiden kustannusten sijasta tehokkaan toimijan kustannukset. Valiokunta pitää tätä ehdotusta markkinoiden tehokkaan toiminnan kannalta perusteltuna.

Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että Viestintävirastolla on myös kan-

sainvälisesti vertailtuna tänä päivänä suhteellisen niukasti toimivaltuuksia markkinoiden sääntelyssä. Valiokunta pitää näin ollen ehdotuksia perusteltuina ja katsoo, että mahdollisten epäkohtien ehkäisemiseksi on hyvä, että valvovalla viranomaisella on tarvittaessa riittävät työkalut lakisäätöjen tehtävänsä hoitamiseen.

Valiokunta korostaa, että markkinasääntelyä ja velvoitteiden asettamista tulee käyttää oikeasuhtaisesti. Markkina-analyysit on tehtävä säännöllisin väliajoin, ja jos markkinoita koskeva analyysi selkeästi osoittaa, että markkinoilla ei ole ongelmia ja kilpailu toimii, velvoitteita ei tule asettaa ja vastaavasti jo mahdollisesti aiemmin asetettuja velvoitteita tulee tarvittaessa poistaa. Sääntelytarpeen arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös markkinoiden kehitysaste ja kehittymässä olevia markkinoita ei tule rasittaa liiallisella sääntelyllä.

Selkeisiin markkinavoiman väärinkäyttöihin ja kilpailun häiriöihin sekä tämän kaltaisissa tilanteissa erityisesti käytännössä monopoliasemassa olevien toimijoiden toimintaan tulee kuitenkin voida tarvittaessa puuttua, ja valiokunnan käsityksen mukaan esityksellä luodaan tähän entistä parempia edellytyksiä.

Valiokunta kuitenkin katsoo, että lähtökohtaisesti voimakkaasti säännellyllä alalla tulisi pyrkiä pikemminkin sääntelyn vähentämiseen kuin sen lisäämiseen, ja rajoittavan sääntelyn sijasta mahdollistavaan ja investointeja edistävään sääntelyyn. Toimijoiden hallinnollista taakkaa ei tule lisätä, jollei se ole välttämätöntä.

Valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan

eduskunta edellyttää, että viestintämarkkinoiden sääntelyssä ja tietoyhteiskunta-kaaren toimeenpanossa pyritään keskeisinä lähtökohtina sääntelyn ja hallinnollisen taakan vähenemiseen, palvelukehityksen mahdollistamiseen sekä alan investointien edistämiseen (Valiokunnan lausumaehdotus 3.).

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että erityisesti teleyrityksille koituisi esityksen myötä lisäkustannuksia mm. viranomaismaksuista kuten tietoyhteiskuntamaksusta. Valiokunta pitää nykyisen viestintämarkkinamaksun ja tietoturvamaksun yhdistämistä yhdeksi tietoyhteiskuntamaksuksi kannatettavana. Esityksessä ehdotetaan myös maksun määräytymisen yksinkertaistamista ja pyritään lisäämään maksun määräytymisen ennakoitavuutta.

Valiokunta pitää Viestintäviraston tietoyhteiskuntakaareissa säädettyjä tehtäviä viestintämarkkinoiden ja koko tietoyhteiskunnan toimivuuden kannalta erittäin tärkeitä ja katsoo, että ehdotetuilla maksuilla on välttämätöntä turvata viraston tehtävien tehokas toteuttaminen.

Laajakaistarakentaminen

Valiokunta toistaa aiemman kantansa, jonka mukaan valiokunta on edelleen huolissaan laajakaistaverkon investointien kattavasta toteutumisesta, etenkin joidenkin valokuituverkkojen rakentamista koskevien hankkeiden etenemisestä.

Valiokunnan mielestä yhteiskunnan tulee olla jatkossakin mukana edistämässä haja-asutusalueiden laajakaistainvestointeja ja hankkeiden toteuttamista mm. kansalaisten yhdenvertaisuuden ja palvelutason turvaamiseksi myös niillä haja-asutusalueilla, joille verkkoa on vaikeaa saada rakennettua puhtaasti kaupallisin perustein.

Nopean laajakaistan edistämisen ja hankkeiden toteutumisen esteiden purkamisella on mahdollista osaltaan pyrkiä lisäämään sekä yksityisen että julkisen sektorin tuottavuutta, investointeja ja talouskasvua. Valiokunta toteaa, että teleyritysten tekemät investoinnit tai niiden puuttuminen vaikuttavat välillisesti koko yhteiskunnan toimintaan.

Valiokunta korostaa, että laajakaistahankkeen keskeisenä periaatteena on myös jatkossa välttämätöntä pitää teknologianeutraalisuutta ja sen mahdollistamaa joustavuutta myös teknologian kehittä-

tyessä. Eri teknologioita ja sekä kiinteitä että langattomia verkkoja täytyy pystyä myös kysynnän mukaan hyödyntämään tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisimmalla ja kustannustehokkaimmalla tavalla ja tarvittaessa toisiaan täydentäen. Molemmille teknologioille ja sekä langattomien että kiinteiden verkkojen rakentamiselle on olemassa selkeä tarve myös jatkossa.

Valiokunta painottaa, että laajakaistarakentamisen etenemisellä on tärkeä merkitys Suomen lähivuosien tietoyhteiskuntakehityksen ja myös aluekehityksen kannalta. Toimivien ja riittävän nopeiden viestintäyhteyksien tarve korostuu harvaan asutuilla alueilla, joissa etäisyydet ovat pitkiä ja kaikkia fyysisiä palveluita ei ole saatavilla.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lähivuosina on todennäköistä, että matkaviestinverkkojen käytössä tullaan siirtymään nykyistä enemmän kiinteiden kuukausimaksujen sijasta datamääräiseen palvelunkäytöstä laskuttamiseen. Valiokunta toteaa, että tämän kaltainen kehitys saattaa paljon kapasiteettia vaativien sisältöjen lisääntyessä entisestään korostaa kiinteiden verkkojen rakentamisen tarvetta. Valiokunta toteaa, että datamääräisen laskutuksen ongelmana kuluttajan kannalta kuitenkin on se, että palvelun hintaa voi olla hyvin vaikeaa arvioida käytännössä.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille yhtenä ehdotuksena, että osa 700 MHz:n taajuusalueesta tulisi aikanaan myöntää langattoman laajakaistan käyttöön vertailevalla menetelmällä. Valiokunta kiinnittää saamansa selvityksen perusteella huomiota siihen, että 700 Mhz taajuusalueen myöntämisestä ei ole vielä tehty päätöksiä, ja kyseinen taajuusalue tulee langattoman laajakaistan käyttöön vasta aikaisintaan 1.1.2017 alkaen. Esitys mahdollistaa uusien matkaviestintaajuuksien huutokauppaamisen valtioneuvoston päätöksellä, mutta se mahdollistaa myös niiden myöntämisen nykyisellä vertailevalla menettelyllä. Valiokunnan käsityksen mukaan esitys ei myöskään estä sitä, että osa tietyn taajuusalueen taajuuksista myönnettäisiin

huutokaupalla ja osa vertailevalla menetelmällä. Valiokunta katsoo, että myös puuttuvista kansainvälisistä ja EU-tason päätöksistä johtuen myöskään kyseiseltä 700 MHz:n taajuusalueelta tulevaisuudessa myönnettävien taajuuskaistaparien määrä ja taajuusalueen arvo eivät vielä ole tiedossa. Näin ollen valiokunta katsoo, että tässä vaiheessa ja tämän hetkisen tiedon pohjalta on vielä ennenäikaista ottaa kantaa kyseisen taajuusalueen myöntämiseen. Valiokunta viittaa hallituksen maaliskuussa 2012 tekemään taajuuspoliittiseen periaatepäätökseen, jossa todetaan, että kun kyseisen 700 MHz:n taajuusalueen osoittaminen matkaviestintöinnin käyttööseen on Suomessa mahdollista, tullaan toimiluvat taajuusalueelle myöntämään tavalla, joka parhaiten edistää kilpailua markkinoilla. Valiokunta pitää tärkeänä, että sitä informoidaan säännöllisesti ja pidetään ajan tasalla asian etenemisestä.

Valiokunta kiinnittää yleisenä kysymyksenä huomiota laajakaistaverkkojen rakentajien tarpeeseen saada kohtuullinen suoja tekemilleen investoinneille. Valiokunta toteaa, että esimerkiksi hyvin pitkäaikaiset käyttöoikeus- tai hinnoitteluvaihtoehdot eivät ole omiaan kannustamaan uusiin verkkoinvestointeihin. Verkkoinfrastruktuuri-investoinnista tulee saada investoinnin nykyarvoon nähden kohtuullinen tuotto, jossa otetaan huomioon myös investointeihin liittyvät riskit.

Valiokunta kiinnittää huomiota esityksen 71 §:n 5 momenttiin, jonka mukaan Viestintäviraston asettamien hinnoitteluvollisuuksien tulee olla kohtuullisia suhteessa niillä tavoiteltaviin päämääriin, kannustaa yrityksiä investointeihin tulevaisuudessa sekä sallia kohtuullinen tuotto säänneltyyn toimintaan sitoutetulle pääomalle. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että tuoton kohtuullisuutta arvioitaessa voisi olla paikallaan antaa painoarvoa myös uusien investointien tekemiselle.

Verkkotunnukset

Esityksen 21 luvussa nykyistä verkkotunnuksia koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi mm. siten, että verkkotunnuksia olisi jatkossa mahdollista myöntää myös ulkomaalaisille hakijoille. Nykyisin tunnuksia voidaan myöntää vain Suomeen rekisteröityneelle oikeushenkilölle tai yksityiselle elinkeinoharjoittajalle, suomalaiselle julkisyhteisölle, vieraan valtion edustustolle tai yli 15-vuotiaalle henkilölle, jolla on kotikunta Suomessa ja suomalainen henkilötunnus.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan voimassa oleva sääntely on ollut osin ongelmallista EU:n sisämarkkinasääntelyn näkökulmasta. Myös talousvaliokunta totesi lausunnossaan, että Euroopan sisämarkkinoilla tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden kannalta on tärkeää, että jäsenvaltioissa luovutaan siitä, että verkkotunnuksen haltijan tulisi olla fyysisesti sijoittautunut maahan. Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää verkkotunnusten myöntämisen avaimista myös sellaisille yrityksille, yhteisöille ja henkilöille, jotka eivät ole sijoittautuneet Suomeen tai Ahvenanmaalle, lähtökohtaisesti perusteltuna ratkaisuna. Kuulemisissa on osin pohdittu mm. ulkomaalaisten luonnollisten henkilöiden aitoa tarvetta saada hankkia suomalaisia verkkotunnuksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisille rajoituksille ei ole enää kuitenkaan nähty käytännön perusteita.

Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille huoli siitä, että jos kotimaisia verkkotunnuksia voidaan myöntää nykyistä vapaammin, tällä saataisiin lisätä riskiä siihen, että suomalaista verkkotunnusta käytetään esimerkiksi suomalaisiin kohdistuvien huijausten toteuttamiseen, millä voisi olla vaikutuksia myös suomalaisia verkkotunnuksia kohtaan yleisesti tunnettavaan luottamukseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan huijausten määrää koskevista ilmiöistä ei kuitenkaan ole ollut vastaavissa tilanteissa selkeitä kansainvälisiä esimerkkejä. Valiokunta korostaa Viestintäviraston roolia ja tarvetta puuttua tilanteisiin ajoissa, mikäli verkkotunnusten myöntämiseen liittyen syntyy jonkinlaisia lieveilmiöitä.

Esityksessä ehdotetaan myös verkkotunnus-toiminnan uudistamista siten, että jatkossa Vies-tintävirasto olisi edelleen verkkotunnusten hal-linnollinen rekisterinpitäjä, mutta verkkotun-nusasioissa asioitaisiin viraston sijasta verkkotun-nusvälittäjien kanssa. Valiokunnan saaman sel-vityksen mukaan tämä vastaa yleisesti kansain-välisesti omaksuttuja käytäntöjä. Valiokunta pi-tää ehdotusta hyvänä, mutta kiinnittää huomiota verkkotunnusvälittäjien tietoturvallisuuden ja asiakaspalvelun tason turvaamisen tarpeeseen.

Yleispalvelu ja yleispalvelun hinnoittelu

Yleispalveluvollisuudella pyritään nykyisin varmistamaan, että jokainen Suomessa voi saa-da käyttöönsä perustasoisen internetliittymän ja puhelinyyhteyden. Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa myös yhteystietopalvelun tarjoajalle olisi mahdollista asettaa yleispalveluvollisu-us.

Viestintävirasto voisi esityksen 86 §:n perus-teella asettaa yleispalveluvollisuuden, jos sen tekemä markkina-analyysi osoittaa, että esteet-tömiä ja kohtuuhintaisia yhteystietopalveluja ei ole markkinoilla tarjolla riittävästi. Esityksen perustelujen mukaan tekninen kehitys on osit-tain johtanut siihen, että palveluja tarjotaan säh-köisesti ja esimerkiksi painettuja puhelinluette-loja ei ole enää entiseen tapaan saatavilla. Jat-kossakin on kuitenkin tarpeen varmistaa, että puhelinnumerot ja nimi, osoite yms. yhteystie-dot ovat riittävän helposti saatavilla.

Valiokunta pitää erittäin hyvänä, että ehdo-tuksessa on kiinnitetty huomiota palvelujen esteettömyyteen ja erityisryhmien, kuten vammaisten, aseman parantamiseen. Valiokunta kiinnittää samalla huomiota tarpeeseen arvioida jatkossa myös erilaisten sähköisten palvelujen yhteystietojen luettelointitarpeita ja mahdolli-suuksia. Valiokunta kuitenkin korostaa, että tä-män kaltaisessa arvioinnissa on syytä ottaa eri-tyisesti huomioon yhteystietojen kohteiden yksi-tyisyyden suojaan liittyvät näkökohdat. Valio-kunta pitää yhteystietopalvelujen lisäämistä yleispalvelusääntelyn piiriin kannatettavana, ja pitää hyvänä myös esityksen 91 §:n ehdotusta

siitä, että yleispalveluyrityksen tulisi tiedottaa yleispalvelutuotteistaan, jotta käyttäjät osaavat niitä nykyistä paremmin myös pyytää.

Esityksen 91 §:ssä ehdotetaan, että jatkossa yleispalvelun hinta arvioitaisiin ensisijaisesti keskimääräisen käyttäjän kannalta. Arvioinnis-sa voitaisiin kuitenkin ottaa huomioon myös esi-merkiksi kohtuulliset liittymän rakentamiskus-tannukset ja liittymän maantieteellinen sijainti. Yleispalvelun tavoitteiden toteutumisen kannal-ta valiokunta pitää tärkeänä, että yleispalvelun hinnat ovat käyttäjien kannalta kohtuullisella ta-solla. Valiokunta katsoo, että ehdotus käyttäjä-näkökulman ensisijaisuudesta on kohtuuhintai-sen yleispalvelun toteutumisen edistämiseksi perusteltu ja parantaa valiokunnan näkemyksen mukaan erityisesti pienituloisten käyttäjien ase-maa. Ehdotuksesta ei valiokunnan arvion mu-kaan myöskään aiheudu sääntelyn tavoitteiden kannalta arvioituna kohtuuttomia kustannusvai-kutuksia yleispalveluyrityksille. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että yleispalveluyri-tyksellä on mahdollisuus saada esityksen 94 §:n perusteella korvaus yleispalvelun mahdollisesti aiheuttamista kohtuuttomista nettokustannuksista.

Yleisen edun kanavat ja riippumattomien tuottajien ohjelmien määrän lisääminen

Esityksen 210 §:n mukaan televisiotoiminnan harjoittajien tulisi jatkossa varata eurooppalais-ten riippumattomien tuottajien tuottamille ohjel-mille 19 prosenttia lähetyksajasta tai ohjelmisto-budjetista nykyisen 15 prosentin sijasta. Valio-kunta pitää ehdotusta oikean suuntaisena ja kat-soo, että esityksellä voidaan osaltaan pyrkiä myös säilyttämään suomen- ja ruotsinkielisen riippumattoman tuotannon osuutta kohtuullisel-la tasolla.

Sivistysvaliokunta piti lausunnossaan (SiVL 5/2014 vp) tärkeänä, että riippumattomien tuot-tajien ohjelmille varattavasta osuudesta suurin osa olisi uutta tuotantoa. Esityksen ja voimassa olevan sääntelyn mukaan näistä ohjelmista puo-let on oltava viimeisen viiden vuoden aikana tuotettuja. Liikenne- ja viestintävaliokunta kat-

soo, että ehdotettu riippumattomien tuottajien kiintiön korotus on jo sellaisenaan merkittävä ja tässä vaiheessa riittävä muutos. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nyt ehdotettu taso on eurooppalaisittain korkea vaatimus. Valiokunta toteaa, että kiintiöillä on pienessä maassa ja pitkälti kotimaisilla kielillä ohjelmia tekeville kotimaisille ohjelmatuottajille todennäköisesti olennaisesti suurempi merkitys, kuin esimerkiksi jollekin huomattavan suurella kielialueella toimivalle sisällön tuottajalle.

Valiokunta pitää riippumattomien tuottajien ohjelmien kiintiön tasoa hyvänä kompromissina, joka sellaisenaan todennäköisesti edistää kotimaisten tuotantoyhtiöiden kilpailukykyä haastavassa kansainvälisessä markkinakehityksessä.

Esityksen 26 §:n mukaisesti kaupallisten yleisen edun kanavien ohjelmistotoimiluvan saamisen edellytyksiin sisältyy vaatimuksia, jotka koskevat mm. suomen- ja ruotsinkielisten ohjelmien, uutisten ja ajankohtaisohjelmien tarjoamista sekä mm. ääni- ja tekstityspalveluja. Yleisen edun kanavien tulisi olla lähtökohtaisesti kaikkien suomalaisten vastaanotettavissa. Yleisen edun kanavalla olisi esityksen 26 §:n mukaan oikeus saada käyttöönsä toiminnassa tarvitsemansa määrä maanpäällisen televisioverkon lähetykskapasiteettia. Sivistysvaliokunta ehdotti lausunnossaan, että lähetykskapasiteetin saatavuuden turvaamista tulisi harkita myös esimerkiksi sellaisille kotimaisille televisiokanaville, jotka investoivat kotimaiseen ohjelmatuotantoon ja työllistävät tekijöitä Suomessa. Liikenne- ja viestintävaliokunnan saaman selvityksen mukaan televisiolähetystaajuuksista ei kuitenkaan enää tänä päivänä esiinny huomattavaa niukkuutta ja tällä hetkellä televisio toimintaan varatuilla taajuuksilla on useita käyttämättömiä kanavanippuja. Valiokunta pitää kotimaisen sisältötuotannon edistämistä ja alan työllistämistä hyvin tärkeänä, mutta ei edellä mainituista syistä katso tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa lähetykskapasiteetin saatavuuden turvaamista mainitun kriteerin perusteella.

Valiokunta toteaa, että yleisen edun televisio toimintaa koskevien vaatimusten täyttämistä tulee huolehtia sekä hakemuksen tekovaiheessa että mm. valvonnan keinoin myös käytännössä, jotta lupajärjestelmän uskottavuus säilyy. Valiokunta on jo aiemmin kiinnittänyt huomiota tarpeeseen arvioida yleisen edun kanaville asetettuja vaatimuksia siltä kannalta, olisiko näihin vaatimuksiin mahdollista jatkossa lisätä joustonvara vaatimusten tasosta tinkimättä. Vaatimusten joustavoittaminen voisi antaa kanaville enemmän liikkumavaraa ohjelmaprofiilien osalta, ja omalta osaltaan lisätä katsojien valinnanmahdollisuuksia kanavakohtaisten erojen lisääntymisen kautta. Valiokunta katsoo, että näitä vaihtoehtoja olisi hyvä selvittää jatkossa.

Televisio-ohjelmien siirtovelvoite

Nykyiseen siirtovelvoitetta koskevaan sääntelyyn ei ole esityksessä ehdotettu muutoksia. Velvoitetta koskevaa esityksen 227 §:n sääntelyä tullaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan arvioimaan jo aiemmin tehtyjen linjausten mukaisesti ennen vuotta 2016. Siirtovelvoitteen piirissä olevien esityksen 26 §:ssä tarkoitettujen yleisen edun kanavien edelleen lähettäminen kaapeliverkossa, on nykyisin tekijänoikeuslain (404/1961) 25 i §:n perusteella kokonaan vapautettu tekijänoikeuskorvauksista. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että nyt käsitellyssä olevassa esityksessä säännelty siirtovelvoite tai sen jatkaminen on tekijänoikeuslaissa säädetyistä tekijänoikeuskorvausten määräytymisestä erillinen asia. Valiokunta viittaa eduskunnan hyväksymään voimassa olevaan lausumaan (HE 13/2010 vp — LiVM 8/2010 vp), jossa eduskunta edellytti, että jos verkko- ja palvelutarjonta vuosina 2011—2016 kehittyy tavalla, jota ei voida nyt ennakoida ja kehitys johtaa tekijöiden tai kansalaisten kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tekijänoikeuslain 25 i §:n muutostarpeiden arvioimiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Euroopan komissio on vastikään edellyttänyt virallisessa huomautuksessaan, että nyt käsiteltävä-

nä olevaan esitykseen kuulumattoman tekijänoikeuslain 25 i §:n mahdollinen ristiriita Euroopan unionin säädösten kanssa arvioidaan, ja että oikeus korvaukseen palautetaan mainittuun tekijänoikeuslain säännökseen.

Valiokunta korostaa, että sivistysvaliokunta piti lausunnossaan komission tekemän huomautuksen vuoksi välttämättömänä, että tekijänoikeuslakia pikaisesti muutetaan siten, että tekijöille, esittäjille ja tuottajille taataan oikeus korvaukseen jakeluvälitteiden alaisten kanavien edelleen lähettämisestä.

Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää lisäksi yleisesti huomiota tietoyhteiskuntakaarella säädellyssä toimintaympäristössä selkeästi laitotoman ja tekijänoikeuksia loukkaavan piratismiin torjunnan merkitykseen mm. laadukkaiden sisältöjen tuottamisen ja mediatoimialan kannattavuuden kannalta. Sähköiseen toimintaympäristöön olisi tarpeen luoda nykyistä olennaisesti paremmin toimivia sisältöjen tuotantoa tukevia ja toisaalta palvelukehitystä ja käyttäjien valinnanmahdollisuuksia edistäviä sisällön tarjonnan, jakelun ja hyödyntämisen malleja.

Televisiokanavien lähetys- ja vastaanottoteknologiaan tulossa olevat muutokset

Esityksen ulkopuolelta, mutta sen aihepiiriin kiinteästi liittyvänä, valiokunta haluaa kiinnittää huomiota lähivuosina jo aiemmin tehtyjen linjausten mukaisesti toteutuvaan uuteen televisiolähetysten lähetys- ja vastaanottoteknologiaan siirtymiseen. Maanpäälliset televisiokanavien lähetykset perustuvat vielä tällä hetkellä pääosin DVB-T-lähetys- ja vastaanottoteknologiaan. Maanpäällisten teräväpiirtolähetysten vastaanottamiseksi tarvitaan kuitenkin uutta lähetykskapasiteettia säästävää DVB-T2-standardin teknologiaa. Uuden teknologian käyttöönoton tarpeeseen liittyy myös televisio toiminnassa nykyisin käytettävän 700 MHz taajuuksien siirtäminen aikaisintaan 1.1.2017 lukien matkaviestinkäyttöön.

Maksutelevisiotoimijoilla tulee todennäköisesti olemaan hyvin keskeinen rooli uuteen teknologiaan siirtymisessä, sillä käytännössä ne siirtyvät selkeästi muita toimijoita aikaisemmin, eli jo vuonna 2017, kokonaan uuden tekniikan käyttöön. Valiokunta on jo aiemmin lausunut, että se pitää riittävän pitkää siirtymäjaksoa maanpäällisen televisioverkon vapaasti vastaanotettavien kanavien osalta käytännössä välttämättömänä. Yhtenä selkeänä lähtökohtana siirtymässä on ollut, että katsojien tulisi voida itse päättää, koska he siirtyvät teräväpiirtolähetysten katsojiksi.

Valiokunta korostaa, että katsojien ja uuteen tekniikkaan siirtymisen onnistumisen kannalta aivan olennaista tulee olemaan kattavasta tiedottamisesta huolehtiminen. Television katsojien kannalta on hyvin tärkeää tietää käytännössäkin hyvissä ajoin niistä ratkaisuista, jotka tulevat vaikuttamaan tarvittaviin laitehankintoihin. Valiokunta toteaa, että median käyttäjien asema ja tasapuolisuus tulee pystyä turvaamaan sähköisen median markkinoiden muutoksista ja tekniikan kehitymisestä huolimatta.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä lähtökohtaa, jonka mukaan kansalaisille uuden tekniikan käyttöönotosta aiheutuvat negatiiviset vaikutukset pyritään minimoimaan.

Paikallisradiotoiminta ja lyhytaikaisen radiotoiminnan ketjuttamisen ja mainonnan kielot

Paikallisradiotoiminta on huomattavalta osin kehittynyt suurempien omistuskeskittymien ja ketjutusten suuntaan, ja paikallisen identiteetin kannalta tärkeän paikallisen ohjelmasisällön määrä on selkeästi vähentynyt. Aidosti pienten paikallisten toimijoiden määrä on laskenut, ja nykyisissä toimiluvissa vaadittavan paikallisen tiedonvälityksen määrä on suhteellisen pieni.

Valiokunta pitää kehityssuuntaa erittäin valitettavana ja katsoo, että jatkossa myös lainsäädännössä tulisi kiinnittää erityistä

huomiota paikallisradiotoimintaan ja myös sen kaupalliseen kannattavuuteen vaikuttaviin tekijöihin. Valiokunta pitää paikallisen identiteetin kannalta keskeisen paikallisradiotoiminnan ja muun paikallisen median toiminnan elpymiseen panostamista erityisen tärkeänä.

Esityksessä paikallisen radiotoiminnan kannalta keskeistä sääntelyä ovat mm. radiomainonnan määrää koskevat säännökset. Esityksen mukaan radiotoiminnan mainonnan enimmäismäärää korotettaisiin nykyisestä kymmenestä prosentista kahteenkymmeneen prosenttiin päivittäisestä lähetysajasta. Valiokunta pitää ehdotusta hyvänä ja katsoo, että ehdotuksella parannetaan radiotoiminnan toimintaedellytyksiä. Valiokunta toteaa, että jatkossa olisi hyvä pohtia myös mahdollisuuksia paikallisten ohjelmasisältöjen lisäämiseen.

Lyhytaikaista analogista radiotoimintaa, jonka kesto on enintään kolme kuukautta, saisi esityksen mukaan harjoittaa ilman ohjelmistotoimilupaa, mutta toimintaan tarvittaisiin kuitenkin radiolupa. Tällaista lyhytaikaista radiotoimintaa harjoitetaan tyyppillisesti esimerkiksi erilaisten kulttuuri-, urheilu- tai uskonnollisten tapahtumien yhteydessä. Asiantuntijakuulemisissa on tuotu esille, että lyhytaikaisilla luvilla harjoitetaan kuitenkin tällä hetkellä myös käytännössä pysyvän luonteista radiolähetystoimintaa, mikä ei ole ollut kyseisen sääntelyn tarkoitus.

Valiokunta katsoo, että jatkuvaluonteisen toiminnan perustaminen pidempiaikaisen ohjelmistotoimiluvan pohjalle on oikea ja kokonaisuutena myös alan toimijoiden näkökulmasta edullisin ja tasapuolisin toimintamalli. Tästä syystä liikenne- ja viestintävaliokunta pitää kannatettavana esityksen 40 §:n 5 momentin lyhytaikaisten radiolupien ketjuttamista koskevaa kieltoa. Kyseisen säännöksen mukaan lyhytaikaista radiolupaa ei voida myöntää osittainkaan päällekkäiselle peittoalueelle kuin aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua edellisen luvan päättymisestä.

Esityksen 223 §:n 3 momentin mukaan ilman esityksen 34 §:ssä tarkoitettua analogisen radiotoiminnan ohjelmistotoimilupaa harjoitettavassa radiotoiminnassa lähetettävä kaupallinen viestintä saisi jatkossa olla ainoastaan sponsointia tai kyseiseen radiotoimintaan liittyvää mainontaa.

Liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntijakuulemisessa ehdotusta on sekä kannatettu että vastustettu. Esimerkiksi erilaisia tapahtumia varten perustetun lyhytaikaisen radiotoiminnan on asiantuntijakuulemisissa katsottu heikentävän saatavuudeltaan rajallisten mainossopimusten hankkimisen kautta pysyvien paikallisradioiden kaupallisia toimintaedellytyksiä. Toisaalta on tuotu esille, että mahdollisuutta lyhytaikaisen radiotoimintaan on käytetty myös siten, että alalle aikova on voinut kokeilla toimintaa ensin lyhytaikaisesti, ja on pidetty tarpeellisena, että tämän kaltaisessa tilanteessa tulee samalla voida testata myös toiminnan kaupallista kannattavuutta hankkimalla mainoksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksessä ehdotettu raja on tarpeen ohjelmistotoimiluvan varaisen ja siitä vapaan lyhytaikaisen toiminnan selkeäksi erottamiseksi toisistaan.

Valiokunta kuitenkin näkee, että ehdotetulle mainonnan kiellolle ei ole asiantuntijakuulemisen pohjalta arvioituna riittäviä perusteita. Valiokunta katsoo, että mainonnan kiello voi olla omiaan rajoittamaan ja heikentämään tarpeettomasti alalle tulon edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että tällaisen sananvapauden rajoituksen perusteen tulisi liittyä ainakin jollain tavoin itse mainonnan hyväksyttävyyteen, jotta sitä voitaisiin pitää perusteltuna, ja totesi, että kyseinen säännös on perustuslakivaliokunnan mielestä syytä poistaa. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että kyseinen säännös poistetaan.

Esityksen 214 §:n 2 momentin mukaan markkinoinnissa ei saa käyttää uutis- tai ajankohtaisohjelmissä säännöllisesti esiintyvien henkilöiden kuvaa tai ääntä ja 224 §:ssä taas säädetään aat-

teellisestä ja yhteiskunnallisesta mainonnasta. Perustuslakivaliokunta toi lausunnossaan esille, että kielto käyttää uutis- tai ajankohtaisohjelmis- sa säännöllisesti esiintyvien henkilöiden kuvaa tai ääntä sovellettuna yhteiskunnalliseen tai aatteelliseen mainontaan merkitsee varsin pitkälle menevää puuttumista sananvapauteen. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että kyseistä sääntelyä on näin ollen muutettava siten, että 1. lakiehdotuksen 214 §:n 2 momentin kielto ei kohdistu 224 §:ssä tarkoitettuun aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että esityksen 214 §:ään tehdään tätä koskeva raja.

Käyttäjän oikeudet ja kuluttajansuoja

Esitykseen sisältyy useita hyviä ja kannatettavia palvelujen käyttäjän oikeuksia ja kuluttajan suojaa parantavia ehdotuksia. Valiokunta pitää myös erityisesti kuluttajien kannalta hyvänä, että nykyisin hajanaista sääntelyä on koottu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Esityksen 128 §:n mukaan tilanteissa, joissa kuluttaja maksaa tavaroita tai palveluita matkapuhelimella ja maksu peritään puhelineläytteen yhteydessä, kuluttaja voisi kääntyä myyjän tai palveluntuottajan lisäksi myös teleyrityksen puoleen. Tämä voisi olla tarpeen esimerkiksi sellaisissa ongelmatilanteissa, joissa tilattua tuotetta ei ole toimitettu tai kuluttaja ei ole pystynyt keskeyttämään tekemäänsä jatkuvaluonteista maksullista tilausta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan malli vastaa kuluttajansuojalain (38/1978) 7 luvun 39 §:ssä säädettyä luotonantajan ja myyjän tai palvelun suorittajan yhteisvastuuta, jota sovelletaan luotokortilla maksettaessa. Valiokunta katsoo, että ehdotuksella on mahdollista pyrkiä ehkäisemään väärinkäytöksiä, edistää mobiilimaksamisen yleistymistä ja luoda luottamusta sähköisten palvelujen käyttöön.

Valiokunta pitää teleyritysten kannalta kohdullisena ja periaatteellisesti tärkeänä ehdotettua 128 §:n 3 momentin säännöstä teleyrityksen oikeudesta saada kuluttajalle maksamansa mää-

rä takaisin tuotetta tai palvelua tarjoavalta elinkeinonharjoittajalta tai siltä teleyritykseltä, jolla on voimassa sopimus kyseisen elinkeinonharjoittajan kanssa. Esityksen 115 §:n säännös oikeudesta katkaista laskun kertyminen väärinkäytös- tilanteissa on tärkeä ja kannatettava sekä tilaajien että teleyritysten kannalta. Säännöksen mukaan teleyritys voisi olla yhdistämättä puheluita tai muutoin estää sellaisen viestintäpalvelun käytön, jonka ilmeisenä tavoitteena on oikeudettoman taloudellisen hyödyn tavoittelu. Valiokunta toteaa, että säännöksen perusteella on mahdollista pyrkiä estämään myös ulkomailta Suomeen suunnattuja tämänkaltaisia väärinkäytösyrityksiä.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu yhtenä epäkohtana kuluttajan kannalta esille, että internetiyhteyspalveluita markkinoidaan yleensä niiden maksiminopeudella, joka saattaa kuitenkin olla käytännössä huomattavasti palvelun keskimääräistä tai tavanomaista nopeutta suurempi. Valiokunta katsoo, että kyseistä asiaa olisi hyvä selvittää ja arvioida jatkossa.

Viestintäpalvelua koskevat sopimukset ovat osittain myös palvelujen luonteesta johtuen usein monimutkaisia ja niiden ymmärtäminen saattaa olla erityisesti joillekin erityisryhmille vaikeaa. Valiokunta pitää tältä kannalta erittäin kannatettavana ja periaatteellisesti tärkeänä esityksen 107 §:n vaatimusta sopimusehtojen laatimisesta selkeällä ja ymmärrettävällä kielellä.

Esityksen 198 §:n mukaan käyttäjänä ja tilaajana oleva luonnollinen henkilö voi maksutta kieltää teleyritykseltä ja yhteystietopalvelun tarjoajalta yhteystietojen luovuttamisen ja julkaisemisen yhteystietopalveluun. Valiokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja käyttäjien oikeuksia edistävänä.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille tarve säätää suoramarkkinoinnin kieltorekisteristä ja tarve arvioida, tulisiko myös yrityksille kohdistetulta sähköiseltä suoramarkkinoinnilta edellyttää suostumusta. Kielto rekisteriin voitaisiin merkitä yksityishenkilöiden yhteystietoja kuten sellaisia puhelinnumeroita, joihin ei haluta kohdistettavan suoramarkkinointia. Valiokunta pitää erityisesti suoramarkkinoinnin kieltore-

kisteriä koskevan sääntelyn arvioimista erittäin kannatettavana ja tarpeellisena.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksen käyttäjän ja tilaajan oikeuksia koskevan V osan perusteluissa on todettu virheellisesti sivulla 142, että laissa tarkoitettu käyttäjä voisi olla oikeushenkilö tai luonnollinen henkilö. Tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi valiokunta toteaa, että 3 §:n määritelmän mukaisesti laissa tarkoitetaan käyttäjällä luonnollista henkilöä, joka palvelun tilaajana tai muuten käyttää viestintäpalvelua tai lisäarvopalvelua.

Verkon neutraliteetti

Verkkoneutraliteetissa on kyse periaatteessa kaikkien viestintäverkon sisältöjen ja palvelujen tasapuolisesta kohtelusta ja käyttäjien kannalta ennen kaikkea verkkojen ja palvelujen käytön rajoittamattomuudesta sekä toisaalta käyttäjien valinnanvapaudesta. Erilaisten internetin sisältöjen ja palvelujen tarjoajien kannalta kyse on syrjimättömyydestä ja tasapuolisista toimintamahdollisuuksista. Ehdotetussa 110 §:ssä vahvistettaisiin verkkoneutraliteetin periaate, jolla esityksen perustelujen mukaan tarkoitetaan käyttäjän oikeutta valita vapaasti internetliittymänsä kautta käytettävät palvelut. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että EU-tasolla on parhaillaan valmisteilla eurooppalaisia sähköisen viestinnän sisämarkkinoita koskeva asetus, ja valiokunnan saaman selvityksen mukaan on todennäköistä, että asetus tulee sisältämään myös verkkoneutraliteettia koskevaa sääntelyä.

Esityksen perustelujen mukaan lähtökohtaisesti internetyhteyspalvelua tarjoava teleyritys ei saa rajoittaa liikennettä tiettyihin osoitteisiin tai kohdistaa rajoituksia tietyn tyyppiseen liikenteeseen. Ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin tyhjentävästi niistä tiukoista perusteista, joilla tämän kaltaisia rajoituksia voitaisiin asettaa.

Valiokunta korostaa, että internetyhteyspalveluissa tulee olla selkeänä lähtökohana verkkoneutraliteetti, ja laissa sääde-

tyt mahdollisuudet asettaa rajoituksia ovat aina poikkeuksia tähän pääsääntöön.

Verkon toimivuuden, palvelun laadun ja mm. ruuhkan sietokyvyn takia on käytännössä välttämätöntä, että teleyritys saa toteuttaa ehdotetussa säännöksessä tarkoitettulla tavalla mm. sellaiset liikenteenhallintaan ja tietoturvan toteuttamiseen liittyvät toimenpiteet, jotka ovat palvelun toimivuuden varmistamiseksi ja toisaalta laissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamiseksi välttämättömiä.

Liian tiukka verkkoneutraliteettia koskeva sääntely voisi heikentää verkkojen toimintaa ja johtaa viime kädessä palvelun laadun heikkenemiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan palvelun toimivuuden kannalta välttämättömiä liikenteenhallinnan toimenpiteitä ei kuitenkaan tule käsitteellisesti sekoittaa esimerkiksi kaupallisista tarpeista tai palvelujen tuotteistamisesta johtuviin toimenpiteisiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että jälkimmäisistä rajoituksista tulee säännöksessä ehdotetun mukaisesti aina nimenomaisesti sopia palvelusopimuksessa.

Lähtökohtaisesti on myös käyttäjän etu, että teleyritys voi tarjota erilaisia internetliittymiä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotuksen perusteella sallitut sopimuksessa asetettavat rajoitukset voivat näkyä käyttäjälle esimerkiksi liittymän nopeudessa tai jossain tapauksissa tiettyjen sovellusten ja palvelujen käytön rajoituksina. Esimerkiksi pelkästään jotain tiettyä viihdepalvelua varten tuotteistetussa internetyhteyspalvelussa tietynlainen liikenne voisi olla priorisoitu siten, että esimerkiksi teräväpiirtoinen videokuva toimii erityisen laadukkaasti. Jos kuluttaja haluaa hankkia juuri tällaisen internetyhteyspalvelun ja sopimuksessa on selkeästi ja kattavasti sovittu palvelun ominaisuuksista, rajoitus ei olisi ongelmallinen ehdotetun säännöksen kannalta.

Valiokunta pitää keskeisenä, että asiakkaan tulee voida käyttää internetyhteyspalvelua kaikkiin niihin tarkoituksiin, joihin käyttäjällä on palvelusopimuksen ja

palvelusta annettujen tietojen perusteella ollut perusteltu aihe olettaa sitä voitavan käyttää. Sopimusehtojen ja annettavien tietojen tulee olla selkeitä ja kattavia siten, että asiakas ymmärtää mahdollisen rajoituksen merkityksen ja sen vaikutukset palvelun käytön kannalta.

Rajoitusten tulisi ehdotuksen mukaan olla syrjimättömiä, eivätkä ne saisi esimerkiksi hidastaa kohtuuttomasti yhteyden käyttöä. Lisäksi valiokunta pitää selvänä, että rajoitukset tulee aina toteuttaa tavalla, jolla ei loukata käyttäjien ja tilaajien perusoikeuksia, ja että riski perusoikeuksien loukkaamisesta myös minimoidaan käytännön toimenpitein. Rajoitukset on myös keskeytettävä, jos niiden toteuttamiselle ei enää ole laissa säädettyjä edellytyksiä.

Valiokunta pitää ensisijaisen tärkeänä, että kuluttajille ja yrityksille on myös jatkossa tarjolla riittävästi sellaisia kohtuuhintaisia internetliittymiä, joiden käyttö on palvelujen ja sovellusten käytön suhteen rajoittamatonta.

Valiokunta pitää myös hyvin tärkeänä, että Viestintävirasto huolehtii ehdotetulla tavalla siitä, että rajoituksia ei käytetä erilaisia sisältöjä tarjoavien palvelutarjoajien kannalta syrjivästi tai välineenä epätoivottavien kilpailullisten vaikutusten aikaansaamiseen, esimerkiksi kohdistamalla rajoituksia tai soveltamalla korkeampaa hinnoittelukäytäntöä internetyhteyspalvelun tarjoajan jonkin oman palvelun kanssa kilpaileviin palveluihin.

Sääntely ja erilaisten internetyhteyspalvelujen tuotteistamiskehitys eivät saa johtaa myöskään innovaatioiden ja palvelukehityksen kannalta yleisesti sellaisiin epätoivottaviin tilanteisiin, joissa käyttäjät eivät pystyisi käyttämään internetyhteyspalvelun kautta uusia tarjolle tulevia sisältöjä tai palveluita.

Perustuslakivaliokunta piti lausunnossaan verkkoneutraliteettia nykyisessä sähköiseen viestintään pitkälti perustuvassa yhteiskunnassa perustuslain 12 §:ssä turvatuksi sananvapauden

mahdollisimman laajan toteutumisen kannalta tärkeänä periaatteena. Perustuslakivaliokunnan mukaan internetin palveluihin ja sovelluksiin pääsyn turvaamisella voi olla välillistä merkitystä myös useiden muiden perusoikeuksien turvaamiselle. Tästä syystä perustuslakivaliokunta edellytti, että liikenne- ja viestintävaliokunnan on syytä varmistua siitä, että pääsäännölle asetettavat rajoitukset ovat välttämättömiä, täsmällisesti rajattuja ja syrjimättömiä.

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetun säännöksen tulkinnasta on tullut asiantuntijakuulemisessa esille osin toisistaan eroavia näkemyksiä. Valiokunta ehdottaa esityksen 110 §:ään eräitä yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin yksilöityjä muutoksia ja täsmennyksiä, joilla pykälän muotoilua tarkistetaan vastaamaan paremmin ja täsmällisemmin säännöksen tarkoitusta. Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että näillä muutoksilla täytetään myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyt vaatimukset. Muutosehdotuksilla ei muuteta säännöksen tarkoitusta.

Valiokunta pitää erityisen tärkeänä, että periaatteellisesti hyvin tärkeän verkkoneutraliteettia koskevan säännöksen vaikutuksia arvioidaan, että Viestintävirasto huolehtii säännöksellä ehdotetuilla keinoilla siitä, ettei sääntely johda epätoivottaviin tai yllättäviin vaikutuksiin ja että tarvittaessa säännöstä ollaan valmiita muuttamaan nopeassakin aikataulussa.

Valiokunta pitää myös hyvin tärkeänä, että erilaiset viihdekäytön priorisoinnit eivät estä tai rajoita erityisesti rajoittamattomaan käyttöön hankituissa internetyhteyspalveluissa julkisten palvelujen toimivuutta ja käyttömahdollisuuksia tai vaikuta epäsuorasti niiden kehittämiseen. Esimerkiksi terveyden tai turvallisuuden liittyvien jatkossa lisääntyvien sähköisten palvelujen ja tämän kaltaisten internetyhteyksiin tukeutuvien toimintojen toimivuus tulee turvata.

Valiokunta ehdottaa asiasta hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan

eduskunta edellyttää, että verkkoneutraliteetin toteutuminen ja säilyminen sekä internetyhteyspalvelujen käyttäjien mahdollisuudet hyödyntää haluamiaan internetin sisältöjä ja palveluja turvataan tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanossa (Valiokunnan lausumaehdotus 2.).

Virhe viestintäpalvelun toimituksessa

Esityksen 120 §:n 3 momentin mukaan tilanteissa, joissa palvelun keskeytyminen aiheutuu viestintäverkon kunnossapito- ja rakennustöistä tai tietoturvaan liittyvistä toimenpiteistä, teleyrityksillä olisi oikeus keskeyttää palvelu nykyisestä 48 tunnista poiketen yhteensä enintään 24 tunnin ajaksi kuukaudessa siten, että palvelussa ei vielä katsottaisi olevan virhettä näiden keskeytysten takia. Esityksen mukaan tämän kaltaiset keskeytykset on tehtävä käyttäjälle mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavalla tavalla. Esitys parantaisi käyttäjän asemaa siten, että 24 tunnin aikarajan ylittävältä ajalta käyttäjällä olisi jatkossa oikeus vaatia vakiohyvitystä tai hinnanalennusta. Käytännössä säännöksessä tarkoitettujen toimenpiteiden tulee olla suunniteltuja ja esityksen mukaan niistä tulisi myös tiedottaa käyttäjille tehokkaasti etukäteen. Mainittu aikaraja ei siten valiokunnan saaman selvityksen mukaan koskisi yllättäviä ja äkillisiä palvelun keskeytystilanteita, kuten myrskytuhoista tai niihin liittyvistä sähkönsyötön katkoksista johtuvia palvelun keskeytymisiä.

Asiantuntijakuulemisessa on osin kritisoitu mainittua ehdotusta ja tuotu esille, että velvoitteiden ei tulisi olla samanlaisia kaupunkialueilla ja toisaalta haja-asutusalueilla toimiville teleyrityksille. Valiokunta katsoo, että ehdotus etukäteen suunniteltujen palvelun keskeytysten enimmäisajasta ei ole omiaan asettamaan eri alueilla toimivia yrityksiä kohtuuttomasti erilaiseen asemaan. Valiokunta ei myöskään näe mahdollisena, että yrityksiä eroteltaisiin kyseisessä säännöksessä niiden toiminta-alueiden perusteella. Valiokunta pitää näin ollen ehdotusta mm. huoltotoimenpiteiden suunnitelmallisuuden ja tehokkuuden sekä erityisesti asiakkaiden oikeuksien

ja palvelujen käyttömahdollisuuksien turvaamisen kannalta perusteltuna.

Yksityisyyden suoja ja tietoturvallisuus

Valiokunta katsoo, että esityksessä on yleisesti ottaen kiinnitetty hyvin huomiota luottamuksellisen viestin suojan turvaamiseen sekä palvelujen ja laajalti koko yhteiskunnan toimivuuden kannalta tärkeän tietoturvallisuuden edistämiseen.

Valiokunta korostaa, että vahva tietoturvallisuus ja nykyinen korkea yksityisyyden suojan turvaamisen taso voidaan nähdä myös kansallisena kilpailukykytekijänä, jonka avulla on mahdollista mm. pyrkiä houkuttelemaan uusia investointeja Suomeen.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tietoturvaongelmien kansallisia rajoja kunnioittamattomasta luonteesta johtuen myöskään ongelmia ei ole monissa tapauksissa mahdollista ehkäistä ja korjata tehokkaasti ilman toimivaa kansainvälistä yhteistyötä. Tätä tarkoitusta varten erityisesti Viestintäviraston ja muiden maiden CERT-toimijoiden välinen yhteistyö ja tietojen vaihtaminen esityksessä ehdotetulla tavalla on välttämätöntä myös jatkossa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisessa yhteistyössä tarvitaan joustavuutta, ja kyseinen toiminta perustuu pitkälti toimijoiden välisen luottamuksen säilymiseen ja vastavuoroisuuteen. Esityksen 319 §:n 5 momentin mukaan liikenne- ja viestintäministeriö päättää jatkossa tietojen luovutuksen kohteista tilanteissa, joissa kohteesta päättämällä voi olla huomattavaa yhteiskunnallista merkittävyyttä tai huomattavia vaikutuksia sähköisen viestinnän palvelujen yleiseen kehitykseen. Valiokunta toteaa, että säännöksessä kuvattu tilanne voi tulla vain poikkeuksellisesti kysymykseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että valiokunnan käsityksen mukaan nykyisin hyvin toimiva ja joustavuutta ja myös nopeita ratkaisuja edellyttävä Viestintäviraston tavomainen kansainvälinen toiminta jatkuu lähtökohtaisesti nykyiseen tapaan.

Valiokunta katsoo, että tietoyhteiskuntakaarella luodaan hyvä pohja tietoturvan ja kybertur-

vallisuuden kehittämiseksi Suomessa asettamalla mm. ne reunaehdot, joiden puitteissa turvallisuudesta voidaan huolehtia kansalaisten oikeuksien toteutuminen huomioon ottavalla tavalla. Tietoturvallisuuden ja kyberturvallisuuden toteutumiseksi tarvitaan erilaisten tarpeiden ja oikeuksien yhteensovittamista ja ennen kaikkea toimivaa yhteistyötä sekä julkisen sektorin että yksityisen sektorin eri toimijoiden välillä. Valiokunta korostaa, että tämän yhteistyön kehittämistä on syytä jatkaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut laajapohjaisen kyberturvallisuustyöryhmän, jonka tavoitteena on edistää kyberturvallisuutta Suomessa ja jonka tehtävänä on muun muassa tarkastella kyberturvallisuuden liittyviä kysymyksiä poikkileikkaavasti liiketoiminnan, hallinnon, tekniikan, lainsäädännön ja viestinnän näkökulmista.

Valiokunta korostaa avoimen ja eri sektoreiden näkökulmat ja kokonaisvaikutukset huomioon ottavan kehittämistyön tärkeyttä kyberturvallisuuden edistämisessä.

Valiokunta pitää identiteettivarkauksien ennalta ehkäisyä ja niiltä suojautumista tärkeänä. Valiokunta kannustaa sähköisten palvelujen kehittämiseksi ja palvelujen käytön edistämiseksi etsimään sekä käytännöllisiä että seuraamuksiin liittyviä tai muita lainsäädännöllisiä keinoja, joilla sähköisiä palveluja kohtaan tunnettavaa luottamusta voitaisiin kehittää.

Lisäksi valiokunta katsoo, että viime kuukausien verkkourkintaa koskevien tapahtumien myötä olisi tarpeen arvioida, tulisiko ja voitaisiinko kansalaisten urkintaa verkkoympäristössä myös erityisesti luottamuksellisen viestin suoja huomioivien lainsäädännöllisin keinoin estää tai ehkäistä.

Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan

eduskunta edellyttää, että palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan, säilymisestä sähköisissä palveluissa ja verkkoympäristössä huolehdita-

taan kaikin keinoin ja mm. kyberturvallisuuden kehittämistyössä pyritään erityisesti ottamaan näiden oikeuksien toteutuminen huomioon (Valiokunnan lausumaehdotus 4.).

Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, että välitystietojen säilyttämistä viranomaistarpeisiin koskeva Euroopan unionin tuomioistuintuomio antaa myös perusteita arvioida josain määrin uudelleen sähköisten viestien välitystietoja perustuslain 10 §:ssä turvatun luottamuksellisen viestin salaisuuden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä viestin tunnistamistietojen on katsottu jäävän luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle. Käytännössä sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat kuitenkin olla etenkin yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen. Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää tätä kannanottoa merkittävänä ja toteaa, että linjaus on syytä ottaa jatkossa sähköistä viestintää koskevassa lainvalmistelussa huolellisesti huomioon.

Käsittelyä koskevien tietojen tallentaminen

Esityksen 145 §:n mukaan nykyinen ns. lokitietojen tallentamisvelvollisuus ulotettaisiin teleyrityksistä viestinnän välittäjiin eli muihinkin tahoihin kuin teleyrityksiin. Esityksen myötä käytännössä huomattavan osan suuremmista yrityksistä, yliopistoista jne. tulisi jatkossa säilyttää keskeisissä viestinnän välitystietoja käyttävissä järjestelmissään mm. tiedot siitä, kuka näitä välitystietoja on käsitellyt, koska käsittely on tapahtunut ja kuinka kauan välitystietoja on käsitelty. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi yhteisötilaajan ylläpitämän sähköpostijärjestelmän välittämien viestien välitystietojen käsittelystä tulisi tallentaa edellä mainitut tiedot ja säilyttää niitä kaksi vuotta niiden tallen-

tamisesta, jos se on teknisesti ja ilman kohtuuttomia kustannuksia mahdollista. Asiantuntija-kuulemisessa on tuotu esille, että käsittelytietojen tallentaminen voi olla myös viestinnän välittäjän omassa intressissä, koska lokitietojen avulla on tarvittaessa mahdollista osoittaa, että välitystietoja on käsitelty asianmukaisesti.

Valiokunta korostaa, että esityksen 145 §:n lokitietojen tallentamisvelvollisuudessa ei ole miltään osin kyse viestinnän sisällön tai viestintään liittyvien välitystietojen tallentamisesta. Esityksen mukaan velvollisuuden edellytyksenä on, että tallentaminen voidaan toteuttaa teknisesti, ja se on ilman kohtuuttomia kustannuksia mahdollista. Tallentaminen ei valiokunnan saaman selvityksen ja esityksen perustelujen mukaan ole kaikissa järjestelmissä teknisesti kohtuullisin kustannuksin toteutettavissa. Esityksen mukaan Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä säilyttämisen teknisestä toteuttamisesta.

Valiokunta katsoo, että Viestintäviraston lokitietojen tallentamisen teknistä toteuttamista koskevassa määräyksessä olisi hyvä huomioida, että muilta kuin teleyrityksiltä ei valiokunnan näkemyksen mukaan ole kohtuullista edellyttää kovinkaan mittavia ja kustannuksia aiheuttavia ratkaisuja lokitietojen tallentamisvelvollisuuden toteuttamiseksi. Teleyritysten osalta valiokunta pitää nykyisen kaltaista lokitietojen tallentamisvelvollisuutta hyvin tärkeänä myös jatkossa.

Tietojen säilyttäminen viranomaisten tarpeisiin

Euroopan unionin tuomioistuin antoi huhtikuussa 2014 tuomion yhdistetyissä asioissa C-293/12 ja C-594/12, Digital Rights Ireland ja Seitlinger ym., jossa tuomioistuin totesi yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä annetun direktiivin 2006/24/EY pätemättömäksi. Kyseisellä direktiivillä säädetään teleyritysten velvollisuuksista säilyttää välitystietoja vaka-

van rikollisuuden selvittämistä ja syyteharkintaa varten. Valiokunta korostaa, että säilyttämisvelvollisuudessa ei ole miltään osin kyse viestien sisältöjen säilyttämisestä.

Suomessa edellä mainittu direktiivi on saatettu voimaan sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 14 a–c §:llä, jotka on esityksessä ehdotettu siirrettäväksi keskeisiltä osin sellaiseen nyt käsitellyssä olevan tietoyhteiskunta-kaaren 19 lukuun.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun keskeinen sisältö

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Euroopan unionin tuomioistuin katsoi tuomiossaan, että unionin lainsäätäjällä oli direktiivin antaessaan ylittänyt ne rajat, joita suhteellisuusperiaatteen noudattaminen olisi EU:n perusoikeuskirjan kannalta edellyttänyt. Unionin tuomioistuimen mukaan velvollisuus säilyttää tietyn ajan tietoja henkilön yksityiselämästä ja hänen viestintästään sekä toimivaltaisten viranomaisten oikeus saada näitä tietoja merkitsee laajamittaista ja vakavaa puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin. Tietojen säilyttäminen ja niiden myöhempi käyttö ilman, että tilaajalle tai rekisteröidylle käyttäjälle ilmoitetaan siitä, voi tuomioistuimen mukaan aiheuttaa kyseisille ihmisille tunteen siitä, että heidän yksityiselämänsä on jatkuvan tarkailun kohteena.

Tuomioistuin toi esille, että direktiivin aineellisenä tavoitteena on myötävaikuttaa vakavan rikollisuuden torjumiseen ja lopulta yleiseen turvallisuuteen. Näin ollen tuomioistuin katsoi, että tietojen säilyttäminen vastaa tehokkaasti yleisen edun mukaista tavoitetta. Ottaen huomioon toisaalta henkilötietojen suojan tärkeän roolin yksityiselämän kunnioittamista koskevan perusoikeuden kannalta ja toisaalta direktiivistä tähän oikeuteen kohdistuvan puuttumisen laajuuden, lainsäätäjän harkintavalta käsiteltävässä asiassa on pieni ja valvonnan on oltava tarkkaa. Pelkkä sinänsä hyväksyttävä ja perustavanlaatuinen yleisen edun mukainen tavoite ei tuomioistuimen mukaan yksin voi oikeuttaa katsomaan direktiivissä säädetyn kaltaista säilyttämistoimen-

pidettä välttämättömäksi. Näin ollen direktiivissä on tuomioistuimen mukaan säädettävä selvistä ja täsmällisistä kyseisen toimenpiteen laajuutta ja soveltamista koskevista säännöistä, joissa asetetaan vähimmäisvaatimukset. Direktiivi merkitsee tuomioistuimen mukaan puuttumista lähes kaikkien Euroopan asukkaiden perusoikeuksiin.

Tuomioistuin kiinnitti huomiota mm. siihen, että direktiivin soveltamisala on laaja kattaen kaikki henkilöt, sähköisen viestinnän välineet ja viestintätiedot ilman erottelua, rajoituksia tai poikkeuksia vakavan rikollisuuden torjunnan tavoitteen perusteella. Lisäksi tuomioistuin kiinnitti huomiota siihen, että direktiivissä ei säädetä objektiivisista perusteista, joiden nojalla voitaisiin rajoittaa tietoja saavien ja käyttävien henkilöiden määrää sekä kansallisten viranomaisten oikeutta saada tietoja ja käyttää niitä vain vakavien rikosten estämiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan asettamiseen. Tuomioistuin katsoi myös, että direktiivissä säädetään tietojen säilytysajasta (6—24 kuukautta) tekemättä tietojen hyödyllisyyteen perustuvaa erottelua eri tietoluokkien välillä. Lisäksi säilyttämisen keston määrittäminen ei perustu objektiivisiin perusteisiin sen takaamiseksi, että säilyttäminen rajoittuu täysin välttämättömään.

Tuomioistuimen mukaan edellä mainituista puutteista johtuen direktiivissä ei säädetä selvistä ja täsmällisistä säännöistä, joilla säädellään perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin puuttumisen laajuutta. Näin ollen direktiivi sisältää laajaperäisen ja erityisen vakavan puuttumisen näihin perusoikeuksiin ilman, että puuttumista olisi tarkasti rajoitettu säännöksillä, joilla voidaan taata, että se todella rajoitetaan täysin välttämättömään.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tuomio ja direktiivin pätemättömäksi toteaminen merkitsee käytännössä sitä, että direktiiviä ei voida soveltaa eikä sen säännöksiin voida vedota kansallisten viranomaisten ja tuomioistuinten taikka EU:n toimielinten toiminnassa. Direktiivi on siten käytännössä menettänyt oikeusvaikutuksensa.

Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisun vaikutuksista

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että käsiteltävänä olevan esityksen tietojen säilyttämistä viranomaistarpeisiin koskeva 19 luku ei voi enää perustua pätemättömäksi todettuun direktiiviin. Direktiivin pätemättömäksi toteaminen unionin tuomioistuimen ratkaisussa ei vaikuta suoraan kansallisen sääntelyn pätevyyteen tai voimassaoloon, mutta koska direktiivi ei enää velvoita tämän kaltaiseen sääntelyyn, sääntelyn tarve ja toteuttamismahdollisuudet tulee arvioida kansallisesti. Perustuslakivaliokunta on käsitellyt nyt käsitellyssä olevasta esityksestä antamassaan lausunnossa tarkemmin tuomioistuimen ratkaisua ja sen vaikutuksia kansalliseen sääntelyyn.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan unionin tuomioistuimen tuomion perusteella on pääteltävissä, että pelkästään säilytettävien tietojen laaja kattavuus — kaikki ihmiset, kaikki sähköisen viestinnän välineet ja kaikki viestintätiedot — on oikeasuhtaisuuden kannalta ongelmallista. Perustuslakivaliokunnan mukaan avoimeksi kuitenkin jää, merkitseekö viranomaistaroja varten säädetyt säilyttämisvelvollisuuden ulottuminen käytännössä kaikkien sähköisiä viestimiä käyttävien ihmisten tietoihin jo yksinään oikeasuhtaisuusvaatimuksen loukkausta. Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, että tuomion valossa näyttäisi joka tapauksessa olevan perusteltua pyrkiä rajaamaan säilyttämisvelvollisuutta sekä henkilöpiirin että viestinnän sisällön osalta. Perustuslakivaliokunta toi kuitenkin samalla esille, että tämä olisi ilmeisesti sekä asiallisesti että teknisesti erittäin vaikea toteuttaa ja sääntely saattaisi myös osoittautua muiden perusoikeuksien kuten luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan kannalta ongelmalliseksi. Perustuslakivaliokunta myös totesi, että tämänkaltaisen sääntely vaatisi laajaa ja perusteellista valmistelua ja että tässä vaihtoehdossa tietoyhteiskuntakaaren 19 luku tulisi poistaa kokonaisuudessaan lakiehdotuksesta. Perustuslakivaliokunta katsoi kuitenkin lausunnossaan, ettei tuomiosta johdu suoranaista estettä sellaiselle kansalliselle sääntelylle, jossa oikeasuhtaisuuden vaatimukset toteutetaan muulla tavoin.

Lisäksi perustuslakivaliokunta piti selvänä, että sääntelyä puoltaa vakavan rikollisuuden torjuntaan liittyvä hyväksyttävä peruste.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan unionin tuomioistuimen tuomiosta ei perustuslakivaliokunnan mielestä sinänsä seuraa, että pätevämmäksi todetun direktiivin kattamasta asiasta ei voitaisi lainkaan säätää kansallisessa lainsäädännössä. Perustuslakivaliokunta piti launnonssa selvänä, että myös kansallista sääntelyä on tällaisessa tilanteessa syytä arvioida paitsi kansallisten perusoikeussäännösten myös unionin tuomioistuimen tuomiossa käsiteltyjen EU:n perusoikeuskirjan yksityiselämän suojaa (7 artikla) ja henkilötietojen suojaa (8 artikla) koskevien määräysten valossa. Siten myös kansallisen sääntelyn on täytettävä tuomiossa mainitut edellytykset, vaikka tuomio ei suoranaisesti koskekaan kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Esitetyn kansallisen sääntelyn piirteitä

Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että unionin tuomioistuin arvioi edellä mainitussa ratkaisussaan nimenomaan direktiivin perusoikeuskirjan mukaisuutta. Direktiiviä täytäntöön pantaessa kansalliseen lainsäädäntöön jäsenvaltioilla on kuitenkin ollut mahdollisuus täydentää direktiivin sääntelyä kansallisesti ja näin on toimittu aikanaan myös Suomessa.

Tämä tarkoittaa samalla sitä, että voimassa oleva Suomen välitystietojen säilyttämisestä koskeva sääntely ja tätä pitkälti vastaava esityksen 19 luvun sääntely eivät valiokunnan näkemyksen mukaan ole tuomioistuimen ratkaisun kannalta yhtä ongelmallisia kuin direktiivin sääntely.

Unionin tuomioistuimen tuomion myötä keskeisiä kansallisessa sääntelyssä arvioitavia kysymyksiä ovat säilytysvelvollisuuden laajuus ja säilytettävien tietojen rajaukset, tietojen käyttämisen edellytykset sekä mm. säilytettävien tietojen säilytysajat.

Nykyisestä oikeustilasta poiketen esityksessä ehdotetaan, että säilyttämisvelvollisuus viran-

omaistarpeita varten koskisi pelkästään sisäasiainministeriön erikseen päätöksellään nimeämää teleyritystä. Valiokunnan käsityksen mukaan tällä ehdotuksella todennäköisesti vähennetään säilytysvelvollisten teleyritysten määrää, mikä vähentää samalla myös säilytettävien tietojen määrää. Valiokunta pitää myös perusteltuna, että tietojen säilyttämisen vaatimista investointikustannuksista vastaava ministeriö voi päättää siitä, mitkä teleyritykset tietoja säilyttävät. Valiokunta katsoo, että kyseinen ehdotus on omiaan edistämään yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan toteutumista säilyttämisvelvollisuuden toteuttamisessa.

Liikenne- ja viestintävaliokunta korostaa, että voimassa olevaa lakia vastaavasti nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä tietojen määrää on olennaisesti rajattu vaatimalla vain sellaisten tietojen säilyttämistä, jotka teleyritys muutoinkin säilyttää omiin tarpeisiinsa. Valiokunta pitää tätä lähtökohtaa perustavaa laatua olevana seikkana kansallisen sääntelyn arvioinnin kannalta.

Lähtökohta tarkoittaa käytännössä sitä, että Suomessa ei edellytetä säilytettäväksi mitään sellaista tietoa, jota ei teleyritys jo muutoinkin säilyttäisi omiin tarpeisiinsa, kuten esimerkiksi laskun oikeellisuuden varmistamista varten. Sääntelyllä kuitenkin yhtenäistetään tietojen säilyttämistä siten, että teleyrityksillä on kyseiset tiedot saatavilla tietyn ajan siltä varalta, että viranomaisille syntyy tarve saada kyseisiä tietoja. Valiokunta toteaa, että tietojen säilyttämisessä viranomaistarpeita varten on yleisesti ottaen kyse tietojen säilyttämisaajan pidentämisestä ja yhtenäistämisestä. Tiedot siirtyvät ns. jatkosäilyttämisen ja viranomaisten tarpeita varten säädetyin säilytysvelvollisuuden piiriin kun tietojen käyttö teleyritysten omia tarpeita varten on päättynyt. Valiokunta korostaa, että mikäli nykyinen Suomessa säädetyin kaltainen säilytysvelvollisuus viranomaistarpeisiin poistettaisiin kokonaan, se ei tarkoittaisi sitä, että näitä tietoja ei säilytettäisi lainkaan. Tällaisessa tilanteessa teleyritykset säilyttäisivät samoja tietoja edelleen

omia tarpeitaan varten, mutta keskimäärin lyhyemmän aikaa ja eri teleyrityksissä erilaisten säilytysaikojen mukaisesti.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että voimassa olevaa lakia vastaavasti esityksen säännökset koskevat ainoastaan tietojen säilyttämismisvelvollisuutta ja tietojen hyödyntäminen ja viranomaisten tiedonsaantioikeudet määräytyvät muiden kansallisten säännösten, kuten pakkokeinolain (806/2011) ja poliisilain (872/2011) mukaisesti. Esityksen mukaan viranomaistarpeisiin säilytettäviä tietoja voidaan käyttää vain pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vakavien rikosten selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen. Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan, että kyseinen sääntely täyttää perustuslakivaliokunnan mielestä unionin tuomioistuimen ratkaisussa tarkoitettua objektiivisen perusteen vaatimuksen rajoittaa tietoja saavien ja käyttävien henkilöiden määrää sekä käyttää niitä vain vakavien rikosten yhteydessä. Lisäksi perustuslakivaliokunta katsoi, että tietojen saaminen pakkokeinolaissa ja poliisilaissa tarkoitetuista televalvontatiedoista edellyttää näiden lakien perusteella tuomioistuimen lupaa, joten sääntely on tältäkin osin ongelmatonta.

Tietojen säilytysajaksi on esityksessä määriteltä 12 kuukautta viestinnän päivämäärästä, kun direktiivi mahdollistaisi tietojen säilyttämisen jopa kahden vuoden ajan. Esityksen mukaan teleyrityksillä on tietoturva- ja tietosuojasta huolehtimista koskevat velvoitteet. Lisäksi säilytettävät tiedot tulee hävittää 12 kuukauden säilytysajan päätyttyä, kun perustetta tietojen käsittelylle ei enää ole. Teleyrityksen on määriteltävä ne henkilöt, joilla on ylipäättään oikeus käsitellä säilytettäviä tietoja ja huolehdittava siitä, että tilaajan saatavilla on tietoa tietojen säilyttämisestä ja sen tarkoituksesta. Lisäksi esityksen mukaan tietojen säilyttäminen on pyrittävä suunnittelemaan siten, että samoja tietoja ei säilytä useampi teleyritys.

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille huoli siitä, että säilytettävien tietojen kerääminen yhteen tietokantaan voi lisätä hajautettuun tietojen säilyttämismalliin verrattuna riskiä yksityi-

syyden suojan näkökulmasta, koska tämänkaltaisen rekisterin tietoturvan mahdollisesti murtuessa ongelma koskisi kaikkia säilytettäviä tietoja. Tältä osin valiokunta yhtyy periaatteessa esitettyyn huoleen, mutta kiinnittää huomiota siihen, että jo voimassa oleva laki mahdollistaa keskitetyn rekisterin toteuttamisen. Valiokunta korostaa, että mikäli säilytettäviä tietoja keskitetään suurempiin kokonaisuuksiin, on ensisijaisen tärkeää, että tämänkaltaisissa järjestelmissä noudatetaan erittäin tiukkoja tietoturva- ja -menettelyjä.

Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen valiokunta katsoo, että esityksen 19 luku asettaa tietojen säilyttämiselle olennaisesti tiukempia edellytyksiä ja reunaehdotuksia kuin mitä tietojen säilyttämistä koskeva ja pätemättömäksi todettu direktiivi edellyttää. Esitys vastaa pääosin voimassa olevaa sääntelyä, ja direktiiviä kansalliseen lainsäädäntöömme implementoitaessa on jo aikanaan otettu varsin laajasti huomioon niitä seikkoja, jotka unionin tuomioistuimen ratkaisussa on sittemmin tuotu esille direktiivin puutteina.

Kansallisen sääntelyn tarve

Hallintovaliokunta on korostanut lausunnossaan (HaVL 9/2014 vp) välitystietojen säilytysvelvollisuutta koskevien säännösten merkitystä poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten työn kannalta. Hallintovaliokunnan mukaan viestintään liittyviä historiatietoja tarvitaan lähes poikkeuksetta sellaisessa rikosten tutkinnassa, jossa käytetään televalvontaa ja internetympäristöön liittyvissä rikostyypeissä usein valtaosa näytöstä perustuu välitystietojen käyttämiseen. Hallintovaliokunnan arvion mukaan mikäli välitystietojen säilytysaika laskisi huomattavasti nykyisestä 12 kuukaudesta, se heikentäisi merkittävästi erityisesti televalvonnan ja sitä kautta rikostorjunnan toimintaedellytyksiä.

Säilytettäviä tietoja hyödyntävien viranomaisten antaman selvityksen mukaan nykyisen säilyttämismisvelvollisuuden vähentäminen vaikeuttaisi laajasti rikostutkintaa. Erityisesti törkeiden rikosten selvittäminen vaikeutuisi mer-

kittävästi, koska niiden osalta yksittäinen rikos saattaa tulla poliisin tietoon vasta varsin pitkällä viiveellä. Lisäksi valiokunnan saaman selvityksen mukaan televalvontatiedoilla on yleisesti ottaen televalvonnassa rikosten selvittämisessä huomattava merkitys. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vuonna 2013 nykysääntelyn perusteella viranomaistarpeisiin säilytettävistä tietoja pyydettiin 6 222 kertaa, joista 3 665 pyyntöä tehtiin enintään kuuden kuukauden kuluessa viestintätapahtumasta, 5 321 enintään yhdeksän kuukauden kuluessa viestintätapahtumasta ja 5 844 enintään 12 kuukauden kuluessa viestintätapahtumasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan 95 % näistä tietokyselyistä on koskenut matkapuhelinverkon tietoja. Valiokunta kuitenkin pitää selvänä, että mahdollisia rajoituksia ei voida tehdä pelkkien lukumäärätietojen perusteella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi joidenkin vakavien rikosten tutkinnassa saatetaan tarvita tietoja useista palveluista, mutta tämän kaltainen tarve ei kuitenkaan näy olennaisella tavalla tietopyyntöjen määrää koskevissa tilastoissa.

Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että viestintää koskevien tietojen säilyttämistä viranomaistarpeisiin koskevalle velvollisuudelle on edelleen olemassa selkeä ja painava yhteiskunnallinen tarve. Nyky-yhteiskunnassa viestintäverkkojen ja erilaisten viestintävälineiden käyttö on olennainen osa ihmisten arkea ja yhteiskunnan toimintaa ja viestintää koskevilla tiedoilla on siten väistämättä myös rikostutkinnassa viranomaisten toimintaedellytysten kannalta keskeinen rooli. Jatkossa tietoyhteiskunnan kehittyessä, näillä tiedoilla tulee olemaan entistä tärkeämpi merkitys. Valiokunta pitää välttämättömänä, että erityisesti poliisin toiminnan ja rikostutkinnan kannalta välttämättömien tietojen säilyttämisvelvollisuuden jatkuvuus varmistetaan tässä vaiheessa.

Edellä mainituilla perusteilla liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että esityksen 19 luku on rikostutkinnan toimintaedellytysten ja viime kädessä kansalaisten turvallisuuden varmistamiseksi välttämättömästä hyväksytyä muutettuna. Valiokunta kat-

soo viitaten myös perustuslakivaliokunnan asiasta antamaan lausuntoon, että esitetyn sääntelyn perusteita ja lähtökohtia tulee kuitenkin arvioida osin uudelleen ja esitettyyn sääntelyyn on tarpeen tehdä olennaisia muutoksia.

Esityksen 19 luvun muutostarpeet

Valiokunta korostaa, että unionin tuomioistuinten ratkaisun mukaan direktiivillä puututaan yksityiselämän suojaa ja henkilötietojen suojaa koskeviin perusoikeuksiin laajamittaisesti ja erityisen vakavasti.

Vaikka esityksessä onkin huomioitu varsin pitkälle direktiivissä ongelmalliseksi osoittautuneita seikkoja, valiokunta toteaa, että säilytysvelvollisuus tulee rajata vain siihen, mikä on unionin tuomioistuinten tuomiossa ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa tarkoitettulla tavalla välttämätöntä sääntelyn tarkoituksen kannalta.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että säilytettävät tiedot on yksilöitävä laissa ja tässä yhteydessä on arvioitava, mitkä ehdotetun säännöksen perusteella säilytettävät tiedot ovat välttämättömiä sääntelyn taustalla olevan tarkoituksen eli vakavien rikosten tutkimisen, selvittämisen ja syyteharkintaan asettamisen kannalta. Sellaisia tietoja, jotka eivät ole tämän tarkoituksen kannalta välttämättömiä, ei voi vaatia säilytettäväksi. Perustuslakivaliokunta totesi, että tietojen yksilöiminen ja rajaaminen edellä esitetyllä tavalla 1. lakiehdotuksen 157 §:ssä on edellytyksenä sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on arvioinut tietojen säilyttämisen välttämättömyyttä perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla ja ehdottaa, että tietoja ei enää jatkossa säilytetä viranomaistarpeita varten lainkaan säilytysvelvollisen yrityksen esityksessä tarkoitetuista kiinteän verkon puhelinpalveluista (ns. lankapuhelin), sähköpostipalveluista, lisäpalve-

luista, EMS-palveluista ja multimediapalveluista.

Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että näiden palvelujen tietoja ei tämän hetkisen arvion perusteella voida katsoa olevan välttämätöntä säilyttää vakavien rikosten selvittämistä ja syyteharkintaan asettamista varten. Valiokunta kiinnittää selvyuden vuoksi huomiota siihen, että sähköpostipalveluista edellytetään voimassa olevan lain perusteella tietojen säilyttämistä ainoastaan teleyritysten omista sähköpostipalveluista, joten säilyttämisvelvollisuus ei siten nykyisinkään koske kaikkia sähköpostipalveluja.

Valiokunta ehdottaa, että tietoja säilytetään säännöksessä tarkoitettuihin viranomaisten tarpeisiin jatkossa vain säilytysvelvollisen yrityksen tarjoamista matkaviestinverkon puhelin- ja tekstiviestipalveluista, internetpuhelinpalveluista ja internetyhteyspalveluista.

Valiokunta huomauttaa, että internetpuhelinpalvelun osalta velvollisuudessa on kyse vain säilytysvelvollisen yrityksen itse tarjoamia palveluja koskevista tiedoista eikä esimerkiksi tallennusvelvollisella internetyhteyspalvelun tarjoajalla ole velvollisuutta säilyttää tietoja toisen yrityksen tarjoamasta internetpuhelinpalvelusta.

Lisäksi liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että esityksen 157 §:ään lisätään perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla luettelo, jossa yksilöidään ne tiedot, jotka kustakin palvelusta on säilytettävä viranomaisten tarpeita varten.

Luettelo on tarkoitettu tyhjentäväksi ja säilytettävät tiedot on rajattu vain siihen, mikä on välttämätöntä sääntelyn taustalla olevan tarkoituksen eli vakavien rikosten selvittämisen ja syyteharkintaan asettamisen kannalta. Valiokunta on tehnyt edellä mainitut tietojen säilyttämistä koskevat rajaukset mm. viranomaisilta saatujen säilytettävien tietojen hyödyntämisen määrää ja hyödyntämistapoja koskevien tietojen pohjalta. Esityksen mukaan tarkempia säännöksiä säily-

tettävistä tiedoista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi Viestintävirasto antaa määräyksiä säilytettävien tietojen teknisistä yksityiskohdista. Liikenne- ja viestintävaliokunta korostaa, että myös näissä alemmanasteisissa säädöksissä tulee ottaa tarkasti huomioon, että säilytettävät tiedot rajataan vain siihen, mikä on välttämätöntä sääntelyn tarkoituksen kannalta.

Säilyttämisaajan osalta perustuslakivaliokunta viittasi lausunnossaan aiempaan lausuntoonsa, jossa se on pitänyt 12 kuukauden säilytysaikaa oikeasuhtaisuuden kannalta hyväksyttävänä ja riittävänä vastaamaan viranomaisten tarpeita. Unionin tuomioistuimen tuomion valossa on perustuslakivaliokunnan mukaan kuitenkin arveluttavaa, että säilyttämisaikaa ei säännöksessä ole lainkaan eritelty suhteessa siihen mahdolliseen hyötyyn, joka tiedoista voi vakavan rikollisuuden torjumisen tavoitteen kannalta olla. Perustuslakivaliokunta totesi, että liikenne- ja viestintävaliokunnan on arvioitava säilytettävien tietojen säilytysaikoja tavoitteen toteutumisen kannalta ja tarvittaessa porrastettava tietojen säilytysajat tämän mukaisesti joko 12 kuukaudeksi tai tätä lyhyemmäksi ajaksi.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on arvioinut säilytysaikoja vakavan rikollisuuden torjumisen tavoitteen toteutumisen kannalta ja ehdottaa, että tietojen säilyttämisvelvollisuus porrastetaan ajallisesti siten, että matkaviestinverkon puhelin- ja tekstiviestipalveluun liittyviä tietoja tulee säilyttää 12 kuukautta, internetyhteyspalveluun liittyviä tietoja 9 kuukautta ja internetpuhelinpalveluun liittyviä tietoja 6 kuukautta.

Valiokunta on pohtinut ja arvioinut myös tätä lyhyempien säilytysaikojen mahdollisuutta. Valiokunta kuitenkin korostaa, että teleyritykset säilyttävät jo muutoinkin tietoja omia tarpeitaan varten siinä määrin pitkään, että tätä lyhyemmät yhtenäiset säilyttämisaajat muuttaisivat sääntelyn hyötyjen ja haittojen välistä suhdetta olennaisesti huonompaan suuntaan.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä on poistettu voimassa olevassa lais-

sa oleva rajaus, jonka mukaan teletointailmoitusvelvollisuus ei koske sellaisia pieniä toimijoita, joiden toiminta kohdistuu määrältään pieneen vastaanottajakuntaan. Valiokunta toteaa, että ilmoitusvelvollisuutta koskevaa sanamuodon muutosta ei tule tulkita siten, että tietojen säilyttämisvelvollisuus voisi laajentua tätä kautta pieniin toimijoihin, mikäli sisäministeriö tekisi säilytysvelvollisuutta koskevan 157 §:n 1 momentissa tarkoitetun päätöksen. Valiokunta korostaa, että tämän kaltaisessa pienimuotoisessa toiminnassa on kyse esityksen 4 §:n 2 momentissa tarkoitetusta merkitykseltään vähäisestä toiminnasta, jota teletointailmoitusvelvollisuus ei esityksen mukaan koske, ja näin ollen myöskään säilytysvelvollisuus ei voisi koskea tämän kaltaista toimintaa. Valiokunta toteaa, että säilytysvelvollisten yritysten piiri säilyy siten esityksen myötä nykyisenä sillä erotuksella, että sisäministeriö voi päätöksellään vähentää säilytysvelvollisten yritysten määrää.

Esityksen 157 §:n 3 momentin mukaan säilytysvelvollisuus ei koske viestin sisältöä eikä verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja. Valiokunta pitää tätä jo voimassa olevaan lakiin sisältyvää rajausta erittäin olennaisena ja tärkeänä. Esityksen mukaan säilytysvelvollinen yritys voisi kuitenkin jatkossa tallentaa internetyhteyksipalvelun, sähköpostipalvelun ja internetpuhelinpalvelun osalta myös esimerkiksi verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja ja muita tietoja, jotka ovat välttämättömiä internetyhteyksipalvelun, sähköpostipalvelun tai internetpuhelinpalvelun käyttäjän tunnistamiseksi. Velvollisuutta tähän ei esityksen mukaan kuitenkaan olisi. Hallintovaliokunta on todennut lausunnossaan, että ehdotettu säännös parantaisi rikostutinnan edellytyksiä. Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa, että kyseisen ehdotuksen perusteluina on tuotu esille rikostutinnan sinänsä asianmukaisia käytännön tarpeita. Valiokunta ei kuitenkaan pidä mahdollisena hyväksyä tässä vaiheessa unionin tuomioistuinten ratkaisun jälkeen ja saatavilla olevan tiedon pohjalta nykyiseen tietojen säilyttämiseen tämän kaltaista internetin käyttöä koskeviin tietoihin liittyvää laajennusta, joka poikkeaisi

olennaisesti edellä mainitusta keskeisestä periaatteesta, jonka mukaan verkkosivustojen selaamista koskevia välitystietoja ei säilytetä. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että kyseinen ehdotus poistetaan tässä vaiheessa. Mainitun säännöksen tarvetta ja toteuttamismahdollisuuksia on mahdollista arvioida myöhemmässä vaiheessa sääntelyn seurannan yhteydessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että mahdollisessa jatkovalmistelussa otetaan huomioon perustuslakivaliokunnan kyseisestä säännösehdotuksesta tekemät huomautukset.

Liikenne- ja viestintävaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että valiokunta ehdottaa tällä hetkellä saatavilla olevan tiedon pohjalta säilytettäviin tietoihin varsin tiukkoja rajauksia nykytilanteeseen verrattuna.

Näin ollen valiokunta pitää mahdollisena, että jokin nyt valiokunnan ehdotuksessa säilytysvelvollisuuden piiristä poistettu tieto tai palvelu voi tulevaisuudessa osoittautua lainsäädännön käytännön seurannan myötä välttämättömäksi säilyttää viranomaisten tarpeita varten. Valiokunta pitää perusteltuna, että tämän kaltaisessa tapauksessa tieto tai palvelu lisätään myöhemmin säilytysvelvollisuuden piiriin. Vastaavasti jos jonkin tietyn palvelun merkitys rikostutkinnassa tulevaisuudessa olennaisesti vähenee tai kasvaa, myös säilyttämisaikoja on syytä arvioida tuolloin uudelleen.

Valiokunta toteaa, että mm. internetpuhelinpalveluiden osalta säilyttämisvelvollisuutta lienee palveluiden käytön todennäköisestä lisääntymisestä johtuen tarpeen tarkastella lähivuosina uudelleen.

Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi seuraavan lausuman:

Eduskunta edellyttää, että välitystietojen säilyttämistä viranomaistarpeisiin koskevan sääntelyn arviointia varten perustetaan laajapohjainen työryhmä, jonka tulee tehdä kattava selvitys viranomaisten tarpeista, tietojen säilyttämisestä sekä

säilyttämisen yksityisyyden suojaan liittyvistä kysymyksistä. Työn pohjalta tulee tehdä arvio kyseisen sääntelyn mahdollisista muutostarpeista ja tarvittaessa laatia muutosehdotukset ilman tarpeetonta viivästystä (Valiokunnan lausumaehdotus 5.).

Edellä mainittu työryhmä voidaan perustaa siinä vaiheessa, kun asian etenemisestä EU-tasolla on saatavilla tarkempia tietoja.

Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että välitystietojen säilyttämistä koskevaa keskustelua ja EU-tason jatkotoimenpiteitä asiassa seurataan tiiviisti, ja mikäli asiassa tulee esille sellaisia olennaisia seikkoja, jotka eivät tällä hetkellä ole tiedossa, ryhdytään välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin esimerkiksi sääntelyn tarkistamiseksi. Valiokunta myös katsoo, että edellä mainitun EU:n tuomioistuimen ratkaisussa tehdyt linjaukset on tärkeää ottaa huomioon myös tulevissa viestintäpalvelujen käyttäjien yksityisyyden suojaan vaikuttavissa lainsäädäntöratkaisuisissa.

Lisäksi valiokunta katsoo, että jatkossa olisi hyvä pohtia tietojen käyttöä ja käyttötarkoituksia koskevien tilastojen aktiivisen julkaisemisen kehittämistä ja tehostamista, mm. tietojen säilyttämistä koskevan luottamuksen lisäämiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että säilyttämiskäytännöllisyyttä koskevaa sääntelyä seurataan myös myöhemmin ja arvioidaan säännöllisin väliajoin, onko esimerkiksi teknologian kehityksestä tai viranomaisten tarpeiden muuttumisesta johtuen syytä arvioida säilytettäviä tietoja tai säilytysaikoja uudelleen.

Valiokunta myös korostaa selkeyden vuoksi, että viranomaistarpeita varten säilytettäviä tietoja koskevalla säännöksillä ja niihin tehtävillä muutoksilla ei miltei osin vaikuteta siihen, miten ja millä edellytyksillä teleyrityksillä on oikeus käsitellä ja säilyttää tietoja omia tarpeitaan varten.

Viranomaisten avustamisesta teleyrityksille aiheutuvat kustannukset

Esityksen 299 §:n mukaan teleyrityksillä olisi nykyisen sääntelyn mukainen oikeus saada valtiolta korvaus pelkästään viranomaisten avustamiseksi hankittujen järjestelmien, laitteiden ja ohjelmistojen investointi- ja ylläpitokustannuksista. Korvauksen kustannuksista maksaisi se viranomainen, jonka laissa säädettyä tehtävää tai tiedonsaantioikeutta varten viestintäverkon tai -palvelun investointi tehdään. Sen sijaan nykyisestä poiketen teleyrityksillä ei olisi enää jatkossa oikeutta saada korvausta tällaisten järjestelmien käytöstä, tietojen luovuttamisesta ja niistä aiheutuvista henkilöstö- yms. kustannuksista. Esityksen 323 §:n mukaan teleyrityksellä olisi velvollisuus mm. luovuttaa korvauksetta tieto, jonka saamiseen viranomaisella on erikseen muualla laissa säädetty oikeus.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan jatkossa edelleen korvattavien investointikustannusten määrä vaihtelee olennaisesti vuosittain. Teknologian kehittyessä kustannukset keskittyvät usein tietyille vuodelle järjestelmiä uusittaessa, mutta keskimäärin viranomaisten tarpeita varten tarvittavien järjestelmien investointikustannukset ovat olennaisesti pienempiä kuin mitä ensisijaisesti tietopyyntöjen kohteina oleville suurille teleyrityksille koituu näiden järjestelmien käytöstä vuosittain (arviolta noin 1,5–2 miljoonaa euroa). Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu kustannusten jaon malli on valittu useista vaihtoehtoisista malleista ja sen on katsottu olevan eri osapuolten kannalta kohtuullisin kompromissi, joka kannustaa toiminnan tehokkaaseen järjestämiseen ja toisaalta turvaa viranomaisresurssien riittävyttä. Hallintovaliokunta piti ehdotusta lausunnossaan (HaVL 9/2014 vp) erityisesti poliisin kannalta merkittävänä ja totesi, että se mahdollistaa säästyvien resurssien ohjaamisen poliisin operatiivisiin tehtäviin.

Valiokunta pitää viranomaisten avustamista koskevaa kustannusjärjestelyä melko poikkeuksellisena, mutta esityksessä mainituin perustein hyväksyttävänä. Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestelmien

käyttö ja muu tarvittava toiminta järjestetään siten, että viranomaisten tarpeet toteutuvat asianmukaisesti.

Varautuminen

Viestintäverkkojen ja palveluiden tulee toimia luotettavasti ja turvallisesti sekä normaaliaikoina, normaaliaikojen häiriötilanteissa että poikkeusoloissa. Esityksessä ehdotetaan eräitä muutoksia, joilla pyritään jo normaaliaikojen toimenpiteillä mm. tiettyjen valmiuslaissa (1552/2011) säädettyjen poikkeusolojen toimivaltuuksien käyttämöhdollisuuksien varmistamiseen. Esityksen 282 §:n mukaan teleyrityksillä olisi jatkossa nykyistä kattavampi velvollisuus varautumissuunnitelman laatimiseen ja 283 §:n mukaan velvollisuus huolehtia mahdollisuudesta palauttaa keskeisimmät kriittiset viestintäjärjestelmät sekä niiden ohjaus, ylläpito ja hallinta viipymättä Suomeen valmiuslaissa tarkemmin säädettyssä tilanteessa. Valiokunta pitää ehdotusta saamansa selvityksen perusteella käytännön toteutuksen kannalta haasteellisena, mutta tavoitteiltaan oikean suuntaisena ottaen huomioon, että valmiuslain säännösten toteuttaminen vaatii teleyrityksiltä väistämättä muutoinkin etukäteistä suunnittelua ja käytännön valmistautumista valmiuslain vaatimusten toteuttamiseen. Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että teleyrityksillä olisi esityksen 298 §:n mukaan myös jatkossa oikeus saada huoltovarmuusrahastosta korvaus huomattavista varautumisvelvollisuuden aiheuttamista kustannuksista.

Valiokunta pitää kannatettavana esityksen ehdotusta telekaapeleiden sijaintitietojen saattamisesta digitaaliseen muotoon, jotta tiedot olisivat keskitetyksi ja nykyistä paremmin saatavilla muiden maanalaisten johto-, putki- ja kaapelitietojen kanssa maanrakentajien tarpeita varten. Valiokunta pitää tärkeänä, että kaapelien sijaintitiedot saatetaan digitaaliseen muotoon kohtuullisessa ajassa lain voimaan tulon jälkeen. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että eri toimijoilla tulisi olla saatavilla tieto myös eri hankkeista ja niiden työvaiheista siten, että hankkeet voidaan ajoittaa järkevästi ja koordi-

noida niiden toteutus tarkoituksenmukaisella tavalla keskenään. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota tarpeeseen huolehtia siitä, että kaapelien sijaintitiedot on asianmukaisesti suojattu tietoturvaloukkauksilta ja että sijaintitietojen hyödyntämisessä otetaan huomioon myös tämän tiedon merkitys yhteiskunnan turvallisuuden kannalta.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että esityksen 276 §:n mukaisen häiriöhallinnan yhteistoimintaryhmän toiminnasta kehitetään eri osapuolille tehokas työskentelymalli, jonka avulla voidaan kehittää häiriöiden hallintaan liittyvää toimintaa, sopia tarvittaessa myös vapaamuotoisemmin sekä viranomaisten että eri elinkeinoelämän toimijoiden rooleista ja vastuista sekä pyrkiä löytämään esimerkiksi toiminnassaan toisistaan riippuvaisten teleyritysten ja energia-alan välille uusia toimivia käytännön yhteistyön muotoja.

Ehdotuksen kautta on mahdollista löytää uusia toimintatapoja myös sään erilaisiin ääri-ilmiöihin varautumiseen ja näistä häiriöistä toipumisessa noudatettaviin menettelyihin.

Telekaapelin, tukiaseman ja radiomaston sijoittaminen

Esityksen 28 luvussa säädetään teleyrityksen oikeudesta sijoittaa tietyin edellytyksin telekaapeli, tukiasema ja radiomasto toisen omistamalle maalle tai rakennukseen. Valiokunta katsoo, että viestintäpalvelujen käytöstä on tullut viime vuosina kansalaisille sellainen välttämätön hyödyke, jonka saatavuuden turvaamiseksi on tarpeen mahdollistaa näiden palvelujen tarjoamiseksi tarvittavan tekniikan sijoittaminen tietyin edellytyksin myös alueiden tai rakennusten omistussuhteiden sitä estämättä.

Valiokunta korostaa, että teleyritysten tulee esityksen mukaisesti pyrkiä ensisijaisesti ratkaisemaan tämän kaltaiset tilanteet neuvottelemalla ja sopimalla sijoittamisesta asianosaisten kesken, omistajan oikeudet huomioivalla tavalla. Valiokunta pitää myös molempien osapuolten

oikeuksien ja oikeussuojan kannalta tärkeänä esityksen ehdotusta rakennusvalvontaviranomaisen valvontatehtävästä ja kyseisen viranomaisen esityksen 233 §:n mukaisesta oikeudesta päättää sijoittamisesta mahdollisissa erimielisyystilanteissa. Valiokunta korostaa omistajien oikeuksien turvaamisen tarvetta myös sijoituspäätöksiä tehtäessä. Valiokunta pitää tärkeänä, että sijoittamisessa otetaan riittävästi huomioon myös maisemalliset näkökohdat.

Terveysvaikutukset

Asian käsittelyssä on tuotu esiin huolia viestintäverkkojen ja -laitteiden aiheuttaman säteilyn terveysvaikutuksista. Liikenne- ja viestintävaliokunta pyysi Säteilyturvakeskukselta asiasta lausunnon. Lausunnon mukaan hallituksen esityksessä ei ole sellaisia kohtia, jotka toteutessaan heikentäisivät säteilyturvallisuuksi Suomessa. Selvityksen mukaan matkapuhelintukiasemien ja muiden radiotaajuista säteilyä hyödyntävien tekniikoiden, kuten langattomien verkkojen, aiheuttama altistuminen on hyvin vähäistä. Lausunnon mukaan väestön säteilylle altistuminen ei myöskään ole kasvanut merkittävästi vaikka matkaviestinverkot ja sähköinen viestintä ovat lisääntyneet viime vuosina huomattavasti. Sen sijaan matkapuhelinten käytöstä on tutkimustuloksia, joissa on löydetty näyttöä kausaalista yhteydestä kahteen aivokasvaintyyppiin. Tästä syystä Säteilyturvakeskus on antanut suosituksen, jonka mukaan erityisesti lasten turhaa altistumista matkapuhelimen radiotaajuusalueelle säteilylle on hyvä välttää.

Valiokunta pitää tärkeänä, että edellä mainitun suosituksen noudattamista pyritään edistämään. Valiokunta pitää myös hyvänä, että viestintämarkkinoiden toimijoilta saadun arvion mukaan esimerkiksi tukiasemien paikkoja suunniteltaessa, tukiasemia ei käytännössä sijoiteta esimerkiksi suoraan päiväkotien tai koulujen yhteyteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että tätä käytäntöä noudatetaan myös jatkossa. Valiokunta viittaa lisäksi esityksen 243 §:n 1 momentin 6 kohtaan, jonka mukaan viestintäverkot ja -palvelut on suunniteltava, rakennettava ja ylläpidet-

tävä siten, että kenenkään terveydelle ei aiheudu vaaraa.

Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että sähköisessä viestinnässä käytettävien laitteiden ja tekniikoiden mahdollisia terveysvaikutuksia seurataan ja tutkitaan edelleen, jotta mahdolliset syy-seuraussuhteet voidaan joko tieteellisesti osoittaa tai sulkea pois.

Digitaalinen jäämistö

Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että kuolleen henkilön sähköisessä muodossa olevan omaisuuden, kuten sähköisten viestien oikeudellinen asema ei ole tällä hetkellä riittävän selkeä ja että kysymys vaatisi arvioimista. Myös perustuslakivaliokunta piti lausunnossaan perusteltuna, että tätä kysymystä selvitetään jatkossa erikseen osana asian jäämistöoikeudelliset erityispiirteet huomioon ottavaa kokonaisarviointia. Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että kyseinen sääntely sopinee luontevimmin yleiseen jäämistöoikeudelliseen sääntelyyn eikä näe tässä vaiheessa mahdollisena sisällyttää tietoyhteiskuntakaareen tämän kaltaista sääntelyä.

Valiokunta kannustaa kuolleen henkilön sähköisessä muodossa olevan omaisuuden oikeudellisen aseman selvittämiseen nykyisen oikeustilan selkeyttämiseksi.

Jatkoseuranta

Valiokunta pitää erityisen tärkeänä, että hyvin haastavana ja laajana kokonaisuutena tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanoa seurataan tiiviisti, sen vaikutuksia arvioidaan monipuolisesti ja mahdollisiin epäkohtiin, virheisiin, ennakoimattomiin vaikutuksiin sekä markkinoiden, tekniikan tai toimintaympäristön muuttumisesta johtuviin muutostarpeisiin reagoidaan viivytyksettä myös tarvittavin muutosehdotuksin. Valiokunta myös yhtyy hallintovaliokunnan lausuntoon siitä, että lakimuutoksista tiedottamiseen tulee panostaa riittävästi.

Valiokunta katsoo, että lainsäädännöllä on oma keskeinenkin roolinsa tietoyhteiskuntakehi-

tyksen mahdollistajana ja erilaisten kehityksen pullonkaulojen purkajana. Tietoyhteiskuntakehityksen edistämiseksi, ja osana tätä viestintämarkkinoiden toimivuuden varmistamisella, on mahdollista pyrkiä osaltaan parantamaan ja kehittämään myös Suomen kilpailukykyä. Tehtävän haastavuudesta huolimatta tietoyhteiskuntaa koskevan lainsäädännön tulee pyrkiä pysymään jatkossakin nopeasti kehittyvän teknologian ja toimintaympäristön muutosten tasolla. Tästä syystä tietoyhteiskuntaa koskevassa sääntelyssä on myös tarpeen säilyttää jatkossakin sääntelyn teknologianeutraalisuus ja sen mahdollistama joustonvara.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että viime kuukausien kansainvälisen urkintakohun myötä on syntynyt uusia mahdollisuuksia hyödyntää Suomen roolia tietoturvasta ja yksityisyyden suojasta huolehtivana maana ja siten mahdollisesti houkuttelevana sijaintipaikkana esimerkiksi pilvipalvelujen ja datakeskusten kannalta. Valiokunta katsoo, että nämä mahdollisuudet tulee pyrkiä käyttämään määrätietoisesti hyväksi mm. huolehtimalla myös jatkossa yksityisyyden ja luottamuksellisen viestin suojan toteuttamisesta lainsäädännöllisin keinoin.

Valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jonka mukaan

eduskunta edellyttää, että tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanoa ja vaikutuksia seurataan tiiviisti ja mahdollisiin epäkohtiin tai ennakoimattomiin vaikutuksiin reagoidaan viivytyksettä myös mahdollisesti tarvittavin muutosehdotuksin. Eriytyisesti lain vaikutuksia tulee seurata verkkoneutraliteetin, alan investointien sekä yksityisyyden suojan toteutumisen näkökulmista (Valiokunnan lausumaehdotus 1.).

Valtioneuvoston antamat lausumat

Valtioneuvosto antoi esityksen antamisen yhteydessä kolme lausumaa, joista yksi koski toimilupamenettelyjen keventämistä jo ennen nyt käsitelyssä olevan lakiesityksen voimaan tuloa, toinen esityksen 18 lukuun sisältyvien yhteisötilaajan oikeutta käsitellä välitystietoja väärinkäytötapauksissa koskevien säännösten mahdollista siirtämistä osaksi työelämän lainsäädäntöä ja yksi televisiosisältöjen katsojamäärältään laajojen verkkolähetysten mahdollistamista.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan tietosuojavaltuutetun toimistolta saadun selvityksen perusteella on pääteltävissä, että yhteisötilaajan oikeutta käsitellä välitystietoja väärinkäytötapauksissa koskevien säännösten mahdollistamaa yhteisötilaajan käsittelyoikeutta viestintäverkon luvattoman käytön tai yrityssalaisuuksien paljastamisen selvittämiseksi ei juurikaan ole säännösten voimassaoloaikana käytetty. Perustuslakivaliokunta totesi, että sääntelyn sisällyttämistä jatkossa lainsäädäntöön on syytä arvioida erityisesti perusoikeusrajoitusten välttämättömyysedellytyksen kannalta.

Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää hyvin tärkeänä, että laajakaistaverkkojen kapasiteetin riittävydestä pyritään Suomessa huolehtimaan siten, että televisiolähetys- ja muuta verkon kapasiteetin kannalta haastavaa sisältöä voidaan jatkossa lähettää laajakaistaverkkojen välityksellä yhtäaikaaisesti myös suurille katsojaryhmille. Verkon välityskapasiteetin riittävyys ja sen hallinnointi on tärkeä kysymys myös verkkoneutraliteetin ja ylipäätään mm. erilaisten mediasisältöjen vastaanottamismahdollisuuksien kannalta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriö on perustanut työryhmän, jossa näitä kysymyksiä pohditaan ja pyritään löytämään asiaan ratkaisua yhdessä alan toimijoiden kanssa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että mainituksa työryhmässä pyritään ryhmälähetystai vastaavan tekniikan käyttöönoton mahdollistamiseen. Olennaista on, että löydetään pikaisesti malli, jolla suomalaisten verkko-operaattoreiden verkoissa

pystytään lähettämään teräväpiirtotelevisiolähetyksiä tai muuta paljon kapasiteettia vievää sisältöä yhtä aikaa suurille vastaanottajaryhmille.

Mikäli tämän kaltaista katsojien valinnanmahdollisuuksien, televisiotoimialan tulevaisuuden ja laajemmin tietoyhteiskuntakehityksen kannalta tärkeää teknistä toteutusta ei saada kohtuullisessa ajassa markkinoilla käyttöön, tulee arvioida mahdolliset asiaa koskevat sääntelyn tarpeet ja mahdollisuudet.

Yksityiskohtaiset perustelut

2 §. Eräiden säännösten soveltaminen. Erilaisen viestintää koskevien palvelujen tarjonta on viime vuosina olennaisesti lisääntynyt ja kokonaan uudennaisia palveluja on tullut markkinoille. Sähköisen viestinnän alalla erityisesti monikansallisten yritysten palvelutarjonta on lisääntynyt ja lisäksi palvelukokonaisuuksien toteutus jakautuu tyypillisesti useammalle taholle ja usein myös eri maihin. Viestejä välittävä palvelu voidaan tuottaa esimerkiksi siten, että osa sen ylläpitoon tarvittavista toiminnoista toteutetaan Suomen ulkopuolella konsernin toisessa yrityksessä tai jollakin alihankkijalla. Vastaavasti esimerkiksi VOIP-puhelu, sähköpostipalvelu tai vaikkapa jokin pikaviestintää kokeva palvelu, on mahdollista tarjota käyttäjälle siten, että palvelu toimii internetyhteyspalvelun päällä käyttäjän internetyhteyspalvelun tarjoavasta teleyrityksestä riippumattomasti. Nykyinen sähköisen viestinnän tietosuojaa ja tietoturvaa koskeva sääntely koskee kuitenkin lähinnä perinteisiä teleyritysten tarjoamia viestintäpalveluja eikä sääntely ota myöskään huomioon palvelutarjonnan ja palvelujen toteutusten huomattavaa kansainvälistymistä. Tällä hetkellä esimerkiksi osana teleyrityksen viestintäpalvelua lähetetty tekstiviesti on tietosuojaa ja tietoturvaa koskevan sääntelyn kannalta olennaisesti erilaisessa asemassa kuin ulkomaalaisen internetpohjaisen applikaation avulla lähetetty pikaviest. Tämän kaltaisten palvelujen käyttö on lisääntynyt huomattavasti ja

on oletettavaa, että kehitys tulee jatkumaan. Palvelujen käyttäjä ei kuitenkaan välttämättä näe erilaisten viestintään käytettävien palvelujen välillä mitään eroa eikä myöskään käyttäjän yksityisyyden suojan tarpeessa ole eroa näiden erilaisten palvelutyyppeiden välillä.

Valiokunta viittaa säännöksestä edellä yleisperusteluissa todettuun ja ehdottaa saamansa selvityksen perusteella säännökseen useita olennaisia sääntelyn sisältöä täsmentäviä ja tarkentavia muutoksia. Valiokunta katsoo, että säännöksen 1 momentissa on tarpeen luetella yksiselitteisesti ne pykälät, jotka kyseessä olevassa säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa tulevat sovellettavaksi. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa näin ollen, että säännökseen lisätään viittaukset tietoyhteiskuntakaaren 136—145 ja 247 §:ään. Mainitut 136—145 §:n säännökset koskevat sähköisen viestinnän välittämistä ja niissä säädetään mm. viestien ja välitystietojen luottamuksellisuudesta, käsittelyn periaatteista ja ns. lokitietojen tallentamisesta. Esityksen 247 §:ään taas sisältyy säännökset viestinnän välittäjän ja lisäarvopalveluntarjoajan velvollisuudesta huolehtia tietoturvasta.

Edellä mainitut säännökset koskevat tietoyhteiskuntakaareissa tarkoitettuja viestinnän välittäjiä, eli teleyrityksiä, yhteisötilaajia ja sellaisia muita tahoja, jotka välittävät sähköistä viestintää muutoin kuin henkilökohtaisiin tai niihin verrattaviin tavanomaisiin yksityisiin tarkoituksiin. Käytännössä viestinnän välittäjän määritelmä kattaa myös sellaiset tilanteet, joissa palveluntarjoaja toimii käyttäjiin nähden teleyritystä vastaavana viestintää välittävänä kolmantena osapuolena, mutta joissa palvelun toteutus on sen kaltainen, ettei toiminnan voida katsoa olevan laissa tarkoitettua teletoimintaa. Asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että esityksen 136 §:n 1 momentti, jossa todetaan, että viestinnän osapuoli voi käsitellä omia sähköisiä viestejään ja niihin liittyviä välitystietoja, on epäselvä siltä osin mitä omilla viesteillä tarkoitetaan. Valiokunta toteaa selvyyden vuoksi, että omiksi viesteiksi katsotaan mainitussa säännöksessä sekä viestinnän osapuolen lähettämät että tämän vastaanottamat viestit. Esityksen 138 §:ään si-

sältyy viittaus esityksen 272 §:ään. Liikenne- ja viestintävaliokunta toteaa tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi, että kyseinen viittaus tietoturvan toteuttamista koskeviin toimenpiteisiin ei tarkoita sitä, että 272 §:n säännökset tulisivat 2 §:n perusteella sovellettaviksi siinä tarkoitetuissa tilanteissa kaikkiin viestinnän välittäjiin. Tämä johtuu siitä, että esityksen mukaan 272 § koskee vain teleyrityksiä, yhteisötilaajia ja lisäarvopalveluntarjoajia. Kyseistä säännöstä ei siten ole ulotettu koskemaan kaikkia tietoyhteiskuntakaareissa tarkoitettuja viestinnän välittäjiä.

Valiokunta ehdottaa, että 1 momentissa luetellaan kolmeen vaihtoehtoiseen kohtaan jaoteltuna ne edellytykset, joiden täytyessä edellä mainitut säännökset tulevat sovellettavaksi. Kohdissa on karkeasti jaoteltuna kyse säännösten soveltamisesta 1) Suomessa toimipaikan omaaviin yrityksiin, 2) yrityksiin, jotka käyttävät Suomessa sijaitsevia laitteita palvelutarjonnassaan sekä 3) palveluihin, joita ilmeisellä tavalla suunnataan Suomeen. Edellä mainittua 2 ja 3 kohtaa sovelletaan vain, jos toiminnan harjoittajalla ei ole toimipaikkaa muualla Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella.

Arvioitaessa, tulevatko 136—145 ja 247 §:n säännökset sovellettavaksi jonkin tietyn toiminnan harjoittajan palveluun voidaan ensin arvioida, onko toimijan harjoittama toiminta sellaista, jota kyseisissä pykälissä säännellään. Tämän jälkeen voidaan arvioida, täyttyykö vähintään yksi 1 momentin 1—3 kohdissa tarkoitetuista edellytyksistä.

Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 1 kohdan mukaan mainittuja säännöksiä sovelletaan, jos toiminnan harjoittajan toimipaikka on Suomessa tai muutoin Suomen oikeudenkäytön piirissä. Toimipaikalla tarkoitettaisiin säännöksessä sellaista toimipistettä, josta toimintaa tosiasiallisesti harjoitetaan. Toimipaikan olemassaoloa arvioitaessa ei ole keskeistä, miten toiminta on juridisesti järjestetty vaan huomio tulee kiinnittää nimenomaan siihen, harjoitetaanko toimintaa vakiintuneiden järjestelyjen mukaan tosiasiallisesti Suomessa. Suomen lainkäyttövallan piiriin kuuluvia toimipaikkoja ovat esimerkiksi Suomen edustustot.

Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 2 kohdan mukaan mainittuja säännöksiä sovelletaan, jos toiminnan harjoittajalla ei ole toimipaikkaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella, mutta palveluun sisältyvässä viestinnän välittämisessä käytettävät toiminnan harjoittajan keskeiset laitteet ovat Suomessa taikka niitä ylläpidetään Suomessa. Näin ollen säännöksiä sovellettaisiin, jos esimerkiksi Euroopan unionin ulkopuolelle sijoittautuneen toiminnan harjoittajan viestinnän välittämiseen liittyviä välitystietoja käsiteltäisiin toimijan Suomessa sijaitsevilla palvelimilla ja nämä palvelimet ovat kyseisen viestinnän välittämisen kannalta keskeisiä. Lisäksi säännöksiä sovelletaan jos toiminnan harjoittajan viestinnän välittämisen kannalta keskeisiä laitteita ylläpidetään Suomesta käsin esimerkiksi siten, että laitteet sijaitsevat fyysisesti muualla, mutta niiden ylläpitotyö hoidetaan etätoimintona Suomesta käsin. Ylläpidolla tarkoitetaan säännöksessä muutoksia, korjauksia, käyttöoikeuksia, seuranta yms. toimenpiteitä, joilla keskeiset laitteet pidetään toimintakuntoisina ja tietoturvallisina. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että säännöksessä keskeisellä laitteella ei tarkoiteta palvelun käyttäjän päätelaitetta.

Valiokunta toteaa, että mainittua 2 kohtaa ei tule tulkita siten, että säännösten soveltamisalaan kuuluisivat kaikki ne toimijat, joiden asiakkaat hyödyntävät toiminnassaan Suomessa tarjottua internetyhteyttä palvelun käyttämiseksi. Säännöksessä tarkoitettuna keskeisenä laitteena ei siten voida pitää Suomessa olevaa viestintäverkkoa ellei se ole toiminnan harjoittajan oma tai muutoin sen hallinnassa. Kohdalla pyritään nimenomaan sääntelemään tilanteita, joissa toiminnan harjoittajalla itsellään on laitteiston kautta keskeinen liityntä Suomeen. Toiminnan harjoittajan keskeiset laitteet voivat olla myös alihankinnan tai muun sopimussuhteen kautta toiminnan harjoittajan hallinnan tai määräsvallan alaisia.

Valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin lisätään uusi 3 kohta, jonka mukaan mainittuja säännöksiä sovelletaan, jos toiminnan harjoittajalla ei ole toimipaikkaa Euroopan unionin jäsenval-

tioiden alueella, mutta palvelun käyttäjä on Suomessa ja tarjottavan palvelun sisällön tai sen markkinoinnin perusteella on ilmeistä, että palvelu on suunnattu Suomeen. Tämä peruste voitulla sovellettavaksi lähinnä internetissä tarjottavissa palveluissa, joita käytetään Suomessa. Jotta sääntely tulisi mainitun kohdan perusteella sovellettavaksi toiminnan harjoittajan toimintaan, tulee palvelun käyttäjän olla Suomessa ja tämän lisäksi tulee olla ilmeistä, että palvelu on suunnattu Suomeen. Suuntaamista Suomeen arvioidaan palvelun markkinoinnin tai palvelun sisällön perusteella. Markkinoinnin perusteella palvelun voidaan katsoa olevan suunnattu Suomeen esimerkiksi tilanteissa, joissa markkinoinnissa käytetty kieli on suomi, ja markkinointia harjoitetaan suomalaisessa mediassa tai suomalaisilla verkkosivustoilla. Palvelu voitaisiin katsoa kohdistetuksi Suomeen myös sen sisällön perusteella. Tällöin voidaan arvioida, onko palvelun toteutuksessa tai sen sisällössä sellaisia erityisiä liityntöjä Suomeen, joiden perusteella voitaisiin katsoa palvelu suunnatuksi ja tarkoitetuksi nimenomaan Suomen markkinoille. Sisältöä koskevana liityntänä Suomeen voitaisiin pitää esimerkiksi palvelun rakentamista suomalaisen kartta- tai historiatiedon taikka kuvamateriaalin pohjalle. Mainitun 3 kohdan tulkinnassa myös sellaisten palvelujen, jotka ovat saatavilla vain suomenkielisinä, voitaisiin katsoa olevan ilmeisellä tavalla suunnattuja Suomeen.

Valiokunta ehdottaa, että selvyuden vuoksi pykälään lisätään uusi 2 momentti, jonka mukaan pykälällä ei rajoiteta Suomen lain kansainvälisyksityisoikeudellisten säännösten soveltamista. Pykälän 1 momentissa yksilöidyt säännökset ovat ns. kansainvälisesti pakottavia säännöksiä, joita on sovellettava siitä riippumatta, minkä maan lakia tapaukseen muutoin sovelletaan esimerkiksi sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma I-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 593/2008) tai sopimukseen perustamattomiin velvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma II-asetuksen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 864/2007) mukaan.

Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että ehdotettava uusi muotoilu on omiaan edistämään yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan toteutumista ja osaltaan myös markkinoiden toimintaedellytysten tasapuolisuutta. Valiokunta arvioi, että kokonaisuutena säännöksen vaikutukset jäävät kuitenkin käytännössä suhteellisen vähäisiksi. Tästä huolimatta yksittäisissä tapauksissa säännöksellä voi olla palvelujen käyttäjien oikeuksien kannalta huomattava merkitys. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettavalla muotoilulla ei arvioida olevan olennaisia negatiivisia vaikutuksia kansainvälisten yritysten investointihalukkuuteen tai sijoittumista koskeviin päätöksiin.

3 §. Määritelmät. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että pykälän tilaaja-yhteyttä määrittelevän 31 kohdan sana käyttäjän muutetaan sanaksi tilaajan. Muutos on teknisluonteinen ja mainittu muotoilu vastaa voimassa olevaa lakia sekä kyseisen määritelmän tarkoitusta.

4 §. Toiminnan harjoittamista koskevat ilmoitusvelvollisuudet. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tarpeellisena täsmentää, että pykälässä esitetty maksutelevisiopalveluilmoituksen antamista koskeva velvollisuus koskee ainoastaan maanpäällisessä digitaalisessa joukkoviestintäverkossa lineaarista maksutelevisiopalvelua tarjoavaa yritystä, joka käyttää palvelun tarjoamisessa suojauksen purkujärjestelmää. Valiokunta toteaa, että ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmät eli suojauksen purkujärjestelmät katsotaan viestintäpalvelun liitännäispalveluksi, ei itsenäiseksi viestintäpalveluksi. Valiokunta ehdottaa, että tätä koskeva täsmennys lisätään 1 momentin 4 kohtaan.

Pykälän 7 momentin mukaan verkkoyrityksen on ilmoitettava Viestintävirastolle määräajassa verkkopalvelun katkaisemisesta, jos verkkopalvelun katkaiseminen johtaa 6 momentissa tarkoitettuun viestintäpalvelun lakkaamiseen. Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella tärkeänä, että vastaava ilmoitus annetaan viestintäpalveluja tarjoavalle teleyritykselle,

joka toimii verkkoyrityksen viestintäverkossa. Palvelun lakkaamista koskeva tieto on viestitetty riittävän ajoissa, jotta viestintäpalvelun tarjoajat ja käyttäjät pystyvät hankkimaan korvaavia palveluja ennen palvelun lakkaamista.

8 §. Verkkotoimiluvan myöntäminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, minkälaisessa menettelyssä ja kenen toimesta verkkotoimiluvia myönnettäisiin. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto myöntää verkkotoimiluvat 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun teletoimintaan vastikkeetta siten kuin 10 §:ssä säädetään. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna, että myös 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun viranomaisverkkotoimintaan myönnettävä lupa on vastikkeeton. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että 8 §:n 1 momenttiin lisätään maininta 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua viranomaisverkkotoiminnasta.

16 §. Verkkotoimiluvan ehdot. Valiokunta ehdottaa, että 4 momentin lakiviittaukseen tehdään teknisluonteinen korjaus, joka koskee Ahvenanmaan maakuntalakia.

19 §. Verkkotoimiluvan peruuttaminen. Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 1 ja 2 kohtaan tehdään kieliasun yhtenäistämistä koskevia teknisluonteisia korjauksia sanaan toimiluvanhaltija.

22 §. Ohjelmistotoimilupaa edellyttävä digitaalinen televisio- ja radiotoiminta. Hallituksen esityksen mukaan pykälän 1 momentti vastaa pääosin televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain (744/1998) 7 §:n 1 momenttia. Mainitun lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lakia ei kuitenkaan sovelleta eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta toimintaan, jossa audiovisuaaliset sisältöpalvelut tai radiolähetykset on mahdollista vastaanottaa vain oppilaitoksessa, sairaalassa, hotellissa tai muussa vastaavassa laitoksessa. Lain 4 §:n 2 momentin mukaan sitä ei sovelleta myöskään palveluihin, joissa audiovisuaalisen sisällön tarjoaminen ei ole ohjelmien määrä tai lähetysten toistuvuus huomioon ottaen säännöl-

listä eikä palvelun päätarkoitus. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa edellä mainittuja rajoituksia, joten valiokunta ehdottaa lisättäväksi vastaavat rajoitukset pykälän 1 momenttiin.

26 §. Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen yleisen edun televisiotoimintaan. Pykälän 5 momentissa ehdotetaan, että säännöksessä tarkoitetuista ohjelmistotoimiluvista päättäminen siirtyy momentissa tarkoitetuissa tapauksissa valtioneuvostolle. Valiokunta ehdottaa momentin sanamuotoa tarkennettavaksi siten, että näissä tapauksissa Viestintävirasto ilmoittaa hakijalle asian siirtämisestä toimivaltaiselle viranomaiselle.

31 §. Ohjelmistotoimiluvan raukeaminen. Pykälän mukaan televisio- tai radiotoimintaa varten myönnetty ohjelmistotoimilupa raukeaa, jos säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa ei ole aloitettu viimeistään kuuden kuukauden kuluessa toimilupakauden alkamisesta tai jos säännöllinen lähetystoiminta on keskeytetty 30 vuorokautta pidemmäksi ajaksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan voimassa olevan ja esitystä vastaavan televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain soveltamiskäytännössä on ilmennyt epäselvyyttä siitä, mitä toimiluvulle tapahtuu, jos sitä on muutettu, eikä toimintaa aloiteta kysessä olevalla taajuusalueella määrääjässä.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa pykälän selventämistä siten, että 1 momentin loppuun tehdään lisäys, jonka mukaan jos ohjelmistotoimiluvan mukaista taajuuskokonaisuutta tai taajuusaluetta muutetaan, eikä toimintaa ole aloitettu viimeistään kuuden kuukauden kuluttua muutoksen voimaantulosta muutoksen kohteena olevalla alueella, ohjelmistotoimilupa raukeaa siltä osin kuin sitä on muutettu.

41 §. Radioluvan ja taajuusvarauksen myöntämisen edellytykset. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa pykälän 4 momentin tarkentamista teknisluonteisena korjauksena siten, että momentissa viitataan 1 §:ssä säädettyi-

hin lain tavoitteisiin. Esityksessä viitataan 1 §:n sanamuodon vastaisesti lain tarkoitukseen.

45 §. Taajuusvarauksen myöntäminen. Valiokunta ehdottaa 1 momentin selkeyttämiseksi teknislousteista lisäystä, jonka mukaan hakemuksessa on esitettävä Viestintäviraston pyytämät hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot.

49 §. Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen. Ehdotetussa pykälässä säädetään niistä tapauksista, joissa Viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa viitataan valvontapäätöksiä ja pakkokeinoja koskevan 42 luvun 331 §:ään (*Väliaikainen päätös*) ja 332 §:ään (*Uhkasakko, keskeyttämisuhka ja teettämisuhka*). Saadun selvityksen mukaan pykälässä on tarkoitus viitata myös valvontapäätöstä koskevaan 330 §:ään. Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 1 kohtaan lisätään viittaus 330 §:ään.

52 §. Markkina-analyysi ja päätös huomattavasta markkinavoimasta. Valiokunta ehdottaa 4 momenttiin kaksi teknislousteista muutosta pykälän kieliäsuun yhtenäistämiseksi. Muutoksilla ei ole vaikutusta ehdotetun pykälän sisältöön.

75 §. Kustannuslaskentajärjestelmän valvonta. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislousteinen muutos. Sen sijaan, että ehdotuksen mukaan "Viestintävirasto voi antaa määräyksellä tarkempia määräyksiä" valiokunta ehdottaa, että "Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä". Valiokunta ehdottaa vastaavan muutoksen tekemistä myös jäljempänä eräiden muiden pykälien kohdalla.

86 §. Yleisiä puhelinpalveluja koskeva yleispalveluvollisuus. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislousteinen muutos.

87 §. Internetyhteyspalvelua koskeva yleispalveluvollisuus. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislousteinen muutos.

89 §. Yhteystietopalveluja koskeva yleispalveluvollisuus. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 3 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislousteinen muutos.

97 §. Taajuushallintoa koskevat erityiset säännökset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Viestintävirasto käyttää tietyissä asiakirjoissa koneellista allekirjoitusta, josta nykyisin on säädetty radiotaajuuksista ja telelaitteista annetun lain (1015/2001) 43 §:ssä. Valiokunta toteaa, että Viestintäviraston on tarpeen myös jatkossa käyttää koneellisia allekirjoituksia. Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 20 §:ssä todetaan koneellisesta allekirjoituksesta, että hallintoviranomaisen toiminnassa syntyneiden asiakirjojen koneellisesta allekirjoittamisesta säädetään erikseen. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että pykälän uudeksi 4 momentiksi lisätään voimassa olevaa lakia vastaava koneellista allekirjoittamista koskeva säännös.

99 §. Numerointia koskeva Viestintäviraston määräys. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislousteinen muutos.

103 §. Puhelinnumeron siirrettävyyttä koskevat tekniset määräykset. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislousteinen muutos.

104 §. Televiestintä Euroopan talousalueella. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 3 momenttiin tehdään

Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva tekniluonteinen muutos.

106 §. Soveltamisala ja säännösten pakottavuus. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa 2 momentissa olevan pykäläviittauksen muuttamista siten, että 134 §:n sijaan momentissa viitataan 134 §:n 1 momenttiin. Ainoastaan 134 §:n 1 momentti olisi siten sellainen säännös, josta voisi sopia toisin muissa kuin kuluttajan kanssa tehtävissä sopimuksissa. Tämä vastaisi saadun selvityksen perusteella tämän hetkistä viestintämarkkinalain 80 §:n mukaista oikeustilaa.

110 §. Verkon neutraliteetti. Valiokunta viittaa säännöksen tulkinnan kannalta edellä mietinnön yleisperusteluissa esille tuotuihin tärkeisiin säännöksen tarkoitusta ja valiokunnan asiaa koskevia yleisiä kantoja koskeviin kirjauksiin. Valiokunnan esityksen 110 §:n 1 momentin 1 kohtaan tekemissä muutosehdotuksissa on kyse esityksen sanamuodon täsmäntämisestä ja selkeyttämisestä vastaamaan paremmin esityksen tarkoitusta.

Perustuslakivaliokunta edellytti lausunnosaan, että liikenne- ja viestintävaliokunnan on syytä varmistua siitä, että pääsäännölle asetettavat rajoitukset ovat välttämättömiä, täsmällisesti rajattuja ja syrjimättömiä. Säännöksen pääsääntönä on, että internetyhteyspalvelun tarjoaja ei saa rajoittaa tilaajan tai käyttäjän mahdollisuutta käyttää internetyhteyspalvelua.

Valiokunta ehdottaa mainitun momentin 1 kohtaa muutettavaksi siten, että esityksessä osin epäselvä viittaus 108 §:n 2 momentin 2 kohtaan poistetaan ja kyseisen 108 §:n kohdan sisältö kirjoitetaan auki 110 §:n 1 momentin 1 kohtaan. Lisäksi ehdotetaan 1 kohdan sanamuotoa täydennettäväksi ja täsmennettäväksi välttämättömyysvaatimuksella siten, että sopimuksessa määriteltyjen rajoitusten tulisi olla välttämättömiä internetyhteyspalvelun laadun, tiedonsiirtonopeuden vaihteluvälin tai muiden palvelun keskeisten ominaisuuksien toteuttamiseksi. Valiokunta ehdottaa myös, että kyseiseen kohtaan lisätään maininta siitä, että nämä rajoi-

tukset olisi määriteltävä viestintäpalvelusopimuksessa selkeästi ja kattavasti. Valiokunta pitää näitä täsmennyksiä tärkeinä säännöksen selkeyden ja ehdotuksen tarkoituksen toteutumisen kannalta ja katsoo, että muutoksilla täytetään myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa asetetut vaatimukset.

Ehdotetun sanamuodon perusteella internetyhteyspalvelujen tuotteistaminen olisi mahdollista pykälässä säädetyin edellytyksin. Vaatimuksena kuitenkin olisi, että tuotteistamisessa välttämättömistä rajoituksista tulisi olla selkeät ja kattavat tiedot viestintäpalvelusopimuksessa. Valiokunta toteaa, että ehdotetulla 110 §:n 1 momentin sanamuodolla ei ole tarkoitus laajentaa tai tiukentaa hallituksen esityksessä ehdotetun säännöksen antamia teleyritysten toimintamahdollisuuksia tai muuttaa esityksessä tarkoitettua verkkoneutraliteetin sisältöä. Säännöksen perusteella olisi siten esimerkiksi mahdollista tarjota sellaisia liittymiä, joilla ei pääse kaikkiin internetin palveluihin, mutta kyseistä liittymää tarjotaan vastapainoksi edulliseen hintaan internetin peruskäyttöä varten. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämänkaltaisista liittymistä käytetään jossain maissa nimitystä grandma-liittymä. Valiokunnan näkemyksen mukaan kuvattun kaltaisen liittymän tarjoaminen ei ole ongelmallista, jos käyttäjä juuri sellaisen haluaa hankkia ja palvelun ominaisuuksista on selkeästi ja kattavasti kerrottu sopimuksessa.

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohdan selkeyttämiseksi ja täsmentämiseksi lakitekniisiä tarkennuksia siitä, missä säännöksissä on säädetty kyseisissä kohdissa tarkoitettuja toimenpiteistä. Lisäksi valiokunta toteaa 1 momentin 4 kohdan säännöksen tulkinnan selkeyttämiseksi, että pysyvälouenteiset liittymän rajoitukset ovat palvelun ominaisuuksia. Näin ollen tämän kaltaiset liittymän vakio-ominaisuuksiksi tarkoitettavat rajoitukset, kuten esimerkiksi tietyn portin pysyvä rajoitus tai jokin muu pysyvästi käytössä oleva menettely, tulisi aina kirjata sopimukseen kattavasti ja selkeästi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että käyttäjien valinnanvapautta ei saa estää tai rajoittaa niiden palvelujen ja sisältöjen osalta, joita he haluavat

internetyhteyden kautta käyttää. Valiokunta ei ehdota esityksen 110 §:n 2 momenttiin muutoksia. Valiokunta toteaa kuitenkin selkeyden vuoksi, että rajoittamisella ei 110 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoiteta sopimuksessa määriteltyjä tavanomaisia liittymän enimmäisnopeutta tai esimerkiksi pelkkää siirrettävää datamäärää koskevia rajoituksia.

Valiokunta pitää hyvin tärkeänä, että tilaajalla on riittävästi tietoa internetyhteyden palvelun ominaisuuksista ja mahdollisista verkkoneutraliteetin rajoituksista. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että pykälään lisätään uusi 3 momentti, jonka mukaan internetyhteyden palvelun tarjoajan on huolehdittava palvelun markkinoinnissa ja muilla keinoin siitä, että tilaajalla ja käyttäjällä on riittävästi tietoa rajoitusten mahdollisista olennaisista vaikutuksista palvelun käyttöön. Ehdotuksen myötä esityksen 3—5 momentti siirtyy 4—6 momentiksi.

Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että esityksen 3 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

120 §. Virhe viestintäpalvelun toimituksessa. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa teknisluonteisena korjauksena pykälän 1 ja 2 momentin yhdistämistä. Yhdistetty momentti vastaa sisällöltään viestintämarkkinalain (393/2003) 67 d §:ää ja ehdotettu muutos vastaa myös pykälän perustelua.

Muutoksen seurauksena hallituksen esityksen 3 momentti siirtyy uudeksi 2 momentiksi.

130 §. Palvelun laatua koskeva julkaisuvelvollisuus. Valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin tehdään teknisluonteinen, säädöksen kieliasua yhtenäistävä korjaus.

132 §. Liittymän tunnistus. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että pykälän 6 momenttiin tehdään teknisluonteinen korjaus siten, että kyseisessä momentissa viitataan 2 ja 3 momentin sijasta 2 ja 4 momenttiin.

Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa lisäksi, että 7 momenttiin

tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

134 §. Laskun erittely ja yhteyskohtainen erittely. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 7 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

135 §. Oikeus rajoittaa liittymän käyttöä muun kuin viestintäpalvelun vastaanottamiseen. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

143 §. Käsittelyoikeus väärinkäytöstapauksissa. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

145 §. Käsittelyä koskevien tietojen tallentaminen. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

157 §. Velvollisuus säilyttää tiedot viranomais- tarpeita varten. Valiokunta viittaa edellä yleisperusteluissa esille tuotuihin valiokunnan yleisiin kantoihin 157 §:n sääntelystä ja perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisältyviin esityksen 19 lukua koskeviin vaatimuksiin.

Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin sanamuodon täsmentämistä ja selkeyttämistä. Lisäksi valiokunta ehdottaa 1 momentista poistettavaksi viittauksen pätemättömäksi todettuun direktiiviin.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että säilytysvelvollisuus vaatii esityksen mukaan teletoimintailmoituksen lisäksi myös sisäministeriön päätöstä. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös sisäministeriön päätöksissä otetaan huomioon yksityisyyden suojan näkökulma ja pyritään siihen, että myös säilytysvelvollisten yritysten piiri rajataan vain siihen, mikä on välttämätöntä sääntelyn tavoitteen toteuttamiseksi.

Valiokunta ehdottaa, että esityksen 2 momentissa luetelluista palveluista, joista tietoja tulee säilyttää, poistetaan sellaiset palvelut, joista ei valiokunnan arvion mukaan ole välttämätöntä säilyttää tietoja sääntelyn tarkoituksen vuoksi. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että säilytysvelvollisuuden piiristä poistetaan säilytysvelvollisen yrityksen esityksessä tarkoitetut kiinteän verkon puhelinpalvelut (lankapuhelin), sähköpostipalvelut, lisäpalvelut, EMS-palvelut ja multimediapalvelut. Tietoja tulisi kyseisen säännöksen perusteella säilyttää siten jatkossa vain säilytysvelvollisen yrityksen tarjoamista matkaviestinverkon puhelin- ja tekstiviestipalveluista, internetpuhelinpalveluista ja internetyhteyspalveluista.

Valiokunta ehdottaa esityksen 3 momenttiin lisättäväksi luettelon niistä tiedoista, jotka säilytysvelvollisuuden perusteella tulee säilyttää. Tällä hetkellä säilytettävät tiedot on määritelty edellä mainitussa pätemättömäksi todetussa direktiivissä ja tarkemmin Viestintäviraston määräyksessä 53 A/2011. Luettelo on tarkoitettu tyhjettäväksi ja tiedot on rajattu vain siihen, mikä on välttämätöntä sääntelyn tarkoituksen kannalta. Ehdotuksen mukaan matkaviestinverkon puhelin- ja tekstiviestipalveluista sekä internetpuhelinpalveluista säilytysvelvollisuus koskisi tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän nimeä ja osoitetta, liittymän tunnistetta sekä tietoa, jonka avulla voidaan yksilöidä viestintäpalvelun käyttäjä ja yksilöidä viestintätyypin, viestinnän vastaanottajan sekä viestinnän ajankohdan ja keston mukaan käyttäjän viestintätapahtumat mukaan lukien soitonsiirrot. Lisäksi matkaviestinverkon puhelin- ja tekstiviestipalveluista säilytysvelvollisuus koskisi myös tietoa, jonka avulla voidaan yksilöidä viestintään käytetty laite sekä liittymän ja siinä käytetyn laitteen sijainti viestintätapahtuman alkaessa. Internetyhteyspalvelun osalta säilytysvelvollisuus koskee tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän nimeä ja osoitetta, liittymän tunnistetta ja asennusosoitetta sekä tietoa, jonka avulla voidaan yksilöidä viestintäpalvelun käyttäjä, viestintään käytetty laite sekä palvelun käytön ajankohta ja kesto. Puheluista ja tekstiviesteistä säilytettäisiin siten myös

tiedot palvelun käytön aikana otetuista yhteyksistä kun sen sijaan internetyhteyspalvelusta säilytettäisiin ainoastaan palvelun käyttäjää ja käyttäjäkohtia koskevat tiedot. Valiokunta kiinnittää selkeyden vuoksi huomiota siihen, että säännöksen perusteella automaattisista soitonsiirroista tulee säilyttää nykyistä käytäntöä vastaavasti se puhelinnumero, johon puhelu on siirretty.

Valiokunta on muotoillut uuden 3 momentin mahdollisimman tarkkarajaiseksi, mutta teknologianeutraaliksi ja erilaisiin palvelujen tekniisiin toteutuksiin sopivaksi. Valiokunta pitää teknologianeutraalisuutta välttämättömänä palvelujen teknisen moninaisuuden ja teknologian nopea kehittymisen vuoksi. Säilytettävät tiedot tulee 3 momentin mukaan rajata vain siihen, mikä on palvelun tekninen toteutus huomioon ottaen välttämätöntä momentissa tarkoitettujen seikkojen yksilöimiseksi. Tällä korostetaan myös sitä, että tietoluetteloa on tulkittava suppeasti. Valtioneuvoston asetuksella ja viestintäviraston määräyksellä tulee määritellä tarkemmin kunkin palvelun tekninen toteutus huomioon ottaen ne tiedot, jotka säilytysvelvollisuuden perusteella tulee säilyttää.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että tietojen säilyttämisen velvollisuus viranomaistarpeisiin porrastetaan ajallisesti siten, että matkaviestinverkon puhelinpalveluun ja tekstiviestipalveluun liittyviä tietoja tulee säilyttää 12 kuukautta, internetyhteyspalveluun liittyviä tietoja 9 kuukautta ja internetpuhelinpalveluun liittyviä tietoja 6 kuukautta viestintätapahtuman ajankohdasta lukien.

Valiokunta on tehnyt palveluja ja tietojen säilyttämistä koskevat rajaukset mm. viranomaisilta saatujen tietojen hyödyntämisen määrää ja tapoja koskevien tietojen pohjalta.

Esityksen 157 §:n 3 momentin mukaan säilytysvelvollisuus ei koske viestin sisältöä eikä verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja. Valiokunta pitää tätä jo voimassa olevaan lakiin sisältyvää rajausta erittäin olennaisena ja tärkeänä. Esityksen mukaan säilytysvelvollinen yritys voisi kuitenkin jatkossa tallentaa internetyhteyspalvelun, sähköpostipalvelun ja in-

ternetpuhelinpalvelun osalta myös esimerkiksi verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja ja muita tietoja, jotka ovat välttämättömiä internetyhteyspalvelun, sähköpostipalvelun tai internetpuhelinpalvelun käyttäjän tunnistamiseksi. Liikenne- ja viestintävaliokunta ei pidä mahdollisena hyväksyä tässä vaiheessa tietojen säilyttämiseen tämän kaltaista internetin käyttöä koskeviin tietoihin liittyvää laajennusta, joka ei vastaa edellä mainittua keskeistä verkkoselailutietoja koskevaa pääsääntöä. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että kyseinen ehdotus poistetaan. Kyseisen säännöksen tarvetta ja toteuttamismahdollisuuksia on mahdollista arvioida myöhemmin esityksen vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

Valiokunta katsoo, että ehdotetuilla muutoksilla sääntely täyttää myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa asetetut vaatimukset.

Valiokunta toteaa, että nyt säädettävä 19 luku on kokonaisuudessaan kansallista sääntelyä ja se ei siten hallituksen esityksen perusteluista poiketen perustu edellä mainittuun pätemättömäksi todettuun direktiiviin. Valiokunta myös korostaa selkeyden vuoksi, että viranomaistarpeita varten säilytettäviä tietoja koskevilla muutoksilla ei miltään osin vaikuteta siihen, miten ja millä edellytyksillä teleyrityksillä on oikeus käsitellä ja säilyttää tietoja omia tarpeitaan varten.

158 §. Viranomaistarpeita säilytettävien tietojen käsittelyssä noudatettavat velvoitteet ja menettelytavat. Valiokunta ehdottaa 1 ja 2 momentissa käytetty sana sisäasiainministeriö muutetaan oikeaan muotoon sanaksi sisäministeriö.

159 §. Viranomaistarpeita varten säilytettävien tietojen käyttöä koskeva tilastointi. Valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään eräitä teknisluonteisia korjauksia. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että 159 §:ssä tarkoitetut tilastot tulee toimittaa komission sijasta eduskunnan oikeusasiamiehelle. Ehdotuksella ei muuteta eduskunnan oikeusasiamiehen valvontatehtäviä.

Lisäksi edellä 158 §:n kohdalla todettuun viitaten valiokunta ehdottaa vastaavien sisäminis-

teriötä koskevien muutosten tekemistä pykälän 1 ja 2 momenttiin.

160 §. Sijaintitietojen käsittely ja luovutus. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa teknisluonteisena korjauksena pykälän 2 momentin jakamista kahteen eri momenttiin siten, että lakiehdotuksen 2 momentin toinen ja kolmas virke siirtyvät uudeksi 3 momentiksi. Tämän seurauksena ehdotuksen 3 ja 4 momentti siirtyvät uusiksi 4 ja 5 momentiksi. Ehdotettu muutos vastaa esityksen yksityiskohtaisia perusteluja.

163 §. Soveltamisala. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksen 21 lukua sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ylläpitämään rekisteriin ax-maakuntatunnukseen päättyvistä verkkotunnuksista. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että pykälän 2 momenttia tulisi muuttaa niin, ettei siinä mainittaisi Ahvenanmaan maakunnan viranomaista nimeltä, koska rekisteritehtävät siirtyisivät Viestintävirastolta Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle vasta toimivallan siirrosta annettavalla sopimusasetuksella. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttia muutetaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyllä tavalla.

164 §. Viestintäviraston verkkotunnustoiminta ja verkkotunnusten välittäminen. Valiokunta ehdottaa teknisluontoisena korjauksena 3 momentin kieliasun muuttamista siten, että verkkotunnus voidaan merkitä oikeushenkilölle, yksityiselle elinkeinonharjoittajalle tai muulle yhteisölle taikka luonnolliselle henkilölle (verkkotunnuksen käyttäjä).

167 §. Tietojen merkitseminen verkkotunnusrekisteriin ja tietojen julkaiseminen. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

168 §. *Verkkotunnuksen siirtäminen ja verkkotunnusvälittäjän vaihtaminen.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislouenteinen muutos.

169 §. *Verkkotunnusmerkinnän poistaminen.* Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 6 momentin, jolla selvennetään, että Viestintävirasto voi poistaa verkkotunnuksen, jos tuomioistuim on lainvoimaisella päätöksellään kieltänyt tunnuksen käyttämisen. Ehdotus vastaa voimassa olevan verkkotunnuslain (228/2003) 12 §:n 1 momentin 5 kohtaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan säännös on jätetty siirtämättä hallituksen esitykseen sen vuoksi, että sitä on sovellettu varsin harvoin. Lisäksi on katsottu, että viranomaisen noudattaa aina tuomioistuimen lainvoimaista päätöstä. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää kuitenkin säännöksen sisällyttämistä lakiin tarpeellisena.

170 §. *Verkkotunnusvälittäjän muut velvollisuudet.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislouenteinen muutos.

171 §. *Verkkotunnushallinnon järjestäminen.* Valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään teknislouenteinen tarkennus koskien momentissa tarkoitettua huomautuksen antamisen edellytyksiä.

173 §. *Soveltamisalan rajoitukset.* Valiokunta ehdottaa teknislouenteista täydennystä 1 momentin 2 kohdan toiseen direktiivi viittaukseen.

195 §. *Yhteystietopalvelun saatavuus.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 3 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknislouenteinen muutos.

206 §. *Soveltamisala ja sen rajoitukset.* Valiokunta ehdottaa, että 3 momentin alkuun tehdään teknislouenteinen muutos.

211 §. *Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville.* Ehdotettu pykälä vastaa pääosin televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 a §:ää. Pykälän otsikoinnin mukaan kyse on ohjelmistojen saattamisesta näkö- ja kuulorajoitteisten saataville. Pykälän 2 momentissa viitataan kuitenkin yleisen edun televisio-toimintaan kuuluviin ohjelmiin eikä ohjelmistoihin. Valiokunta ehdottaa 2 momentin muuttamista siten, että siinä viitataan 26 §:ssä tarkoitettuun yleisen edun televisio-toimintaan kuuluviin ohjelmistoihin.

214 §. *Yleiset periaatteet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi markkinoinnin yleisistä periaatteista. Pykälän 2 momentin mukaan markkinoinnissa ei saa käyttää uutis- tai ajankohtaisohjelmissä säännöllisesti esiintyvien henkilöiden kuvaa tai ääntä. Lakiehdotuksen 224 §:ssä on puolestaan säännökset aatteellisesta ja yhteiskunnallisesta mainonnasta.

Perustuslakivaliokunta on aiemmin vastavaa televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain sääntelyä arvioidessaan katsonut, että kielto käyttää uutis- tai ajankohtaisohjelmissä säännöllisesti esiintyvien henkilöiden kuvaa tai ääntä sovellettuna yhteiskunnalliseen tai aatteelliseen mainontaan merkitsee varsin pitkälle menevää puuttumista perustuslain 12 §:n 1 momentissa turvattuun sananvapauteen (PeVL 3/2010 vp, s. 3). Perustuslakivaliokunta piti tuolloin tavallisen lain säätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä lakiehdotuksen muuttamista siten, että kielto ei koske aatteellista mainontaa.

Lakiehdotuksen 214 §:n yleisten periaatteiden suhde 224 §:n aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan jää perustuslakivaliokunnan nyt käsittelyssä olevasta esityksestä antaman lausunnon mukaan epäselväksi. Markkinointia koskevan luvun yleisiin periaatteisiin sisältyvä yleisesti markkinointia koskeva 214 §:n 2 momentin kielto näyttäisi ilman erillistä poissulkevaa säännöstä koskevan myös aatteellista

ja yhteiskunnallista mainontaa. Tämä on edellä mainitun perustuslakivaliokunnan aiemman lausunnon valossa perustuslain 12 §:n kannalta ongelmallista. Lausunnossaan perustuslakivaliokunta edellyttää lakiehdotuksen muuttamista siten, että 214 §:n 2 momentin kielto ei kohdistu 224 §:ssä tarkoitettuun aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan. Tämä on edellytys sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttia muutetaan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

219 §. Kielletty sponsorointi. Valiokunta ehdottaa pykälän 2 momentin pykäläviittauksen muuttamista teknisluonteisena korjauksena siten, että 208 §:n sijasta momentissa viitataan 218 §:ään.

223 §. Radiomainonnan erottaminen ja rajoitukset. Esityksen 223 §:n 3 momentin mukaan ilman esityksen 34 §:ssä tarkoitettua analogisen radiotoiminnan ohjelmistotoimilupaa harjoitettavassa radiotoiminnassa lähetettävä kaupallinen viestintä saisi jatkossa olla ainoastaan sponsorointia tai kyseiseen radiotoimintaan liittyvää mainontaa. Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että ehdotetulle mainonnan kiellolle ei ole asiantuntijakuulemisen pohjalta arvioituna riittäviä perusteita. Valiokunta viittaa asiassa myös perustuslakivaliokunnan lausuntoon, jossa perustuslakivaliokunta katsoi, että kyseinen säännös on syytä poistaa. Liikenne- ja viestintävaliokunta katsoo, että mainonnan kielto voi olla omiaan rajoittamaan ja heikentämään tarpeettomasti alalle tulon edellytyksiä. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että kyseinen säännös poistetaan.

227 §. Televisio-ohjelmien siirtovelvoite. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siirtovelvoitteen alaisesta ohjelmistosta. Momentin 1 kohta koskee Yleisradio Oy:n julkisen palvelun ohjelmistoja, 2 kohta yleisen edun televisio-toimintaan kuuluvia televisio-ohjelmistoja ja 3 kohta 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin ohjelmistoihin sisältyvää ohjelmaa varten toimitettua va-

paasti vastaanotettavaa aineistoa, ohjelmistoihin liittyviä mainoksia sekä ohjelmistoihin liittyviä oheis- ja lisäpalveluja. Määrittely vastaa voimassa olevan viestintämarkkinalain 134 §:ää.

Lakiehdotuksen 351 §:n 5 momentin mukaan lain 227 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohta ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2016. Voimassaolon rajaus sisältyy myös voimassa olevaan viestintämarkkinalakiin. Esityksessä ehdotettu voimassaolon rajaus koskisi kuitenkin myös 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua Yleisradio Oy:n julkisen palvelun ohjelmistoon liittyviä aineistoja sekä oheis- ja lisäpalveluja. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä ei vastaa ehdotuksen tarkoitusta eikä vastaa myöskään voimassa olevaa viestintämarkkinalakia. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi, että pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisätään maininta Yleisradio Oy:n ohjelmistoihin sisältyvästä ohjelmaa varten toimitetusta vapaasti vastaanotettavasta aineistosta sekä ohjelmistoihin liittyvistä oheis- ja lisäpalveluista.

Edellä mainitun muutoksen vuoksi valiokunta ehdottaa poistettavaksi 1 momentin 3 kohdasta viittauksen 1 kohtaan, jolloin on selvää, että 351 §:n mukainen voimassaolon rajaus ei miltään osin koske 227 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen Yleisradio Oy:n ohjelmistojen siirtämistä.

228 §. Kanavapaikkanumerointi. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

230 §. Sijoittamissuunnitelma. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin 2 kohdan muuttamista siten, että kylittäin ja kaupunginosittain laaditun kartan sijasta momentissa edellytetään kiinteistöjaotuksen osoittavan kartan sisällyttämistä sijoittamissuunnitelmaan. Vuoden 2014 helmikuussa voimaan tulleiden kiinteistönmuodostamislain sekä kiinteistörekisterilain muutosten (1134/2013 ja 1135/2013) myötä kylä- ja kaupunginosajaotus

ei ole enää kiinteistöjaotuksen esittämisessä vastaavalla tavalla merkityksellinen kuin aikaisemmin.

236 §. *Sijoittamisoikeuteen liittyvä oikeus tehdä rakennus- ja ylläpitotöitä toisen alueella ja rakennuksessa.* Valiokunta ehdottaa, että 3 momentin ensimmäiseen virkkeeseen lisätään siitä puuttuva sana oikeus. Lisäys on teknisluonteinen eikä se muuta momentin sisältöä.

238 §. *Kiinteistötietojärjestelmään merkitseminen.* Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa, että pykälän otsikko muutetaan muotoon Kiinteistötietojärjestelmään merkitseminen ja että 1 momentissa oleva maininta kiinteistörekisteriin tehtävästä merkinnästä muutetaan kiinteistötietojärjestelmään tehtäväksi merkinnäksi. Pykälässä on nimenomaan kyse tiedoista, joita voidaan kiinteistötietojärjestelmässä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 13 §:n 2 momentin mukaisesti tallentaa kiinteistötietojärjestelmään.

244 §. *Viestintäverkkoa ja viestintäpalvelua koskevat määräykset.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

245 §. *Viranomaisten avustamista koskevat vaatimukset.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

247 §. *Viestinnän välittäjän ja lisäarvopalvelun tarjoajan velvollisuus huolehtia tietoturvasta.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

249 §. *Kiinteistön tai rakennuksen sisäisen verkon suunnittelu ja teleurakointi.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston

määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

250 §. *Viranomaisverkko.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisverkosta, sen käyttötärpeestä sekä verkon käyttöön oikeutetuista käyttäjäryhmistä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksessä lueteltuihin turvallisuustehtäviin tulisi lisätä myös rautatieturvallisuus. Tällä tavoitellaan rautatieturvallisuuden parantamista, rautateiden matkaviestinverkon häiriöiden poistamista ja kaupallisten matkaviestinverkkojen junakuuluvuuden parantamista. Lisäys mahdollistaisi myös viranomaisverkko VIRVE:n liittymien tarjoamisen rautatieturvallisuuteen liittyvien tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömälle käyttäjäryhmälle. Valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin lisätään maininta rautatieturvallisuudesta.

254 §. *Olellaiset vaatimukset.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 3 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

256 §. *Vaatimustenmukaisuuden arviointimenetelyt.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 5 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

261 §. *Kiinteä asennus.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

262 §. *Merkitseminen ja annettavat tiedot.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 1 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

263 §. *Ilmoitus markkinoille saattamisesta.* Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään

Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

264 §. Erityisten radiolaitteiden ja telepäätelaitteiden vaatimukset. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

265 §. Pätevyyden osoittaminen. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa teknisluonteisena korjauksena pykälän 3 momentin muuttamista siten, että Viestintävirasto määrää momentissa tarkoitettut tutkintovaatimukset sen sijaan, että se päättäisi niistä.

Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 7 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

274 §. Häiriöilmoitukset tilaajalle ja käyttäjälle. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 4 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

275 §. Häiriöilmoitukset Viestintävirastolle. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

277 §. Radiohäiriöiden poistaminen. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 7 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

278 §. Yleinen hätänumero. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että 3 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

280 §. Teleyrityksen velvollisuus välittää kohdennettu viranomaistiedote. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa,

että 6 momenttiin tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

284 §. Tarkemmat säännökset varautumisesta. Edellä 75 §:n kohdalla ehdotettuun viitaten valiokunta ehdottaa, että pykälään tehdään Viestintäviraston määräyksen antamista koskeva teknisluonteinen muutos.

285 §. Hakemusmaksu. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan pykälän 1 momentin 2 kohdasta puuttuu viittaus 34 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään analogisen radiotoiminnan ohjelmistoluovista. Valiokunta pitää tärkeänä, että 22 §:n 1 momentissa tarkoitettua digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa harjoitettavaa radiotoimintaa ja 34 §:n 1 momentissa tarkoitettua analogisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa harjoitettavaa radiotoimintaa kohdellaan ohjelmistotoimiluvan hakemusmaksun osalta yhdenmukaisesti. Valiokunta ehdottaa näin ollen 1 momentin 2 kohtaan lisättäväksi viittauksen lain 34 §:n 1 momenttiin.

303 §. Viestintäviraston yleiset tehtävät. Valiokunta ehdottaa, että 4 momentin pykäläviittaukseen tehdään teknisluonteinen korjaus. Momentissa viitataan lain 176—178 ja 189 §:ään. Saadun selvityksen mukaan momentissa kuitenkin tulisi viitata 176—179 ja 190 §:ään.

305 §. Tietosuojavaltuutetun tehtävät. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa teknisluonteisena korjauksena 1 momentin 1 kohdan muuttamista siten, että tunnistamistietojen sijasta kohdassa säädetään välitystietojen käsittelyä koskevan sääntelyn noudattamisen valvonnasta.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi uuden 2 momentin, jonka mukaan pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista valvontatehtävistä voidaan periä maksu yhteisötilaajalta. Maksullisista toimenpiteistä ja maksun suuruudesta päätehtään oikeusministeriön asetuksella valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden

den mukaisesti. Valiokunnan ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevan sähköisen viestinnän tietosuojalain 32 §:n 2 momenttia.

306 §. Kuluttaja-asiamiehen tehtävät. Pykälässä luetellaan kuluttaja-asiamiehen ehdotetusta tietoyhteiskuntakaaresta johtuvat tehtävät. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu muotoilu ei kata kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa kaikilta osin. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi pykälän toisen virkkeen muuttamista siten, että kuluttajansuojalain (38/1978) nojalla kuluttaja-asiamies valvoo myös sopimusehtojen, markkinoinnin ja asiakassuhteissa noudatettujen menettelyjen lainmukaisuutta kuluttajansuojan kannalta.

307 §. Eräiden muiden viranomaisten tehtävät. Valiokunta ehdottaa pykälässä käytetyn termin Tulliviranomainen muuttamista oikeaan muotoon sanaksi Tulli. Valiokunta ehdottaa myös teknisluonteisen korjauksen tekemistä Rajavartiolaitoksen nimen kirjoitusasuun.

Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että säännökseen tehdään voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaava teknisluonteinen pykäläviittausta koskeva korjaus.

309 §. Virka-apu. Viitaten jo 307 §:n kohdalla todettuun, valiokunta ehdottaa vastaavien Tullia ja Rajavartiolaitosta koskevien muutosten tekemistä 1 momenttiin.

310 §. Erityinen kuulemisvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan varattavaksi tilaisuus teleyrityksiä ja käyttäjiä edustaville tahoille esittää lausuntonsa muun muassa telealueita koskevasta päätöksestä (2 kohta). Lakiehdotuksen 98 §:n mukaan telealueet määritellään Viestintäviraston määräyksellä. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 2 kohta muutetaan viittamaan Viestintäviraston telealueita koskeviin määräyksiin.

311 §. Viestintäviraston ja veltioneuvoston julkaisemisvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Viestintäviraston velvollisuudesta julkaista muun muassa telealuejakoa

koskeva päätös. Viitaten edellä 310 §:n kohdalla todettuun, valiokunta ehdottaa 1 momentin täsmentämistä siten, että siinä tarkoitettu julkaisemisvelvollisuus koskee muun muassa telealuejakoa koskevaa määrystä.

316 §. Viestintää ja sijaintia koskevien tietojen käsittely ja hävittäminen. Pykälän 5 momentissa viitataan luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin. Eduskunta on 17.6.2014 hyväksynyt uuden lain luottolaitostoiminnasta (/), joten valiokunta ehdottaa momentin ensimmäisen lakiviittauksen muuttamista koskemaan uuden lain 15 luvun 14 §:ää.

326 §. Telelaitteeseen liittyvä tarkastus. Valiokunta pitää tärkeänä korostaa, että 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetaan suojauksen purkujärjestelmällä nimenomaan 269 §:n 2 momentin mukaista kiellettyä suojauksen purkujärjestelmää. Kyseisen pykälän perustelujen mukaan kyse voi olla laitteesta, tietokoneohjelmasta tai muusta järjestelmästä tai sen osasta. Valiokunta ehdottaa, että 1 momentin 5 kohtaan lisätään viittaus 296 §:n 2 momenttiin.

Valiokunta ehdottaa lisäksi pykälän 2 momentin pykäläviittauksen muuttamista teknisluonteisena korjauksena. Lain 349 §:n sijasta momentissa on tarkoitus viitata lain 348 §:ään.

331 §. Väliaikainen päätös. Valiokunta ehdottaa kirjoitusteknisen korjauksen tekemistä 1 momentin alkuun.

333 §. Teleyrityksen seuraamusmaksu. Pykälän 4 momentissa viitataan oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annettuun lakiin (100/2013). Valiokunta ehdottaa viittauksen täydentämistä säädöskokoelmanumerolla.

334 §. Televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan seuraamusmaksu. Valiokunta ehdottaa, että 2 momentin 25 ja 26 lukua koskevaan viittaukseen tehdään teknisluonteinen muutos.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että 4 momentista poistetaan tarpeettomat välimerkit.

339 §. *Televisio-ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen.* Pykälän 1 momentin 1 kohdassa viitataan rikoslain 11 luvun 10 a §:ään. Valiokunta ehdottaa saamansa selvityksen perusteella, että viittaus muutetaan kohdistumaan rikoslain 11 luvun 10 §:ään. Ehdotettu muutos on luonteeltaan lainsäädäntötekniinen.

344 §. *Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen.* Valiokunnan saaman selvityksen mukaan lakiehdotuksessa ei ole erikseen säännöksiä muutoksenhausta oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen. Valiokunta katsoo, että laista on syytä ilmetä, miten oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen haetaan muutosta sekä tarkoitetaanko 344 §:ssä muutoksenhakua ainoastaan hallintopäätökseen vaiko myös Viestintäviraston tai sisäministeriön antamaan oikaisupäätökseen. Lisäksi koska osaan Viestintäviraston hallintopäätöksistä haetaan muutosta ensin oikaisuvaatimuksella, on nämä suljettava pois 344 §:n mukaisesta muutoksenhausta hallinto-oikeuteen. Valiokunta ehdottaa 1 momentin muuttamista siten, että siinä huomioidaan myös tarpeellisilta osin muutoksenhaku oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen.

Valiokunta ehdottaa lisäksi 1 momentin viimeisen lauseen korvaamista sivulauseella siten, että momentissa tarkoitettuihin päätöksiin saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, ellei jäljempänä toisin säädetä. Tämä ehdotettu muutos on luonteeltaan lainsäädäntötekniinen.

345 §. *Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen.* Ehdotetun pykälän 1 momentin valitus-oikeutta koskevan pääsäännön mukaan saisi hallinto-oikeuden 344 §:n mukaan antamaan päätökseen hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mikäli korkein hallinto-oikeus myöntää asiaan valitusluvan. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valitusluvan käyttöönotto muutoksenhaussa korkeimpaan hallinto-oikeuteen on sinänsä perusteltua. Valituslupaa ei kuitenkaan tule edellyttää pakkokeino- ja sanktioluonteisissa asioissa. Tällaisia asioita ovat valiokunnan saaman selvityksen

mukaan hallinto-oikeuden päätös 32 §:ssä tarkoitettussa ohjelmistotoimiluvan peruuttamista koskevassa asiassa, 49 §:ssä tarkoitettussa radioluvan peruuttamista koskevassa asiassa, 233 §:ssä tarkoitettussa sijoittamista koskevassa asiassa, 235 §:ssä tarkoitettussa sijoittamisoikeuden muuttamista tai poistamista koskevassa asiassa ja 255 §:ssä tarkoitettussa arviointilaitoksen nimeämisen peruuttamista koskevassa asiassa.

Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentti muutetaan siten, että edellä luetelluista asiaryhmistä tehtyihin hallinto-oikeuden päätöksiin saa hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin teknisluontoisena korjauksena momenttiviittauksen muuttamista siten, että 1 momentin sijasta viitataan 2 momenttiin.

347 §. *Suojauksen purkujärjestelmärikkomus.* Valiokunta ehdottaa, että 2 momenttiin tehdään kaksi teknisluonteista korjausta.

348 §. *Telelaiterikkomus.* Saamansa selvityksen perusteella valiokunta ehdottaa teknisluonteisena korjauksena pykälän 1 momentin 3 kohdan pykäläviittausten korjaamista siten, että 254 §:n sijasta kohdassa viitataan 253 §:ään, ja 329 §:n sijasta 327 §:ään.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan alussa viitataan 258 §:ssä tarkoitettuun radiolaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamiseen. Radiolaitteen lisäksi 258 §:ssä mainitaan myös radiovastaanotin, jonka johdosta valiokunta ehdottaa selkeyden vuoksi, että 1 momentin 4 kohdan alkuun lisätään maininta radiovastaanottimesta. Pykälän 1 momentin 4 kohdan loppuosassa viitataan lain 262 §:ään, jonka 1 momentti koskee telelaitteiden merkitsemistä ja 2 momentti radiolaitteen tai telepäätelaitteen käyttötarkoituksilmoituksen antamista. Saadun selvityksen mukaan 1 momentin 4 kohdassa on tarkoitus viitata

262 §:n 1 ja 2 momenttiin. Valiokunta ehdottaa tätä koskevien viittausten korjaamista.

349 §. Sähköisen viestinnän tietosuojarikkomus. Pykälässä säädetään niistä velvollisuuksista, joiden laiminlyönnistä on tuomittava rangaistukseen viestinnän tietosuojarikkomuksesta.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa viitataan 160 §:ään kokonaisuudessaan. Mainitun pykälän 5 momentissa (HE:n 4 mom.) suojataan luonnollisen henkilön maantieteellisen sijainnin ilmaisevia sijaintietoja. Tämän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan ehdotuksen 350 §:n 2 momentin mukaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan. Valiokunta toteaa, että näin ollen 349 §:ssä tulee viitata ainoastaan 160 §:n 1—4 momenttiin. Valiokunta ehdottaa tätä koskevan muutoksen tekemistä pykälän 1 momentin 4 kohtaan.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa viitataan siinä tarkoitettujen velvoitteiden osalta 158 §:ään. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kyse on nimenomaan 158 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tietoturvaan liittyvistä velvollisuuksista, Valiokunta ehdottaa 6 kohdassa olevan pykäläviittauksen täsmentämistä siten, että rangaistavaa on 158 §:n 3 momentissa säädettyjen velvoitteiden laiminlyönti. Muutoksessa on kyse tekniluonteisesta täsmennyksestä.

Pykälän 1 momentin 9 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi yhteystietopalveluihin liittyvien eräiden velvoitteiden laiminlyönnistä. Kohdassa viitataan 195—199 §:iin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan viittaus on tarpeettoman laaja, sillä kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden sisältyvät 197—199 §:iin. Valiokunta ehdottaa sanotun pykäläviittauksen kohdistamista 197—199 §:iin. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että kohdassa sana luettelon muutetaan sanaksi palvelun, koska kyseisessä säännöksessä tarkoitetaan yhteystietopalveluja.

Pykälän 1 momentin 10 kohdassa viitataan lakiehdotuksen 200—205 §:ien vastaiseen suoramarkkinointiin, puhelinliittymän markkinointiin tai tietojen tallentamiseen tai käyttämiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kohdassa ei tulisi viitata 204 §:ään, sillä kyseisessä

säännöksessä ei käsitellä kohdassa kriminalisoitavaksi tarkoitettua toimintaa. Valiokunta ehdottaa pykäläviittauksen muuttamista kohdistumaan 200—203 ja 205 §:ään.

350 §. Viittaukset rikoslakiin. Valiokunta ehdottaa 2 momentissa olevan viittauksen 160 §:n 4 momenttiin kohdistuvan viittauksen muuttamista kohdistumaan saman pykälän 5 momenttiin. Edellä 160 §:ään ehdotetun 2 momentin jakamisen myötä 160 §:n 4 momentti siirtyy uudeksi 5 momentiksi. Muutos on tekniluonteinen.

351 §. Voimaantulo. Esityksen viestintäpalvelusopimusta koskeva 15 luku sisältää käyttäjän ja tilaajan oikeuksiin liittyvää sääntelyä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan teleyritykset joutuvat kyseisten lainmuutosten vuoksi muuttamaan olennaisesti voimassa olevia viestintäpalveluita koskevia sopimuksiaan. Valiokunta pitää kohtuullisena, että edellä mainitusta 15 luvusta johtuvien Viestintäviraston määräysten ja teleyritysten sopimusmuutosten valmisteluun ja toteuttamiseen jää riittävästi aikaa. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että esityksen 15 luku ja siihen liittyvä 135 § tulevat voimaan vasta 1.7.2015. Tätä koskevan uuden 3 momentin lisäämisen myötä esityksen 3—8 momentit siirtyvät 4—9 momenteiksi.

352 §. Siirtymäsäännökset. Asiantuntijakuulemisessa saadun selvityksen mukaan lakiehdotuksen siirtymäsäännöksiä on täydennettävä, jotta uuden lain voimaantulon jälkeinen oikeustila olisi kaikilta osin selkeä. Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi verkko- tai ohjelmistotoimiluvan, radiolähettimen luvan, radioaseman tunnusteen sekä pätevyys- ja kelpoisuustodistusten voimassaoloa koskevan uuden siirtymäsäännöksen.

Valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi viestintämarkkinalain 134 §:n 1 momentin 3 kohtaan perustuvan televisio-ohjelmistojen siirtovelvollisuuden voimassaoloa koskevan uuden siirtymäsäännöksen ja televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 a §:ssä säädettyä velvollisuutta saattaa ohjelmistot näkö- ja kuulora-

joitteisten saataville koskevan uuden siirtymäsäännöksen.

Lisäksi valiokunta ehdottaa lisättäväksi televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 15 a §:n 1 ja 2 momenttiin perustuvat vaaratiedotteiden välittämisvelvollisuuden voimassaoloa koskevat siirtymäsäännökset erikseen televisioitoiminnan ja radiotoiminnan harjoittajien osalta.

Pykälän viimeisessä momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että muussa laissa tai sen nojalla annetussa säännöksessä olevilla viittauksilla ehdotetulla lailla kumottaviin lakeihin katsotaan tarkoitettavan tämän lain vastaavaa säännöstä. Valiokunnan saamassa asiantuntijaselvityksessä on viitattu vuonna 2011 myönnettyihin analogisen radiotoiminnan toimilupia koskeviin päätöksiin toimikaudelle, joka päättyy vuonna 2019. Näissä ohjelmistotoimiluvista annetuissa päätöksissä viitataan lakiehdotuksella nyt kumottavaksi ehdotettuun radiotaajuuksista ja telelaitteista annettuun lakiin ja sen 6 a §:ään, jonka nojalla on säädetty liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella radiotaajuuksien käyttösuunnitelmasta.

Valiokunta ehdottaa siirtymäsäännöksen viimeiseen momenttiin selvennettäväksi, että jos ehdotetulla lailla kumotun lain nojalla annettussa päätöksessä viitataan ehdotetulla lailla kumottuun lakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan ehdotetun lain vastaavaa säännöstä. Lisäyksellä varmistetaan, että analogisen radiotoiminnan ohjelmistotoimilupiin sovelletaan lakiehdotuksen voimaantulosta lukien Viestintäviraston ehdotetun lain 96 §:n nojalla antamia määräyksiä.

Valiokunnan ehdottamien muutosten seurauksena hallituksen esityksen momentit 2—4 siirtyvät uusiksi 3—5 momenteiksi ja vastaavasti hallituksen esityksen 5 ja 6 momentit uusiksi 9 ja 10 momenteiksi. Hallituksen esityksen 7 momentti siirtyy muutettuna uudeksi 11 momentiksi.

Lakialoite LA 2/2014 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta pitää tärkeänä lakialoitteen tavoitetta vähentää hätäpuheluiden ohjautumista väärin numeroihin. Vastaavasti hätänumeroon ohjautuu tällä hetkellä tarpeettomasti hätäkeskusten toimintaa kuormittavia puheluja, jotka on tarkoitettu muihin hätänumeroa läheisesti muistuttaviin numeroihin. Lakialoitteessa ehdotetaan, että yleiseen hätänumeroon 112 helposti sekoittuvien puhelinnumeroiden ei tulisi olla käytössä.

Valiokunta katsoo, että tarpeettomat puheluiden ohjautumisesta aiheutuvat viivästykset heikentävät avuntarvitsijoiden turvallisuutta, ja voivat vaarantaa myös ihmishenkiä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotus on kuitenkin käytännössä ongelmallinen kansainvälisten numeroinnin harmonisointitavoitteiden kannalta. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että lakialoite hylätään. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota tarpeeseen etsiä ratkaisukeinoja asiaan esimerkiksi tiedottamisen lisäämisen kautta ja tarpeeseen tuoda ongelmaa jatkossa esille myös EU-tasolla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoite LA 2/2014 vp hylätään ja

että hyväksytään kuusi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Tietoyhteiskuntakaari

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Lain tavoitteet ja määritelmät1 §
(Kuten HE)

2 §

Eräiden säännösten soveltaminen

Tämän lain 136—145 ja 247 §:ää sovelletaan näissä säännöksissä tarkoitettuihin toiminnan harjoittajiin niissä tilanteissa, joissa:

1) toiminnan harjoittajan toimipaikka on Suomessa tai muuten Suomen oikeudenkäytön piirissä;

2) toiminnan harjoittajalla ei ole toimipaikkaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella, mutta palveluun sisältyvässä viestinnän välittämisessä käytettävät toiminnan harjoittajan keskeiset laitteet ovat Suomessa taikka niitä ylläpidetään Suomessa; tai

3) toiminnan harjoittajalla ei ole toimipaikkaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden alueella, mutta palvelun käyttäjä on Suomessa ja tarjottavan palvelun sisällön tai sen markkinoinnin perusteella on ilmeistä, että palvelu on suunnattu Suomeen.

Tällä pykälällä ei rajoiteta Suomen lain kansainvälisyksityisoikeudellisten säännösten soveltamista. (Uusi)

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

(1—30 kohta kuten HE)

31) *tilaajayhteydellä* kiinteän viestintäverkon osaa, joka on *tilaajan* liittymän ja viestinnän ohjaamisen mahdollistavan laitteen välillä; (32—43 kohta kuten HE)

II OSA

ILMOITUKSENVARAINEN TOIMINTA JA TOIMILUVAT

2 luku

Ilmoituksenvarainen toiminta

4 §

Toiminnan harjoittamista koskevat ilmoitusvelvollisuudet

Toiminnan harjoittajan on ennen toiminnan aloittamista tehtävä sähköisesti ilmoitus Viestintävirastolle:

(1—3 kohta kuten HE)

4) jos toiminnan harjoittaja tarjoaa maanpäällisessä digitaalisessa joukkoviestintäverkossa lineaarista maksutelevisiopalvelua käyttäen suojauksen purkujärjestelmää (maksutelevisiopalveluilmoitus).

(2—6 mom. kuten HE)

Jos 6 momentissa tarkoitettu viestintäpalvelun lakkaaminen johtuu verkkopalvelun katkai-

semisestä, on verkkoyrityksen, jonka viestintäverkossa palveluyritys toimii, ilmoitettava asia-
ta *viestintäpalvelua tarjoavalle teleyritykselle ja*
Viestintävirastolle viimeistään neljä viikkoa en-
nen verkkopalvelun katkaisemista.

5 §
(Kuten HE)

3 luku

Verkkotoimilupa

6 ja 7 §
(Kuten HE)

8 §

Verkkotoimiluvan myöntäminen

Valtioneuvosto myöntää verkkotoimiluvat
6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun teletoimintaan
ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun viranomais-
verkkotoimintaan vastikkeetta siten kuin
10 §:ssä säädetään.

(2 mom. kuten HE)

9—15 §
(Kuten HE)

16 §

Verkkotoimiluvan ehdot

(1—3 mom. kuten HE)

Verkkotoimilupa, joka koskee verkkopalve-
lun tarjoamista maanpäällisessä joukkoviestintä-
verkossa, voidaan myöntää sillä ehdolla, että toi-
miluvanhaltija omalta osaltaan huolehtii siitä,
että Yleisradio Oy sekä 22 §:ssä ja *radio- ja te-*
levisiotoiminnasta annetun maakuntalain Ålands
författningssamling (2011:95) 3 §:n 1 momentis-
sa tarkoitettuna ohjelmistotoimiluvan haltija saa-
vat käytettäväkseen toiminnan harjoittamiseen
tarvittavan kapasiteetin.

(5 mom. kuten HE)

17 ja 18 §
(Kuten HE)

19 §

Verkkotoimiluvan peruuttaminen

Valtioneuvosto voi peruuttaa verkkotoimilu-
van osaksi tai kokonaan, jos:

1) *toimiluvanhaltija* on toistuvasti ja vakavas-
ti rikkonut tämän lain säännöksiä tai 16 §:ssä tar-
koitettuja toimilupaehtoja;

2) *toimiluvanhaltijalla*, jolle on myönnetty
6 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimilupa, ei enää
ole toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen
riittäviä taloudellisia voimavaroja huolehtia vel-
vollisuuksistaan;

(3 ja 4 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

20 ja 21 §
(Kuten HE)

4 luku

Ohjelmistotoimilupa digitaaliseen televisio- ja radiotoimintaan

22 §

Ohjelmistotoimilupaa edellyttävä digitaalinen televisio- ja radiotoiminta

Televisio- ja radiotoiminnan harjoittaminen
digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintä-
verkossa edellyttää ohjelmistotoimilupaa *lu-*
kuun ottamatta toimintaa, jossa:

1) *audiovisuaaliset sisältöpalvelut tai radio-*
lähetykset on mahdollista vastaanottaa vain op-
pilaitoksessa, sairaalassa, hotellissa tai muussa
vastaavassa laitoksessa taikka

2) *audiovisuaalisen sisällön tarjoaminen ei*
ole ohjelmien määrä tai lähetysten toistuvuus
huomioon ottaen säännöllistä eikä palvelun pää-
tarkoitus.

(2 mom. kuten HE)

23—25 §
(Kuten HE)

26 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen yleisen edun televisiotoimintaan

(1—4 mom. kuten HE)

Jos kaikille 3 momentissa säädetyt edellytykset täyttävälle hakijoille ei ole osoitettavissa riittävästi lähetykskapasiteettia, taikka ohjelmistotoimiluvan myöntämisellä voi olla huomattavia vaikutuksia viestintämarkkinoiden yleiseen kehitykseen, valtioneuvosto myöntää toimiluvan. Viestintäviraston on julkaistava tieto ja ilmoitettava samalla hakijalle asian siirtämisestä *toimivaltaiselle viranomaiselle*. Toimiluvan hakija voi kahden viikon kuluessa siirrosta toimittaa suunnitellulla ohjelmasisällöllä täydennetyn hakemuksen valtioneuvostolle.

(6—8 mom. kuten HE)

27—30 §
(Kuten HE)

31 §

Ohjelmistotoimiluvan raukeaminen

Televisio- tai radiotoimintaa varten myönnetty ohjelmistotoimilupa raukeaa, jos säännöllistä toimiluvan mukaista toimintaa ei ole aloitettu viimeistään kuuden kuukauden kuluttua toimilukupakauden alkamisesta tai jos säännöllinen lähetystoiminta on keskeytetty 30 vuorokautta pidemmäksi ajaksi. Toimintaa voidaan pitää toimiluvan mukaisena vain, jos sitä harjoitetaan kaikilla niillä taajuuksilla tai alueilla, joihin toimilupa oikeuttaa. Viestintäviraston on ilmoitettava toimiluvan raukeamisesta toimiluvanhaltijalle. *Jos ohjelmistotoimiluvan mukaista taajuuskokonaisuutta tai taajuusaluetta muutetaan, eikä toimintaa ole aloitettu viimeistään kuuden kuukauden kuluttua muutoksen voimaantulosta muutoksen kohteena olevalla alueella,*

ohjelmistotoimilupa raukeaa siltä osin kuin sitä on muutettu.

(2 mom. kuten HE)

32 ja 33 §
(Kuten HE)

5 luku

Ohjelmistotoimilupa analogiseen radiotoimintaan

34—38 §
(Kuten HE)

6 luku

Radiolupa

39 ja 40 §
(Kuten HE)

41 §

Radioluvan ja taajuusvarauksen myöntämisen edellytykset

(1—3 mom. kuten HE)

Jos radiolupa tai radiotaajuuksien varaus voidaan radiotaajuuksien niukkuuden vuoksi myöntää vain osalle hakijoista, se on myönnettävä niille hakijoille, joiden toiminta parhaiten edistää 1 §:ssä *säädettyjä lain tavoitteita.*

(5 mom. kuten HE)

42—44 §
(Kuten HE)

45 §

Taajuusvarauksen myöntäminen

Taajuusvarauksen myöntää Viestintävirasto. Hakemuksessa on esitettävä Viestintäviraston *pyytämät* hakemuksen käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

46—48 §
(Kuten HE)

49 §

Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen

Viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos:

1) luvanhaltija 330—332 §:n mukaisesti määrätystä toimenpiteistä huolimatta vakavasti tai toistuvasti radioviestinnän häiriöttömyyden kannalta olennaisella tavalla rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai lupaehtoja taikka olennaisesti rikkoo radiolupaan tai radiotaajuuksien varaukseen liittyvää maksuvelvollisuutta;

(2—8 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

50 §
(Kuten HE)

III OSA

VELVOLLISUUKSIEN ASETTAMINEN JA YLEISPALVELU

7 luku

Velvollisuuksien perusteet

51 §
(Kuten HE)

52 §

Markkina-analyysi ja päätös huomattavasta markkinavoimasta

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintäviraston on muutettava huomattavaa markkinavoimaa koskevaa päätöstä, jos markkina-analyysin perusteella markkinoiden kilpailutilanteesta havaitaan tapahtuneen merkitykselli-

siä muutoksia. Viestintäviraston on päätöksellään poistettava *yritykseltä* huomattavan markkinavoiman asema tietyillä markkinoilla, jos markkina-analyysin perusteella havaitaan, ettei *yrityksellä* enää ole 3 momentissa tarkoitettua huomattavaa markkinavoimaa.

53—55 §
(Kuten HE)

8 luku

Käyttöoikeuden luovutukseen liittyvät velvollisuudet

56—59 §
(Kuten HE)

9 luku

Yhteenliittäminen

60—66 §
(Kuten HE)

10 luku

Muut velvollisuudet

67—74 §
(Kuten HE)

75 §

Kustannuslaskentajärjestelmän valvonta

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä tietoja ja aineistoa tilintarkastajan kertomuksen tulee sisältää. Määräykset voivat koskea:

(1—4 kohta kuten HE)

(3 mom. kuten HE)

76—81 §
(Kuten HE)

11 luku

Menettely82—84 §
(Kuten HE)

12 luku

Yleispalvelu85 §
(Kuten HE)

86 §

Yleisiä puhelinpalveluja koskeva yleispalveluvelvollisuus

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten liittymä on teknisesti toteutettava tai mitä teknisiä ominaisuuksia liittymässä on oltava, jotta myös vammaiset voivat sitä käyttää.

87 §

Internetyhteyspalvelua koskeva yleispalveluvelvollisuus

(1—3 mom. kuten HE)

*Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten liittymä on teknisesti toteutettava tai mitä teknisiä ominaisuuksia liittymässä on oltava.*88 §
(Kuten HE)

89 §

Yhteystietopalveluja koskeva yleispalveluvelvollisuus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa mainitun velvollisuuden

täyttämiseksi välttämättömistä teknisistä toimenpiteistä.

90—94 §
(Kuten HE)

IV OSA

TAAJUUDET JA NUMEROINTI

13 luku

Taajuushallinto95 ja 96 §
(Kuten HE)

97 §

Taajuushallintoa koskevat erityiset säännökset

(1—3 mom. kuten HE)

Radiolupa, jonka myöntämisestä on säädetty 40 §:ssä sekä 44 §:ssä tarkoitettu taajuusvaraus, 265 §:ssä tarkoitettu pätevyystodistus, 266 §:ssä tarkoitettu kelpoisuustodistus ja 304 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla tehty radioaseman tunnistetta koskeva päätös, voidaan allekirjoittaa koneellisesti. (Uusi)

14 luku

Numerointi98 §
(Kuten HE)

99 §

Numerointia koskeva Viestintäviraston määräys

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa numerointia koskevat tarkemmat määräykset. Viestintävirasto voi määrätä siitä, millaisia numeroita ja tunnuksia teletoiminnassa saa käyttää ja mihin tarkoitukseen niitä on käytettävä. Lisäksi siinä voidaan

määrätä numeroiden ja tunnusten maantieteellisestä käyttöalueesta.

(3 mom. kuten HE)

100—102 §
(Kuten HE)

103 §

Puhelinnumeron siirrettävyyttä koskevat tekniset määräykset

Viestintävirasto voi antaa puhelinnumeron siirrettävyyttä koskevia teknisiä määräyksiä.

(2 mom. kuten HE)

104 §

Televiestintä Euroopan talousalueella

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden täyttämiseksi välttämättömistä teknisistä toimenpiteistä.

105 §
(Kuten HE)

V OSA

KÄYTTÄJÄN JA TILAAJAN OIKEUDET VIESTINTÄPALVELUSSA

106 §

Soveltamisala ja säännösten pakottavuus

(1 mom. kuten HE)

Jäljempänä 118–123 §:ää, 125 §:n 2–4 momenttia sekä 126 §:ää, 134 §:n 1 momenttia ja 135 §:ää sovelletaan muun kuin kuluttajan kans-

sa tehtävään sopimukseen vain, jos muuta ei ole sovittu.

(3 mom. kuten HE)

15 luku

Viestintäpalvelusopimus

107—109 §
(Kuten HE)

110 §

Verkon neutraliteetti

Internetyhteyspalvelun tarjoaja ei saa rajoittaa tilaajan tai käyttäjän mahdollisuutta käyttää internetyhteyspalvelua paitsi:

1) selkeästi ja kattavasti viestintäpalvelusopimuksessa määriteltujen internetyhteyspalvelun laadun, tiedonsiirtonopeuden vaihteluvälin tai muiden palvelun keskeisten ominaisuuksien toteuttamiseksi välttämättömällä tavalla;

(2 kohta kuten HE)

3) tietoturvasta huolehtimiseksi ja häiriön korjaamiseksi 243, 272 ja 273 §:ssä säädetyllä tai näihin rinnastettavalla muulla laissa säädetyllä tavalla;

4) internetyhteyspalvelun ja muun viestintäpalvelun (poist.) 243 ja 244 §:ssä tarkoitettujen laatuvaatimusten täyttämiseksi.

(2 mom. kuten HE)

Internetyhteyspalvelun tarjoajan on huolehdittava palvelun markkinoinnissa ja muilla keinoin siitä, että tilaajalla ja käyttäjällä on riittävästi tietoa edellä 1 momentissa tarkoitettujen rajoitusten mahdollisista olennaisista vaikutuksista palvelun käyttöön. (Uusi)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettujen rajoitusten ja menettelyjen arvioimisesta ja niiden käyttämisestä internetyhteyspalvelun riittävän käytettävyyden ja laadun turvaamiseen.

(5 ja 6 mom. kuten HE:n 4 ja 5 mom.)

111—119 §
(Kuten HE)

120 §

Virhe viestintäpalvelun toimituksessa

Viestintäpalvelun toimituksessa on virhe, jos viestintäpalvelun laatu tai toimitustapa ei vastaa sitä, mitä voidaan katsoa sovitun. *Viestintäpalvelun toimitus on virheellinen, jos:*

1) *viestintäpalvelu ei laadultaan vastaa laissa tai sen nojalla annetussa Viestintäviraston määräyksessä asetettuja vaatimuksia;*

2) *viestintäpalvelun toimitus on muusta kuin 2 momentissa tarkoitettusta syystä yhtäjaksoisesti tai toistuvasti keskeytynyt eikä keskeytystä voida pitää keskeytyksen syy ja olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä; taikka*

3) *viestintäpalvelu ei vastaa markkinoinnissa annettuja tietoja tai poikkeaa muutoin siitä, mitä tilaajalla yleensä on vastaavan palvelun yhteydessä aihetta olettaa.*

(2 mom. kuten HE:n 3 mom.)

(3 mom. poist.)

121—129 §
(Kuten HE)

130 §

Palvelun laatua koskeva julkaisuvelvollisuus

Viestintävirasto voi päätöksellään asettaa teleyritykselle tai *numeropalvelun* tarjoajalle velvollisuuden julkaista vertailukelpoisia ja ajantasaista tietoja yrityksen tarjoamien palvelujen laadusta.

(2 mom. kuten HE)

16 luku

Yleistä puhelinpalvelua koskevat erityiset säännökset

131 §
(Kuten HE)

132 §

Liittymän tunnistus

(1—5 mom. kuten HE)

Teleyrityksen on huolehdittava, että 2 ja 4 momentissa tarkoitettut estot voidaan ohittaa luovutettaessa tietoja hätäilmoituksia vastaanotaville viranomaisille 321 §:n mukaisesti tai poliisille sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään. Jäljempänä 157 §:n perusteella säilytettäviä tietoja saa antaa ainoastaan niille viranomaisille, joilla on siihen oikeus lain perusteella.

Viestintävirasto voi antaa teknisiä määräyksiä 2, 4 ja 6 momentissa tarkoitettujen tunnistuksen eston ohittamisesta.

133 §
(Kuten HE)

134 §

Laskun erittely ja yhteyskohtainen erittely

(1—6 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettujen erittelyn sisällöstä ja toteuttamistavasta.

135 §

Oikeus rajoittaa liittymän käyttöä muun kuin viestintäpalvelun vastaanottamiseen

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä niistä liittymän lähtevän liikenteen esto- luokista, joita tilaajalle on vähintään tarjottava, estopalvelujen teknisestä toteuttamisesta sekä puheluiden hintatiedotuksista.

(3—5 mom. kuten HE)

VI OSA

VIESTINNÄN LUOTTAMUKSELLISUUS
JA YKSITYISYYDEN SUOJA

17 luku

Sähköisen viestin ja välitystietojen käsittely

136—142 §
(Kuten HE)

143 §

Käsittelyoikeus väärinkäytötapauksissa

(1 mom. kuten HE)

*Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun välitystietojen käsittelyn teknisestä toteuttamisesta.*144 §
(Kuten HE)

145 §

Käsittelyä koskevien tietojen tallentaminen

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun tallentamisen ja säilyttämisen teknisestä toteuttamisesta.

18 luku

Yhteisötilaajaa koskeva erityissääntely

146—156 §
(Kuten HE)

19 luku

Viranomaistoimintaan liittyvät tiedot

157 §

Velvollisuus säilyttää tiedot viranomaistarpeita varten

Sen estämättä, mitä tässä osassa säädetään välitystietojen käsittelystä, *sisäministeriön päätöksellään erikseen nimeämän teletoimintailmoituksen antaneen yrityksen (säilytysvelvollisen yritys) on huolehdittava jäljempänä säädettyin edellytyksin, että säilytysvelvollisuuden piiriin 2 ja 3 momentin mukaisesti kuuluvat tiedot säilytetään 4 momentissa säädettyjen säilytysaikojen mukaisesti. Säilytettäviä tietoja saa käyttää ainoastaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rikosten (poist.) selvittämiseksi ja syyteharkintaan saatamiseksi.*

Säilytysvelvollisuus koskee tietoja, jotka liittyvät:

1) säilytysvelvollisen yrityksen tarjoamaan *matkaviestinverkon puhelinpalveluun tai tekstiviestipalveluun mukaan lukien puhelut, joissa yhteys on saatu muodostettua, mutta puheluun ei vastattu tai puhelu on estynyt verkonhallintatoimenpiteestä johtuen;*

2) säilytysvelvollisen yrityksen tarjoamaan *internetpuhelinpalveluun, jolla tarkoitetaan palveluyrityksen tarjoamaa loppuasiakkaille asti internetyhteyksikäyttöön perustuvaa puhelun mahdollistavaa palvelua;*

3) säilytysvelvollisen yrityksen tarjoamaan *internetyhteyksipalveluun;*
(4 ja 5 kohta poist.)

Edellä 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa palveluissa säilytysvelvollisuus koskee tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän nimeä ja osoitetta, liittymän tunnistetta sekä tietoa, jonka avulla voidaan yksilöidä viestintäpalvelun käyttäjä ja yksilöidä viestintätyypin, viestinnän vastaanottajan sekä viestinnän ajankohdan ja keskon mukaan viestintätapahtumat mukaan lukien soitonsiirrot. Lisäksi 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa palvelussa säilytysvelvollisuus koskee tietoa, jonka avulla voidaan yksilöidä

viestintään käytetty laite sekä laitteen ja siinä käytetyn liittymän sijainti viestintätapahtuman alkaessa. Edellä 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa palvelussa säilytysvelvollisuus koskee tilaajan ja rekisteröidyn käyttäjän nimeä ja osoitetta, liittymän tunnistetta ja asennusosoitetta sekä tietoa, jonka avulla voidaan yksilöidä viestintäpalvelun käyttäjä, viestintään käytetty laite sekä palvelun käytön ajankohta ja kesto. Säilytettävät tiedot tulee rajata vain siihen, mikä on palvelun tekninen toteutus huomioon ottaen välttämätöntä edellä tässä momentissa tarkoitettujen seikkojen yksilöimiseksi. (Uusi)

Edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen palvelujen tietoja on säilytettävä 12 kuukautta, 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen palvelujen tietoja 9 kuukautta ja 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen palvelujen tietoja 6 kuukautta. Tietojen säilyttämisaika alkaa viestintätapahtuman ajankohdasta. (Uusi)

Säilytysvelvollisuus ei koske viestin sisältöä eikä verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja. (Poist.)

(6—8 mom. kuten HE:n 4—6 mom.)

158 §

Viranomaistarpeita varten säilytettävien tietojen käsittelyssä noudatettavat velvoitteet ja menettelytavat

Säilytysvelvollisen yrityksen tulee ennen säilytysvelvollisuuden toteuttamista neuvotella sisäministeriön kanssa tietojen säilyttämistä koskevista viranomaisten tarpeista. Säilytysvelvollinen yritys päättää tietojen säilyttämisen teknisestä toteuttamisesta. Tiedot on säilytettävä kustannustehokkaasti. Lisäksi on otettava huomioon säilytysvelvollisen yrityksen liiketoiminnan tarpeet ja, järjestelmien tekniset ominaispiirteet sekä maksuvelvollisen viranomaisen tarpeet. Tietojen säilyttäminen on pyrittävä suunnittelemaan siten, että samoja tietoja ei säilytä useampi yritys.

Sisäministeriöllä on oikeus hankkia ulkopuoliselta palveluntarjoajalta järjestelmä, johon piiriin kuuluvat tiedot voidaan siirtää. Säilytysvel-

vollisella yrityksellä on oikeus tallentaa järjestelmään myös ne tiedot, joiden käsittely omaa tarvetta varten ei ole vielä päättynyt.

(3—6 mom. kuten HE)

159 §

Viranomaistarpeita varten säilytettävien tietojen käyttöä koskeva tilastointi

Sisäministeriön on toimitettava eduskunnan oikeusasiamiehelle vuosittain tilastot tämän lain perusteella säilytettävien tietojen hyödyntämisestä. Tilastojen tulee sisältää:

(1—3 kohta kuten HE)

Sisäministeriön tulee ottaa huomioon 1 momentissa tarkoitettujen tilastot myös poliisilain (872/2011), pakkokeinolain tai muun lain perusteella eduskunnan oikeusasiamiehelle televalvonnan ja telekuuntelun käytöstä antamissaan kertomuksissa.

20 luku

Sijaintitiedot ja muut liittymän tai päätelaitteen sijainnin ilmaisevat tiedot

160 §

Sijaintitietojen käsittely ja luovutus

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla suostumuksella ei voida poiketa siitä, mitä muualla tässä laissa säädetään käyttäjän ja tilaajan oikeudesta saada sijaintitietoja. (Poist.)

Sijaintitietoja saa käsitellä ainoastaan käsittelyn tarkoituksen vaatimassa laajuudessa ja sillä ei saa rajoittaa yksityisyyden suojaa enempää kuin on välttämätöntä. Käsittelyn jälkeen sijaintitiedot on hävitettävä tai tehtävä sellaisiksi, ettei niitä voi yhdistää tilaajaan tai käyttäjään, jollei laissa toisin säädetä. (Uusi)

(4 ja 5 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

161 ja 162 § (Kuten HE)

VII OSA

SÄHKÖISIIN PALVELUIHIN LIITTYVÄÄ
ERITYISSÄÄNTELYÄ

21 luku

Verkkotunnukset

163 §

Soveltamisala

(1 mom. kuten HE)

Mitä tässä luvussa säädetään Viestintäviraston ylläpitämästä verkkotunnusrekisteristä, sovelletaan myös (*poist.*) ax-maakuntatunnukseen päättyvistä verkkotunnuksista *ylläpidettävään* rekisteriin.

164 §

Viestintäviraston verkkotunnustoiminta ja verkkotunnusten välittäminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Verkkotunnus voidaan merkitä *oikeushenkilölle, yksityiselle elinkeinonharjoittajalle tai muulle yhteisölle taikka luonnolliselle henkilölle* (verkkotunnuksen käyttäjä).

165 §
(Kuten HE)

166 §

Verkkotunnuksen muoto ja sisältö

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa määräyksiä verkkotunnuksen toimivuudelle välttämättömistä määrittelyistä, muodosta, pituudesta ja sallituista merkeistä.

167 §

Tietojen merkitseminen verkkotunnusrekisteriin ja tietojen julkaiseminen

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä merkitsemisen teknisestä toteuttamisesta ja merkitsemisen yhteydessä ilmoitettavista tiedoista.

168 §

Verkkotunnuksen siirtäminen ja verkkotunnusvälittäjän vaihtaminen

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa määräyksiä siirtämisen ja verkkotunnusvälittäjän vaihtamisen teknisistä toteuttamistavoista ja määräajoista.

169 §

Verkkotunnusmerkinnän poistaminen

(1—5 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi poistaa verkkotunnuksen, jos tuomioistuin on lainvoimaisella päätöksellään kieltänyt tunnuksen käyttämisen. (Uusi)

170 §

Verkkotunnusvälittäjän muut velvollisuudet

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä verkkotunnuksen käyttäjälle annettavista tiedoista, toiminnan tietoturvallisuudesta, siitä milloin 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettu häiriö on merkittävä sekä ilmoituksen sisällöstä, muodosta ja toimittamisesta.

171 §

Verkkotunnushallinnon järjestäminen

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa huomautuksen verkkotunnusvälittäjälle, jos tämä rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, määrä-

yksiä tai päätöksiä. Huomautuksen yhteydessä Viestintävirasto voi velvoittaa verkkotunnusvälittäjän korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä kohtuullisessa määräajassa. Jos virhettä tai laiminlyöntiä ei korjata määräajassa, Viestintävirasto voi kieltää verkkotunnusvälittäjältä enintään yhdeksi vuodeksi verkkotunnusten tai niitä koskevien muutosten merkitsemisen verkkotunnusrekisteriin.

172 §
(Kuten HE)

22 luku

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoaminen

173 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tämän luvun säännöksiä ei sovelleta:

(1 kohta kuten HE)

2) yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY sekä henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (*sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi*) soveltamisalaan kuuluviin kysymyksiin;

(3—5 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

174—194 §
(Kuten HE)

23 luku

Yhteistietopalvelut

195 §

Yhteistietopalvelun saatavuus

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun velvollisuuden täyttämiseksi välttämättömistä teknisistä toimenpiteistä.

196—199 §
(Kuten HE)

24 luku

Sähköinen suoramarkkinointi ja evästeet

200—205 §
(Kuten HE)

VIII OSA

AUDIOVISUAALISTEN PALVELUJEN JA RADIOTOIMINNAN SÄÄNTELY

25 luku

Televisio- ja tilausohjelmien sisällöt

206 §

Soveltamisala ja sen rajoitukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tätä osaa ja 339 §:ää ei sovelleta:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

(4 ja 5 mom. kuten HE)

207—210 §
(Kuten HE)

211 §

Ohjelmistojen saattaminen näkö- ja kuulorajoitteisten saataville

(1 mom. kuten HE)

Ääni- ja tekstityspalvelu on liitettävä Yleisradio Oy:stä annetussa laissa tarkoitettuihin julkisen palvelun ohjelmistoihin. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä 26 §:ssä tarkoit-

tuun yleisen edun televisiotoimintaan kuuluvi-
ta *ohjelmistoista*, joihin ääni- ja tekstityspalvelu
on myös liitettävä. Ääni- ja tekstityspalvelua ei
kuitenkaan tarvitse liittää musiikkiesityksiin
eikä urheiluohjelmiin. Ääni- ja tekstityspalve-
lun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset
muun kuin julkisen palvelun televisiotoiminnan
harjoittajille eivät saa ylittää yhtä prosenttia te-
levisiotoiminnan harjoittajan edellisen tilikau-
den liikevaihdosta.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

212 ja 213 §
(Kuten HE)

26 luku

Markkinointi

214 §

Yleiset periaatteet

(1 mom. kuten HE)

Markkinoinnissa, *lukuunottamatta 224 §:ssä*
tarkoitettua aatteellista ja yhteiskunnallista
mainontaa, ei saa käyttää uutis- tai ajankohtai-
sohjelmissa säännöllisesti esiintyvien henkilöi-
den kuvaa tai ääntä.

(3—5 mom. kuten HE)

215—218 §
(Kuten HE)

219 §

Kielletty sponsorointi

(1 mom. kuten HE)

Jos ohjelman sponsorina on yritys, jonka toi-
mintaan kuuluu lääketuotteiden tai lääkehoito-
jen valmistaminen tai myynti, ohjelman yhtey-
dessä voidaan esittää yrityksen nimi tai tunnus-
ottaen huomioon, mitä 218 §:ssä säädetään. Tä-
ssä yhteydessä ei kuitenkaan saa tuoda esille sel-
laista lääketuotetta tai hoitomuotoa, joka on

Suomessa saatavissa ainoastaan lääkärin mää-
räyksestä.

(3 mom. kuten HE)

220—222 §
(Kuten HE)

223 §

Radiomainonnan erottaminen ja rajoitukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)
(HE 3 mom. *poist.*)

224—226 §
(Kuten HE)

27 luku

Televisio-ohjelmien siirtovelvoite ja kanava- paikkanumerointi

227 §

Televisio-ohjelmien siirtovelvoite

Verkkopalvelua kaapelitelevisioverkossa tar-
joava teleyritys on velvollinen siirtämään ver-
kossa ilman korvausta:

1) Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n 1 mo-
mentissa tarkoitettut, verkon sijaintikunnassa
vastaanotettavissa olevat julkisen palvelun tele-
visio- ja radio-ohjelmistot *ja ohjelmistoihin si-*
sältyvää ohjelmaa varten toimitetun vapaasti
vastaanotettavan aineiston sekä ohjelmistoihin
liittyvät oheis- ja lisäpalvelut sellaisen televi-
sio- ja radiotoiminnan osalta, jota harjoitetaan
maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa;

(2 kohta kuten HE)

3) (*poist.*) 2 kohdassa tarkoitettuihin ohjel-
mistoihin sisältyvää ohjelmaa varten toimitetun
vapaasti vastaanotettavan aineiston, ohjelmistoi-
hin liittyvät mainokset sekä ohjelmistoihin liit-
tyvät oheis- ja lisäpalvelut.

(2—6 mom. kuten HE)

228 §

Kanavapaikkanumerointi

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitettusta kanavanpaikkanumeroinnista.

IX OSA

VIESTINTÄVERKOT, -PALVELUT JA
-LAITTEET

28 luku

Sijoittaminen

229 §

(Kuten HE)

230 §

Sijoittamissuunnitelma

(1 mom. kuten HE)

Sijoittamissuunnitelman tulee sisältää tarpeellisin osin seuraavat tiedot:

(1 kohta kuten HE)

2) *kiinteistöjaotuksen osoittava* kartta, johon on merkitty alueella sijaitsevat kiinteistöt ja teleyrityksen olemassa olevat tukiasemat;

(3—8 kohta kuten HE)

231—235 §

(Kuten HE)

236 §

Sijoittamisoikeuteen liittyvä oikeus tehdä rakennus- ja ylläpitotöitä toisen alueella ja rakennuksessa

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Rakennuksen omistajan tai haltijan on sallittava teleyrityksen, jolla on 233 §:n 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen perustuva *oikeus*, si-

joittaa tukiasema ja siihen liittyvät laitteet rakennukseen tarkoituksenmukaisesti sekä liittää laitteet tarkoituksenmukaisesti viestintä- ja sähköverkkoon. Tarvittaessa rakennuksen omistajan tai haltijan on sallittava teleyrityksen rakentaa tarvittavat tilat. Rakennuksen omistajan tai haltijan on annettava teleyrityksen palveluksessa olevalle ja teleyrityksen valitsemalle teleurakoitsijalle pääsy rakennukseen ja tarvittaviin tiloihin tukiaseman ja siihen liittyvien laitteiden asentamista ja ylläpitoa varten.

(4 mom. kuten HE)

237 §

(Kuten HE)

238 §

Kiinteistötietojärjestelmään merkitseminen

Edellä 233 §:n 1 momentissa ja 235 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua kunnan rakennusvalvontaviranomaisen päätöksestä on tehtävä merkintä *kiinteistötietojärjestelmään*.

239—242 §

(Kuten HE)

29 luku

Viestintäverkkojen ja viestintäpalvelujen laatuvaatimukset

243 §

(Kuten HE)

244 §

Viestintäverkkoa ja viestintäpalvelua koskevat määräykset

Viestintävirasto voi antaa 243 §:ssä tarkoitettuja viestintäverkkojen ja viestintäpalvelujen laatua, tietoturvallisuutta ja yhteensopivuutta koskevia määräyksiä. Määräykset voivat koskea:

(1—15 kohta kuten HE)

245 §

Viranomaisten avustamista koskevat vaatimukset

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 3 momentissa tarkoitettussa tiedon antamisessa noudatettavasta menettelystä.

246 §
(Kuten HE)

247 §

Viestinnän välittäjän ja lisäarvopalvelun tarjoajan velvollisuus huolehtia tietoturvasta

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettusta tietoturvasta.

248 §
(Kuten HE)

249 §

Kiinteistön tai rakennuksen sisäisen verkon suunnittelu ja teleurakointi

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa määräyksiä 1 momentissa tarkoitettusta viestintäverkkojen suunnittelussa huomioon otettavista viestintäverkkojen teknisistä ominaisuuksista ja suunnitteluun liittyvien asiakirjojen muodosta ja sisällöstä sekä 3 momentissa tarkoitettusta verkkojen teknisestä liittämiskohdasta. Määräyksiä voidaan antaa myös muista näihin verrattavista kiinteistön tai rakennuksen sisäisen verkon hallintaan vaikuttavista teknisistä järjestelyistä.

250 §

Viranomaisverkko

Viranomaisverkolla tarkoitetaan valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustuk-

seen, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, rajaturvallisuuteen, pelastustoimintaan, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maahanmuuttoon, ensihoitopalveluun, rautatieturvallisuuteen tai väestönsuojeluun liittyvien tehtävien vuoksi rakennettua viestintäverkkoa.

(2—4 mom. kuten HE)

30 luku

Tele-, verkko- ja radiolaitteiden markkinoille saattaminen

251—253 §
(Kuten HE)

254 §

Olennot vaativukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viestintävirasto antaa määräykset telepääte-laitteiden sähkömagneettista yhteensopivuutta koskevista suojavaatimuksista ja tarkemmat määräykset sellaisista radiolaitteista ja telepääte-laitteista koskevista olennaisista erityisvaatimuk-sista, joista komissio on antanut täytäntöönpanoa edellyttävän päätöksen.

255 §
(Kuten HE)

256 §

Vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt

(1—4 mom. kuten HE)

Vaatimustenmukaisuuden varmistamismenetelyihin liittyvät asiakirjat on laadittava suomen tai ruotsin kielellä taikka arviointilaitoksen tai Viestintäviraston hyväksymällä kielellä. Valmistajan on säilytettävä mainitut asiakirjat Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansallisten viranomaisten saatavilla vähintään kymmenen vuotta sen jälkeen, kun viimeinen telelaite on valmistettu. Viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset telelaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamisessa noudatettavasta me-

nettelystä ja sen yhteydessä laadittavista asiakirjoista.

257—260 §
(Kuten HE)

261 §

Kiinteä asennus

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kiinteän asennuksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä ja vastuuhenkilön nimeämisestä ja ilmoittamisesta sekä kiinteään asentukseen ja siihen tarkoitettuun viestintäverkkolaitteeseen liittyvistä asiakirjoista ja niihin liittyvästä kirjaamis- ja säilyttämisvelvollisuudesta.

262 §

Merkitseminen ja annettavat tiedot

Telelaitteen valmistajan on varustettava 256 §:n mukaisesti varmistettu laite vaatimustenmukaisuusvakuutuksen osoittavalla merkinnällä. *Viestintävirasto antaa* merkintää koskevat määräykset noudattaen, mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

263 §

Ilmoitus markkinoille saattamisesta

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset ilmoitusmenettelystä ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista.

264 §

Erytysten radiolaitteiden ja telepäätelaitteiden vaatimukset

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa määräyksiä 1 momentin 1 ja 5 kohdassa tarkoitettujen radiolait-

teiden ja telepäätelaitteiden ominaisuuksista ja teknisestä rakenteesta sekä näiden laitteiden vaatimustenmukaisuuden varmistamismenettelystä ja merkinnöistä.

31 luku

Pätevyys ja kelpoisuus

265 §

Pätevyyden osoittaminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Pätevyystodistuksen saamiseksi on suoritettava pätevyystutkinto. Tutkinnossa on osoitettava kyseiseen radioviestinnän lajiin liittyvien sääntöjen, ohjeiden ja laitteiden tuntemus sekä tarvittava kielitaito. *Viestintävirasto määrää* *tutkintovaatimukset* sekä päätöksellään hyväksyy ne *Viestintäviraston* palveluksessa olevat, jotka toimivat tutkinnon vastaanottajina. Hakemuksesta myös viraston ulkopuolinen voidaan hyväksyä tutkinnon vastaanottajaksi. Tutkinnon vastaanottajalla tulee olla tehtävän edellyttämä taito ja kokemus. Tutkinnon vastaanottajan on suoritettava tässä laissa tarkoitettuja tehtäviään noudatettava, mitä hallintolaissa, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja kielilaissa säädetään. Tutkintoon liittyvien suoritteiden maksullisuudesta ja määrästä säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

(4—6 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä tutkintojen vastaanottamisesta.

266—268 §
(Kuten HE)

32 luku

Suojaus ja suojauspurkujärjestelmät

269—271 §
(Kuten HE)

X OSA

VIESTINNÄN JA PALVELUJEN JATKUVUUDEN TURVAAMINEN

33 luku

Tietoturvan ja häiriöiden hallinta sekä häiriöistä ilmoittaminen

272 ja 273 §
(Kuten HE)

274 §

Häiriöilmoitukset tilaajalle ja käyttäjälle

(1—3 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitetun ilmoituksen ja tiedottamisen sisällöstä ja muodosta sekä ilmoituksen säilyttämisestä.

275 §

Häiriöilmoitukset Viestintävirastolle

(1 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, milloin 1 momentissa tarkoitettu häiriö on merkittävä sekä määräyksiä ilmoituksen sisällöstä, muodosta ja toimittamisesta.

(3 mom. kuten HE)

276 §
(Kuten HE)

277 §

Radiohäiriöiden poistaminen

(1—6 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa määräykset 4 momentissa tarkoitetun radiovastaanottiin liitettävän erillisen antennin tai antennijärjestelmän teknisistä ominaisuuksista.

34 luku

Hätäpuhelinien ja viranomaisten tiedotteiden välittäminen

278 §

Yleinen hätänumero

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa säädetyn velvollisuuden täyttämiseksi välttämättömistä teknisistä toimenpiteistä.

279 §
(Kuten HE)

280 §

Teleyrityksen velvollisuus välittää kohdennettu viranomaistiedote

(1—5 mom. kuten HE)

Viestintävirasto voi antaa tarkempia määräyksiä kohdennettujen viranomaistiedotteiden välittämisestä, vasteajoista ja välittämiseen varautumisesta.

35 luku

Varautuminen

281—283 §
(Kuten HE)

284 §

Tarkemmat säännökset varautumisesta

Viestintävirasto voi antaa varautumisvelvollisuutta koskevia tarkempia määräyksiä. Määräykset voivat koskea:

(1—5 kohta kuten HE)

XI OSA
VIRANOMAISMAKSUT JA -KORVAUKSET

36 luku

Viranomaismaksut

285 §

Hakemusmaksu

Tässä laissa säädetyn toimiluvan hakija on velvollinen suorittamaan toimilupaviranomaiselle hakemuksen yhteydessä maksun, jonka määrä on:

- (1 kohta kuten HE)
 2) 22 §:n 1 momentissa ja 34 §:n 1 momentissa säädetystä radiotoiminnan harjoittamiseen myönnettävästä ohjelmistotoimiluvasta 1 500 euroa;

- (3 ja 4 kohta kuten HE)
 (2 ja 3 mom. kuten HE)

286—297§
 (Kuten HE)

37 luku

Viranomaiskorvaukset

298—301 §
 (Kuten HE)

XII OSA

VIRANOMAISTEN TOIMINTA

38 luku

Ohjaus, valvonta ja viranomaisten muut tehtävät

302 §
 (Kuten HE)

303 §

Viestintäviraston yleiset tehtävät

- (1—3 mom. kuten HE)
 Viestintävirasto ei valvo 22 luvun säännöksiä lukuun ottamatta 176–179 ja 190 §:ää.
 (5—7 mom. kuten HE)

304 §
 (Kuten HE)

305 §

Tietosuojavaltuutetun tehtävät

- Tietosuojavaltuutettu valvoo:
 1) yhteisötilaajan välitystietojen käsittelyä koskevan 18 luvun säännösten noudattamista;
 (2—5 kohta kuten HE)
Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista valvontatehtävistä voidaan periä maksu yhteisötilaajalta. Maksullisista toimenpiteistä ja maksun suuruudesta päätetään oikeusministeriön asetuksella valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädettyjen perusteiden mukaisesti. (Uusi)

306 §

Kuluttaja-asiamiehen tehtävät

Kuluttaja-asiamies valvoo lapsiin kohdistuvaa markkinointia koskevan 214 §:n 4 momentin noudattamista. *Kuluttajasuojalain nojalla kuluttaja-asiamies valvoo myös sopimusehtojen, markkinoinnin ja asiakassuhteessa noudattujen menettelyjen lainmukaisuutta kuluttajasuojan kannalta.* Kuluttaja-asiamies ei voi puuttua aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan.

307 §

Eräiden muiden viranomaisten tehtävät

Poliisi ja Rajavartiolaitos valvovat Viestintäviraston ohella radiolupaa koskevan 39 §:n ja telelaitteen merkitsemistä koskevan 262 §:n

1 momentin noudattamista. Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo Viestintäviraston ohella turvallisuusradioviestinnän pätevyyden ylläpitämistä koskevan 266 §:n 1 momentin sekä pätevyystodistuksen esittämistä koskevan 267 §:n 1 momentin noudattamista. *Tulli* valvoo Viestintäviraston ohella telelaitteiden maahantuontia koskevien säännösten ja määräysten noudattamista.

308 §
(Kuten HE)

309 §

Virka-apu

Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua poliisilta, *Tullilta*, *Rajavartiolaitokselta* ja Liikenteen turvallisuusvirastolta tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi ja täytäntöön panemiseksi. Viestintävirastolla on oikeus saada virka-apua puolustusvoimilta radioviestinnän häiriöiden syiden selvittämiseksi.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

39 luku

Asian käsittely ja kuuleminen

310 §

Erityinen kuulemisvelvollisuus

Sen lisäksi, mitä hallintolaissa säädetään viranomaisen kuulemisvelvollisuudesta, teleyrityksiä ja käyttäjiä edustaville tahoille on ennen säännöksen, päätöksen tai määräyksen antamista varattava tilaisuus esittää lausuntonsa:

(1 kohta kuten HE)

2) telealueita koskevasta *määräyksestä*;

(3 ja 4 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

311 §

Viestintäviraston ja valtioneuvoston julkaisemisvelvollisuus

Viestintäviraston on julkaistava 51—79 §:ssä tarkoitetut päätökset, telealuejakoa koskeva *määräys*, numerointipäätös ja teleyritysten välistä riita-asiaa koskeva ratkaisu siten, että ne ovat teleyritysten ja käyttäjäryhmien saatavilla.
(2 mom. kuten HE)

312—314 §
(Kuten HE)

40 luku

Tietojen käsittely

315 §
(Kuten HE)

316 §

Viestintää ja sijaintia koskevien tietojen käsittely ja hävittäminen

(1—4 mom. kuten HE)

Tässä pykälässä säädetty tiedonsaantioikeus ei koske luottolaitostoiminnasta annetun lain (/) 15 luvun 14 §:ssä tai oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 24 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tietoja.

317—323 §
(Kuten HE)

41 luku

Tarkastukset ja radiohäiriöiden estäminen

324 ja 325 §
(Kuten HE)

326 §

Telelaitteeseen liittyvä tarkastus

Viestintävirastolla on oikeus tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja päätösten noudattamisen valvomiseksi toimittaa tarkastus paikassa, jossa on:

(1—4 kohta kuten HE)

5) 269 §:n 2 momentissa tarkoitettu suojausten purkujärjestelmä.

Viestintävirastolla on oikeus päästä paikkaan, jossa 1 momentissa tarkoitettujen laitteen todennäköisin syin epäillä olevan. Tarkastuksen saa kuitenkin suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa, vain jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on erityinen syy epäillä, että 348 §:n 1 momentin 1—3 kohdan säännöksiä tai rikoslain 38 luvun 5—7 §:ää tai 8 b §:ää on rikottu.

(3 mom. kuten HE)

327—329 §
(Kuten HE)

42 luku

Valvontapäätökset ja pakkokeinot

330 §
(Kuten HE)

331 §

Väliaikainen päätös

Jos tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä, määräystä, päätöstä tai lupaehtoa koskeva virhe tai laiminlyönti aiheuttaa välitöntä ja vakavaa vaaraa yleiselle järjestykselle, yleiselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle taikka vakavaa taloudellista tai toiminnallista haittaa muille yrityksille, tilaajille tai käyttäjille taikka viestintäverkkojen tai viestintäpalvelujen

toiminnalle, Viestintävirasto voi viipymättä päättää tarvittavista väliaikaisista toimista 330 §:ssä säädetystä määräajasta riippumatta.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

332 §
(Kuten HE)

333 §

Teleyrityksen seuraamusmaksu

(1—3 mom. kuten HE)

Seuraamusmaksun määrää Viestintäviraston esityksestä markkinaoikeus. Asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013). Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

334 §

Televisio- tai radiotoiminnan harjoittajan seuraamusmaksu

(1 mom. kuten HE)

Seuraamusmaksua ei saa määrätä, jos menettelyllä ei ole huomattavaa vaikutusta (*poist.*) 25 ja 26 luvussa säädettyjen tavoitteiden toteutumiseen tai jos seuraamusmaksun määrääminen on niiden turvaamisen kannalta muutoin ilmeisen perusteetonta.

(3 mom. kuten HE)

Seuraamusmaksun määrää Viestintäviraston tai 214 §:ää koskevissa tapauksissa kuluttajiasiain miehen esityksestä markkinaoikeus. Asian käsittelystä ja selvittämisestä markkinaoikeudessa säädetään oikeudenkäynnistä (*poist.*) markkinaoikeudessa (*poist.*) annetussa laissa. Seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

335—338 §
(Kuten HE)

339 §

Televisio-ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen

Valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeyttäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti:

- 1) syyllistytään rikoslain 11 luvun 10 (*poist.*) §:ssä rangaistavaksi säädettyyn kiihottamiseen kansanryhmää vastaan; tai
(2 kohta kuten HE)
(2 mom. kuten HE)

340 ja 341 §
(Kuten HE)

43 luku

Muutoksenhaku

342 ja 343 §
(Kuten HE)

344 §

Muutoksenhaku hallinto-oikeuteen

Liikenne- ja viestintäministeriön, (*poist.*) tietosuojavaltuutetun, kunnan rakennusvalvontaviranomaisen sekä *Viestintäviraston muuhun kuin 342 §:ssä tarkoitettuun hallintopäätökseen sekä Viestintäviraston ja sisäministeriön oikaisuvaatimukseen antamaan päätökseen* saa hakea muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, *ellei jäljempänä toisin säädetä.*

(2—4 mom. kuten HE)

345 §

Muutoksenhaku korkeimpaan hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden päätökseen 32 §:ssä tarkoitettussa ohjelmistotoimiluvan peruuttamista koskevassa asiassa, 49 §:ssä tarkoitettussa ra-

*dioluvan peruuttamista koskevassa asiassa, 233 §:ssä tarkoitettussa sijoittamista koskevassa asiassa, 235 §:ssä tarkoitettussa sijoittamisoi-
keuden muuttamista tai poistamista koskevassa asiassa ja 255 §:ssä tarkoitettussa arviointilaitoksen nimeämisen peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.*

(2 mom. kuten HE)

Edellä 2 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettua valtioneuvoston ja Viestintäviraston päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

XIII OSA

MUUT SÄÄNNÖKSET

44 luku

Rangaistussäännökset

346 §
(Kuten HE)

347 §

Suojauksen purkujärjestelmärikkomus

(1 mom. kuten HE)

(*Poist.*) Syyttäjä ei saa nostaa syytettä suojauksen purkujärjestelmärikkomuksesta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

(3 mom. kuten HE)

348 §

Telelaiterikkomus

Joka tahallaan
(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) rikkoo telelaitteen maahantuontia, myyntiä, kaupan pitämistä, toiselle luovutusta tai näytteille asettamista koskevaa 253 §:ssä säädettyä taikka laitteiden tutkittavaksi ottamisen yhteydessä annettua 327 §:ssä säädettyä kieltoa taikka

4) rikkoo *radiovastaanottimen ja radiolaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta säädettyä* 258 §:ää telepäätelaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta säädettyä 259 §:ää, viestintäverkkolaitteen vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta säädettyä 260 §:ää tai vaatimustenmukaisuuden varmistamiseen liittyvien asiakirjojen säilyttämisestä säädettyä 256 §:n 5 momenttia taikka laitteiden markkinoille saattamista koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta säädettyä 263 §:ää tai telelaitteiden merkitsemisestä säädettyä 262 §:n 1 momenttia taikka radiolaitteen tai telepäätelaitteen käyttötarkoituksilmoituksen antamisesta säädettyä 262 §:n 2 momenttia, on tuomittava, jollei teosta muussa laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *telelaiterikkomuksesta* sakkoon.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

349 §

Sähköisen viestinnän tietosuojarikkomus

Joka tahallaan

(1—3 kohta kuten HE)

4) käsittelee välitystietoja 136—144 §:ssä tai sijaintitietoja 160 §:n 1—4 momentissa tai 161 §:ssä säädetyn vastaisesti tai laiminlyö käsittelyyn liittyvän tiedonantovelvollisuuden tai viranomaisen antamat määräykset,

(5 kohta kuten HE)

6) laiminlyö 145 §:ssä säädetyn käsittelyä koskevien tietojen tallentamisen tai 158 §:n 3 momentissa säädetty velvoitteet,

(7 ja 8 kohta kuten HE)

9) laiminlyö, mitä 197—199 §:ssä säädetään yhteystietopalveluihin sisältyvien henkilötietojen käsittelystä, tilaajalle *palvelun* tarkoitukselta ja käytöstä ilmoittamisesta, tietojen poistamisesta ja korjaamisesta, kielto-oikeuksista tai oikeushenkilöiden oikeuksista taikka

10) harjoittaa suoramarkkinointia, markkinoi puhelinliittymää tai tallentaa tai käyttää tietoja 200—203 tai 205 §:n vastaisesti,

on tuomittava *sähköisen viestinnän tietosuojarikkomuksesta* sakkoon, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

(2 mom. kuten HE)

350 §

Viittaukset rikoslakiin

(1 mom. kuten HE)

Rangaistus viestintäsalaisuuden loukkaamisesta säädetään rikoslain 38 luvun 3 §:ssä, törkeästä viestintäsalaisuuden loukkaamisesta 38 luvun 4 §:ssä sekä rangaistus tietomurrosta rikoslain 38 luvun 8 §:ssä. Rangaistus tämän lain 136 §:n 4 momentissa ja 160 §:n 5 momentissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

45 luku

Voimaantulo

351 §

Voimaantulo

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tämän lain 15 luku ja 135 § tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2015. (Uusi)

(4—9 mom. kuten HE 3—8 mom.)

352 §

Siirtymäsäännökset

(1 mom. kuten HE)

Tämän lain voimaan tullessa voimassaoleva verkko- tai ohjelmistotoimilupa, radiolähettimen lupa, radioaseman tunnistekä ja pätevyys- ja kelpoisuustodistus on edelleen voimassa siinä mainitun määräajan. (Uusi)

(3—5 mom. kuten HE:n 2—4 mom.)

Viestintämarkkinalain 134 §:n 1 momentin 3 kohtaan perustuva velvollisuus siirtää verkossa ilman korvausta vapaasti vastaanotettavat yleisen edun mukaiset valtakunnallisen ohjelmistoluvan nojalla lähetettävät televisio-ohjelmistot, joita ovat MTV Oy:n MTV3, Sanoma Entertainment Oy:n Nelonen ja Fox International Channels Netherlands Holding B.V.:n Fox, on voimassa siihen saakka, kunnes tämän lain 26 §:n mukaiset toimitukset tulevat voimaan. Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 19 a §:ssä säädetty velvollisuus saattaa ohjelmistot näkö- ja kuulorajoitteisten saataville jäävät edelleen voimaan, kunnes valtioneuvosto on antanut tämän lain 211 §:n 2 momentissa tarkoitettua asetusta. (Uusi)

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 15 §:n 1 ja 2 momenttiin perustuva televisio-toiminnan harjoittajan velvollisuus välittää väestölle vaaratiedotteita televisio-ohjelmistossa on voimassa siihen saakka, kunnes tämän lain 26 §:n mukaiset toimitukset tulevat voimaan. (Uusi)

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 15 a §:n 1 ja 2 momenttiin perustuva radiotoiminnan harjoittajan velvollisuus välittää väestölle vaaratiedotteita radio-ohjelmistoissa on voimassa radiotoiminnan harjoittajalle televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 7 §:n 1 momentin nojalla annetussa ohjelmistotoimituksessa mainitun määräajan. (Uusi)

(9 ja 10 mom. kuten HE:n 5 ja 6 mom.)

Jos muussa laissa tai sen nojalla annetussa säännöksessä taikka tällä lailla kumotun lain nojalla annetussa päätöksessä viitataan tällä lailla kumottuun lakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tämän lain vastaavaa säännöstä.

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää, että tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanoa ja vaikutuksia seurataan tiiviisti ja mahdollisiin epäkohtiin tai ennakoimattomiin vaikutuksiin reagoidaan viivytystä myöskin mahdollisesti tarvittavin muutosehdotuksin. Erityisesti lain vaikutuksia tulee seurata verkkoneutraliteetin, alan in-

vestointien sekä yksityisyyden suojan toteutumisen näkökulmista.

2. Eduskunta edellyttää, että verkkoneutraliteetin toteutuminen ja säilyminen sekä internetyhteyspalvelujen käyttäjien mahdollisuudet hyödyntää haluamiaan internetin sisältöjä ja palveluja turvataan tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanossa.
3. Eduskunta edellyttää, että viestintämarkkinoiden sääntelyssä ja tietoyhteiskuntakaaren toimeenpanossa pyritään keskeisinä lähtökohtina sääntelyn ja hallinnollisen taakan vähenemiseen, palvelukehityksen mahdollistamiseen sekä alan investointien edistämiseen.
4. Eduskunta edellyttää, että palvelujen käyttäjien oikeuksien, kuten yksityisyyden suojan ja luottamuksellisen viestin suojan säilymisestä sähköisissä palveluissa ja verkkoympäristössä huolehditaan kaikin keinoin ja mm. kyberturvallisuuden kehittämistyössä pyritään erityisesti ottamaan näiden oikeuksien toteutuminen huomioon.
5. Eduskunta edellyttää, että välitystietojen säilyttämistä viranomaistarpeisiin koskevan sääntelyn arviointia varten perustetaan laajapohjainen työryhmä, jonka tulee tehdä kattava selvitys viranomaisten tarpeista, tietojen säilyttämisestä sekä säilyttämisen yksityisyyden suojaan liittyvistä kysymyksistä. Työn pohjalta tulee tehdä arvio kyseisen sääntelyn mahdollisista muutostarpeista ja tarvittaessa laatia muutosehdotukset ilman tarpeetonta viivästystä.
6. Eduskunta edellyttää, että liikenne- ja viestintäministeriö antaa edellä kuvatujen verkkoneutraliteetin, sääntelyn vähenemisen ja alan investointien sekä luottamuksellisen viestin suojan toteutumisen näkökulmista liikenne- ja vies-

LiVM 10/2014 vp — HE 221/2013 vp

tintävaliokunnalle selvityksen viimeistään 1.9.2017 mennessä.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kalle Jokinen /kok	Raimo Piirainen /sd (osittain)
vpj.	Osmo Kokko /ps	Janne Sankelo /kok
jäs.	Mikko Alatalo /kesk	Hanna Tainio /sd (osittain)
	Thomas Blomqvist /r	Eila Tiainen /vas
	Markku Eestilä /kok (osittain)	Ari Torniainen /kesk
	Ari Jalonen /ps	Reijo Tossavainen /ps
	Jukka Kopra /kok (osittain)	Oras Tynkkynen /vihr
	Merja Kuusisto /sd	Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula
valiokuntaneuvos Kaj Laine.

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 18/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- osastopäällikkö, ylijohtaja Juhapekka Ristola, lainsäädäntöneuvos Maaret Suomi ja neuvotteleva virkamies Laura Tarhonen, liikenne- ja viestintäministeriö

- neuvotteleva virkamies Heidi Kaila, valtioneuvoston EU-sihteeristö
- lainsäädäntöneuvos, yksikön johtaja Jaana Jääskeläinen, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Iiro Loimaala, tietosuojavaltuutetun toimisto
- päällikkö Juhani Juselius ja päällikkö Jarkko Saarimäki, Viestintävirasto
- oikeustieteen tohtori Mikael Koillinen
- professori Olli Mäenpää
- professori Tuomas Ojanen
- professori Tomi Voutilainen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- professori Tuomas Ojanen
- oikeustieteen tohtori, dosentti Riitta Ollila
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tietoyhteiskuntakaari sekä muutettaviksi maankäyttö- ja rakennuslakia ja rikoslakia. Samalla kumotaan viestintämarkkinalaki, sähköisen viestinnän tietosuojalaki, radiotaajuuksista ja telelaitteista annettu laki, televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki, verkkotunnuslaki, eräiden suojauksen purkujärjestelmien kieltämisestä an-

nettu laki, eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annettu laki sekä tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annettu laki. Näin esityksellä toteutetaan sähköisen viestinnän sääntelyn kokonaisuudistus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

Esityksen laajoissa säätämisyjärjestysperusteluissa ehdotettua sääntelyä on arvioitu perustuslain 15 §:n (omaisuuden suoja), 18 §:n 1 momentin (elinkeinovapaus), 10 §:n (yksityiselämän suoja), 12 §:n (sananvapaus) ja 81 §:n (valtion

verot ja maksut) kannalta. Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkimista esityksestä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Arvioinnin lähtökohta

Esityksellä toteutetaan sähköisen viestinnän sääntelyn kokonaisuudistus. Tietoyhteiskunta-kaari korvaa useat nykyiset tietoyhteiskunnan keskeiset lait. Esityksen perusteellisissa säätämisyjärjestysperusteluissa ehdotusta on arvioitu pääosin asianmukaisesti perustuslakivaliokunnan sähköisen viestinnän sääntelyä koskevan laajan lausuntokäytännön valossa. Ehdotettu perusoikeuksien kannalta merkityksellinen sääntely ei pääsääntöisesti poikkea merkittävästi valiokunnan myötävaikutuksella säädetyistä voimassa olevista laeista. Siten valiokunnalla ei ole huomautettavaa esimerkiksi nykyistä viestintämarkkinalakia vastaavista teleyritysten velvollisuuksia (ks. esim. PeVL 10/2007 vp, PeVL 32/2004 vp, PeVL 34/2000 vp ja PeVL 47/1996 vp) tai nykyistä sähköisen viestinnän tietosuojalakia vastaavista tietoturvan ja häiriöiden hallintaa (ks. esim. PeVL 9/2004 vp) koskevista säännöksistä.

Toimilupajärjestelmä

Radiotaajuuksia edellyttävän verkkopalvelun tarjoaminen digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa tai matkaviestinverkossa, jossa harjoitetaan yleistä teletointa, edellyttää tietoyhteiskunta-kaariehdotuksen 6 §:n mukaan verkkotoimilupaa. Toimilupavaatimus sisältyy myös lakiehdotuksen 22 §:ään, jonka perusteella televisio- ja radiotoiminnan harjoittaminen digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa edellyttää ohjelmistotoimilupaa. Sääntely merkitsee nykyisen toimilupajärjestelmän säilyttämistä, mutta ehdotukseen si-

sältyy eräitä järjestelmää keventäviä piirteitä. Ehdotusta on tältä osin arvioitava perustuslain 12 §:n 1 momentissa turvatun sananvapauden ja perustuslain 18 §:n 1 momentissa säädetyin elinkeinovapauden kannalta.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt ehdotetun kaltaista toimilupajärjestelmää lähtökohtaisesti ongelmallisena suhteessa sananvapauteen, johon sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennalta estämättä. Valiokunta on kuitenkin toistuvasti katsonut, että taajuuksien niukkuus on sellainen tekninen rajoitusperuste, jonka huomioon ottamiseksi lupajärjestelmän ylläpitäminen on ollut hyväksyttävää sekä sananvapauden että elinkeinovapauden näkökulmasta (PeVL 3/2010 vp, s. 4, PeVL 61/2002 vp, s. 2/I, PeVL 8/2002 vp, s. 2/II ja PeVL 19/1998 vp, s. 2—3). Valiokunta on näissä yhteyksissä myös kiinnittänyt huomiota siihen, että lupajärjestelmän avulla tulee turvata käytettävissä olevien radiotaajuuksien tasapuolinen jako televisio- ja radiotoiminnan harjoittajille ja siten luoda edellytykset sananvapauden laajalle toteutumiselle. Valiokunta on toisaalta lupajärjestelmän hyväksyessään liittännyt taajuuksien niukkuutta koskevan arvion olennaisesti teknologisen kehityksen kulloiseenkin vaiheeseen. Tämän vuoksi valiokunta on ennakoanut lupajärjestelmän tarpeen teknologian kehityksen myötä todennäköisesti olennaisesti vähenevän tulevaisuudessa. Tällöin myös lupajärjestelmän sallittavuuden valtiosääntöoikeudellisia perusteita samoin kuin mahdollisuuksia ottaa käyttöön lupajärjestelmää kevyempiä sääntelytapoja tulisi arvioida uudelleen.

Ehdotetun verkkotoimilupia koskevan sääntelyn perusteena on esityksen perustelujen mu-

kaan (HE s. 244/I) edelleen taajuuksien niukkuus. Sääntely ei tältä osin ole sananvapauden tai elinkeinovapauden kannalta ongelmallista.

Televisio- ja radiotoiminnan taajuuksista sen sijaan ei ole digitalisoinnin ja uusien pakkaus- ja lähetystekniikoiden vuoksi enää samanlaista niukkuutta kuin aikaisemmin. Tämän vuoksi esityksessä on ehdotettu ohjelmistotoimilupajärjestelmää kevennettäväksi siten, että toimilupapäätökset siirretään valtioneuvostolta Viestintäviraston ratkaistaviksi niissä tapauksissa, joissa taajuuksista ei ole niukkuutta. Viestintäviraston on tällöin myönnettävä ohjelmistotoimilupa, jos hakija täyttää laissa edellytetyt vaatimukset. Toimiluvan myöntämisestä päättäminen säilyy kuitenkin valtioneuvostolla siltä osin kuin taajuuksien niukkuutta edelleen esiintyy tai toimiluvan myöntämisellä voi olla huomattavia vaikutuksia viestintämarkkinoiden yleiseen kehitykseen.

Televisio- ja radiotaajuuksista voi edelleen esiintyä niukkuutta siten, että kaikille hakijoille ei niitä ole tarjolla. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta ei pidä toimilupajärjestelmän säilyttämistä tässä vaiheessa ongelmallisena. Sananvapauden ennakoesteiden kiellon kannalta on lisäksi hyväksyttävämpää, että luvan myöntäminen perustuu jatkossa pääosin oikeusharkintaan. Jo nyt on kuitenkin kyseenalaista, voidaanko toimilupajärjestelmää enää perustella sananvapauden edellytysten turvaamistarkoituksella etenkin siltä osin kuin kysymys ei ole 26 §:ssä tarkoitettusta yleisen edun televisiotoiminnasta. Taajuuksien niukkuuden edelleen vähentyessä on syytä siirtyä kevyempään sääntelytapaan.

Verkon neutraliteetti

Internetyhteyspalvelun tarjoaja ei saa tietoyhteiskuntakaari ehdotuksen 110 §:n sisältämän pääsäännön mukaan rajoittaa tilaajan tai käyttäjän mahdollisuutta käyttää internetyhteyspalvelua. Perustuslakivaliokunta pitää tätä niin sanottua verkkoneutraliteettia nykyisessä sähköiseen viestintään pitkälti perustuvassa yhteiskunnassa perustuslain 12 §:ssä turvattun sananvapauden mahdollisimman laajan toteutumisen kannalta tärkeänä periaatteena. Internetin palveluihin ja sovelluksiin pääsyn turvaamisella voi olla välil-

listä merkitystä myös useiden muiden perusoikeuksien turvaamiselle. Liikenne- ja viestintävaliokunnan on siksi syytä varmistua siitä, että pääsäännölle asetettavat rajoitukset ovat välttämättömiä, täsmällisesti rajattuja ja syrjimättömiä.

Mainonta ja markkinointi

Radiotoiminnan rajoitukset. Ilman analogisen radiotoiminnan ohjelmistotoimilupaa harjoitettavassa radiotoiminnassa lähetettävä kaupallinen viestintä saa tietoyhteiskuntakaaren 223 §:n 3 momentin mukaan olla ainoastaan sponsorointia tai kyseiseen radiotoimintaan liittyvää mainontaa. Ohjelmistotoimilupaa ei lakiehdotuksen 34 §:n 2 momentin perusteella tarvita enintään kolme kuukautta kestävään tai vähäiseen, rajatulla alueella harjoitettavaan radiotoimintaan.

Ehdotus merkitsee rajoitusta lyhytaikaista radiotoimintaa harjoittavien toimijoiden kaupalliseen viestintään. Se on siten merkityksellinen perustuslain 12 §:n 1 momentissa turvattun sananvapauden kannalta. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti käytännössään katsonut, että sananvapauden suoja kattaa lähtökohtaisesti myös mainonnan ja markkinoinnin, joskaan valiokunta ei ole pitänyt tällaista viestintää sananvapauden ydinalueelle kuuluvana. Valiokunnan käytännön mukaan mainontaan ja markkinointiin voidaan kohdistaa pidemmälle meneviä rajoituksia kuin muuten olisi mahdollista. Toisaalta myös mainontaa ja markkinointia koskevan sääntelyn tulee täyttää perusoikeutta rajoittavilta laeilta vaadittavat yleiset edellytykset (ks. esim. PeVL 6/2012 vp, s. 2/I, PeVL 3/2010 vp, s. 2/I ja PeVL 54/2006 vp, s. 2/I).

Kaupallisen viestinnän rajoituksella pyritään estämään lain kiertäminen, joka tapahtuu ketjutamalla lyhytaikaisia teknisiä radiolupia. Tällaisen sananvapauden rajoituksen perusteen tulisi valiokunnan mielestä kuitenkin liittyä ainakin jollain lailla itse mainonnan hyväksyttävyyteen, jotta sitä voitaisiin pitää perusteltuna. Valiokunnan mielestä 1. lakiehdotuksen 223 §:n 3 momentti on tämän vuoksi syytä poistaa. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että ehdotetun 40 §:n 5 momentin perusteella lyhytaikaiseen radiotoi-

mintaan myönnetty lupa voidaan uusia aikaisintaan kahden kuukauden kuluttua edellisen luvan päättymisestä. Myös tämän, sananvapauden toteutumisen kannalta ongelmattoman säännöksen tarkoituksena on estää säännöllisen toiminnan harjoittaminen lyhytaikaisia lupia ketjutamalla. Alussa mainittu säännös vaikuttaa tämänkin takia tarpeettomalta.

Aatteellinen ja yhteiskunnallinen mainonta. Tietoyhteiskuntakaariehdotuksen 214 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi markkinoinnin yleisistä periaatteista. Sen 2 momentin mukaan markkinoinnissa ei saa käyttää uutis- tai ajankohtaisohjelmissä säännöllisesti esiintyvien henkilöiden kuvaa tai ääntä. Lakiehdotuksen 224 §:ssä on puolestaan säännökset aatteellisesta ja yhteiskunnallisesta mainonnasta.

Perustuslakivaliokunta on vastaavaa televisio- ja radiotoiminnassa annetun lain sääntelyä arvioidessaan katsonut, että kielto käyttää uutis- tai ajankohtaisohjelmissä säännöllisesti esiintyvien henkilöiden kuvaa tai ääntä sovellettuna yhteiskunnalliseen tai aatteelliseen mainontaan merkitsee varsin pitkälle menevää puuttumista perustuslain 12 §:n 1 momentissa turvattuun sananvapauteen (PeVL 3/2010 vp, s. 3). Valiokunta piti tuolloin tavallisen lain säätämisyjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä lakiehdotuksen muuttamista siten, että kielto ei koske aatteellista mainontaa.

Lakiehdotuksen 214 §:n yleisten periaatteiden suhde 224 §:n aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan jää valiokunnan mielestä epäselväksi. Markkinointia koskevan luvun yleisiin periaatteisiin sisältyvä yleisesti markkinointia koskeva 214 §:n 2 momentin kielto näyttäisi ilman erillistä poissulkevaa säännöstä koskevan myös aatteellista ja yhteiskunnallista mainontaa. Tämä on edellä mainitun valiokunnan lausunnon valossa perustuslain 12 §:n kannalta ongelmallista. Sääntelyä on siksi muutettava siten, että 1. lakiehdotuksen 214 §:n 2 momentin kielto ei kohdistu 224 §:ssä tarkoitettuun aatteelliseen ja yhteiskunnalliseen mainontaan, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Viranomaistoimintaan liittyvien tietojen säilyttäminen ja käyttö

Arvioinnin lähtökohtia. Tietoyhteiskuntakaariehdotuksen 19 luvussa on säännökset teleyritysten velvollisuudesta säilyttää tietoja viranomais- tarpeita varten ja näiden tietojen käsittelyssä noudatettavista velvoitteista ja menettelytavoista. Sääntelyllä ei vaikuteta siihen, miten ja millä edellytyksillä teleyrityksillä on oikeus käsitellä ja säilyttää tietoja omia tarpeitaan varten. Pykälät vastaavat asiasisällöltään pitkälti voimassa olevan, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetyin (PeVL 3/2008 vp) sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a—14 c §:n säännöksiä. Luvun sääntely perustuu tunnistamistietojen tallentamista koskevaan neuvoston ja parlamentin direktiiviin 24/2006/EY. Säilytysvelvollisen yrityksen on lakiehdotuksen 157 §:n perusteella huolehdittava kyseisen direktiivin 5 artiklassa tarkoitettujen tietojen säilyttämisestä rikoksantorjuntatarkoituksia varten.

Unionin tuomioistuin on 8.4.2014 antamassaan tuomiossa yhdistetyissä asioissa C-293/12 ja C-594/12 katsonut, että unionin lainsäätäjät oli edellä mainitun direktiivin antaessaan ylittänyt ne rajat, joita suhteellisuusperiaatteen noudattaminen olisi EU:n perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan kannalta edellyttänyt. Tällä perusteella tuomioistuin totesi direktiivin kokonaisuudessaan pätemättömäksi. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että direktiivi on menettänyt oikeusvaikutuksensa.

Unionin tuomioistuimen tuomiosta ei perustuslakivaliokunnan mielestä sinänsä seuraa, että pätemättömäksi todetun direktiivin kattamasta asiasta ei voitaisi lainkaan säätää kansallisessa lainsäädännössä. Kansallinen lainsäädäntö ei kuitenkaan voi enää perustua oikeusvaikutuksensa menettäneeseen direktiiviin, eikä se voi saada sisältöään esimerkiksi viittauksin pätemättömään direktiiviin. Lisäksi valiokunta pitää selvänä, että myös kansallista sääntelyä on tällaisessa tilanteessa syytä arvioida paitsi kansallisten perusoikeussäännösten myös unionin tuomioistuimen tuomiossa käsiteltyjen EU:n perusoikeuskirjan yksityiselämän suojaa (7 artikla) ja henkilötietojen suojaa (8 artikla) koskevien

määräysten valossa. Tuomioistuimen direktiivin arvioinnin yhteydessä esittämät huomiot ovat pohjana tietoyhteiskuntakaaren 19 luvun valtiosääntöisessä tarkastelussa. Siten myös kansallisen sääntelyn on täytettävä tuomiossa mainitut edellytykset, vaikka tuomio ei suoraan koskekaan kansallista täytäntöönpanolainsäädäntöä.

Sääntely on merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä turvattujen yksityiselämän, henkilötietojen suojan sekä luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan kannalta. Valiokunta toteaa, että unionin tuomioistuimen mainitun tuomion johdosta erityisesti sähköisessä viestinnässä saatavien tunnistamistietojen säilyttämistä ja käyttöä koskevaa valiokunnan perustuslain 10 §:ää koskevaa käytäntöä on syytä osin arvioida uudelleen.

Unionin tuomioistuimen tuomio pääpiirteissään. Unionin tuomioistuin pitää tuomiossaan eräänlaisena lähtökohdana sitä, että kyseisessä direktiivissä sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen tarjoajille asetettu velvollisuus säilyttää tietyn ajan tietoja henkilön yksityiselämästä ja hänen viestinnästään sekä toimivaltaisten viranomaisten oikeus saada näitä tietoja merkitsevät laajamittaista ja vakavaa puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin. Tietojen säilyttäminen ja niiden myöhempi käyttö ilman, että tilaajalle tai rekisteröidylle käyttäjälle ilmoitetaan siitä, voi tuomioistuimen mukaan aiheuttaa kyseisille ihmisille tunteen siitä, että heidän yksityiselämänsä on jatkuvan tarkkailun kohteena.

Arvioidessaan oikeuksiin puuttumisen hyväksyttävyyttä tuomioistuin kiinnittää huomiota siihen, että direktiivin aineellisena tavoitteena on myötävaikuttaa vakavan rikollisuuden torjuntaan ja näin ollen lopulta yleiseen turvallisuuteen. Tuomioistuin toteaa, että tietojen säilyttäminen vastaa tehokkaasti yleisen edun mukaisista tavoitteista.

Puuttumisen oikeasuhtaisuutta yleisesti tarkastellessaan tuomioistuin katsoo, että ottaen huomioon yhtäältä henkilötietojen suojan tärkeä rooli yksityiselämän kunnioittamista koskevan

perusoikeuden kannalta ja toisaalta direktiivistä tähän oikeuteen kohdistuva puuttumisen laajuus lainsäätäjän harkintavalta käsiteltävässä asiassa on pieni ja valvonnan on oltava tarkkaa. Pelkkä sinänsä hyväksyttävä ja perustavanlaatuinen yleisen edun mukainen tavoite ei yksin voi oikeuttaa katsomaan direktiivissä säädetyn kaltaista säilyttämistoimenpidettä välttämättömäksi. Näin ollen kyseisessä unionin lainsäädännössä on säädettävä selvistä ja täsmällisistä kyseisen toimenpiteen laajuutta ja soveltamista koskevista säännöistä, joissa asetetaan vähimmäisvaatimukset, jotta henkilöillä, joiden tietoja on säilytetty, on riittävät takeet, joiden avulla voidaan tehokkaasti suojata heidän henkilötietonsa väärinkäytön vaaroja vastaan sekä kaikenlaista näiden tietojen laitonta saantia ja käyttöä vastaan. Tarve tällaisista takeista on tuomioistuimen mukaan sitä tärkeämpi, kun henkilötietoja käsitellään automaattisesti ja on olemassa huomattava vaara laittomasta pääsystä näihin tietoihin. Arvioitaessa puuttumisen rajoittamista täysin välttämättömään on lisäksi otettava huomioon, että direktiivi koskee kaikkia laajasti käytettyjä sähköisiä viestintävälineitä ja että se kattaa kaikki tilaajat ja rekisteröityneet käyttäjät. Se merkitsee tuomioistuimen mukaan siten puuttumista lähes kaikkien Euroopan asukkaiden perusoikeuksiin.

Tuomioistuin näkee edellä mainittujen seikkojen perusteella direktiivin oikeasuhtaisuutta tarkemmin arvioidessaan lähinnä kolmenlaisia ongelmia. Ensinnäkin direktiivin soveltamisala on laaja kattaessaan kaikki henkilöt ja sähköisen viestinnän välineet ja viestintätiedot ilman erotelua, rajoituksia tai poikkeuksia vakavan rikollisuuden torjunnan tavoitteen perusteella. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että direktiiviä sovelletaan myös henkilöihin, joiden toiminnan ei voida edes epäsuorasti olettaa olevan yhteydessä vakavaan rikollisuuteen, sekä jopa henkilöihin, joiden viestintään sovelletaan kansallisen lainsäädännön mukaan salassapitovelvoitetta.

Toiseksi tuomioistuin kiinnittää huomiota säilytettyjen tietojen käyttämiseen. Ongelmana on tältä osin se, että direktiivissä ei säädetä objektiivisista perusteista, joiden nojalla voitaisiin

rajoittaa tietoja saavien ja käyttävien henkilöiden määrää sekä kansallisten viranomaisten oikeutta saada tietoja ja käyttää niitä vain vakavien rikosten estämiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan asettamiseen. Direktiivi ei myöskään sisällä aineellisia ja menettelyllisiä edellytyksiä, joilla toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat saada tietoja ja käyttää niitä. Tuomioissa kiinnitetään huomiota muun muassa siihen, ettei direktiivi edellytä joko tuomioistuimen tai itsenäisen hallinnollisen yksikön etukäiteistä päätöstä tietojen käytöstä ja niiden rajamisesta välttämättömään.

Kolmanneksi tuomioistuin arvostelee sitä, että direktiivissä säädetään tietojen säilytysajasta (6—24 kuukautta) tekemättä tietojen hyödyllisyyteen perustuvaa eroa eri tietoluokkien välillä tai kyseessä olevien henkilöiden mukaan. Säilyttämisen keston määrittäminen ei lisäksi perustu objektiivisiin perusteisiin sen takaamiseksi, että se rajoittuu täysin välttämättömään.

Edellä esitettyjen puutteiden vuoksi direktiivissä ei säädetä selvistä ja täsmällisistä säännöistä, joilla säädellään perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin puuttumisen laajuutta. Näin ollen direktiivi sisältää laajan ja erityisen vakavan puuttumisen näihin perusoikeuksiin ilman, että puuttumista olisi tarkasti rajoitettu säännöksillä, joilla voidaan taata, että se todella rajoitetaan täysin välttämättömään. Lisäksi tuomioistuin kiinnitti vielä huomiota siihen, että direktiivissä ei säädetä riittävästä takeista tietojen väärinkäytön vaaraa vastaan eikä siinä edellytetä tietojen säilyttämistä unionin alueella.

Tuomiosta tehtävät johtopäätökset. Unionin tuomioistuimen tuomio perustuu kokonaisarvioon käsiteltävänä olleesta direktiivistä. Tuomiosta ei voida suoraan johtaa vastausta siihen, millainen kansallinen lainsäädäntö täyttäisi yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan liittyvät oikeasuhtaisuusvaatimukset. Lähtökohtana on kuitenkin perustuslakivaliokunnan mielestä pidettävä sitä, että oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaisena voidaan pitää ainakin sellaista sääntelyä, joka merkitsee laajamittaista, erittelemätön-

tä, pitkäaikaista ja rajoittamatonta tietojen säilyttämistä yhdistettynä viranomaisten erittelemättömään ja rajoittamattomaan pääsyyn näihin tietoihin. Kansallisessa lainsäädännössä on joka tapauksessa säädettävä huomattavasti pätemättömäksi todettua direktiiviä täsmällisemmin rajoituksista tietojen säilyttämiseen ja käyttöön.

Unionin tuomioistuimen tuomio antaa myös perusteita arvioida jossain määrin uudelleen sähköisten viestien tunnistamistietoja perustuslain 10 §:ssä turvatus luottamuksellisen viestin salaisuuden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä viestin tunnistamistietojen on katsottu jäävän luottamuksellisen viestin salaisuutta suojaavan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (ks. esim. PeVL 33/2013 vp, s. 3/I, PeVL 6/2012 vp, s. 3—4, PeVL 29/2008 vp, s. 2/II ja PeVL 3/2008 vp, s. 2/I). Käytännössä sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot sekä mahdollisuus niiden kokoamiseen ja yhdistämiseen voivat kuitenkin olla yksityiselämän suojan näkökulmasta siinä määrin ongelmallisia, että kategorinen erottelu suojan reuna- ja ydinalueeseen ei aina ole perusteltua, vaan huomiota on yleisemmin kiinnitettävä myös rajoitusten merkittävyyteen.

Tietoyhteiskuntakaariehdotuksen 19 luvun arviointi. Unionin tuomioistuimen tuomion perusteella on pääteltävissä, että pelkästään säilytettävien tietojen laaja kattavuus — kaikki ihmiset, kaikki sähköisen viestinnän välineet ja kaikki viestintätiedot — on oikeasuhtaisuuden kannalta ongelmallista. Avoimeksi kuitenkin jää, merkitseekö viranomaistarpeita varten säädetyt säilyttämisvelvollisuuden ulottuminen käytännössä kaikkien sähköisiä viestimiä käyttävien ihmisten tietoihin jo yksinään oikeasuhtaisuusvaatimuksen loukkausta. Unionin tuomioistuimen tuomion valossa näyttäisi joka tapauksessa olevan perusteltua pyrkiä rajaamaan säilyttämisvelvollisuutta sekä henkilöpiirin että viestinnän sisällön osalta. Tämä olisi kuitenkin ilmeisesti sekä asiallisesti että teknisesti erittäin vaikea toteuttaa. Lisäksi tällainen sääntely saattaisi valiokunnan mielestä osoittautua muiden perus-

oikeuksien, kuten luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan, kannalta ongelmalliseksi. Sääntely vaatisi laajaa ja perusteellista valmistelua. Siinä vaihtoehdossa tulisi tietoyhteiskunta-kaaren 19 luku poistaa kokonaisuudessaan lakiehdotuksesta.

Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, ettei tuomioista johdu suoranaista estettä sellaiselle sääntelylle, jossa oikeasuhtaisuuden vaatimukset toteutetaan muilla tavoin. Selvää lisäksi on, että sääntelyä puoltaa vakavan rikollisuuden torjuntaan liittyvä hyväksyttävä peruste. Sääntelyä on siten syytä arvioida myös tästä näkökulmasta.

Tietoyhteiskuntakaariehdotuksen 157 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi niistä tiedoista, joita säilytysvelvollisten yritysten on säilytettävä. Pykälän 1 momentin mukaan säilytettävä on direktiivin 2006/24/EY 5 artiklassa tarkoitettut tiedot. Pykälän 2 momentissa on määritelty ne palvelut, joihin liittyviä tietoja säilytysvelvollisuus koskee.

Ensinnäkin on todettava, kuten edellä on huomautettu, että säilyttämisvelvollisuuden sisältöä ei enää voida toteuttaa viittauksella direktiiviin, joka on todettu pätemättömäksi. Tämä puolestaan merkitsee sitä, että säilytettävät tiedot on yksilöitävä laissa. Tässä yhteydessä liikenne- ja viestintävaliokunnan on täsmennettävä, mitkä ehdotetun säännöksen perusteella säilytettävät tiedot ovat välttämättömiä sääntelyn taustalla olevan tarkoituksen eli vakavien rikosten tutkimisen, selvittämisen ja syyteharkintaan asettamisen kannalta. Sellaisia tietoja, jotka eivät ole tämän tarkoituksen kannalta välttämättömiä, ei voi vaatia säilytettäväksi. Tietojen yksilöiminen ja rajaaminen edellä esitetyllä tavalla 1. lakiehdotuksen 157 §:ssä on edellytyksenä sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Säilytettävien tietojen käyttämisen osalta ehdotus on selvästi direktiiviä täsmällisempi. Tietoja saa 157 §:n 1 momentin mukaan käyttää ainoastaan pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen rikosten tutkimiseksi. Lakiehdotuksen 322 §:n 2 momentin nojalla säilytettäviä tietoja voivat saada ainoastaan ne vi-

ranomaiset, joilla on jonkun muun lain perusteella oikeus saada tiedot. Sääntely täyttää valiokunnan mielestä tuomioissa tarkoitettun objektiivisen perusteen vaatimuksen rajoittaa tietoja saavien ja käyttävien henkilöiden määrää sekä käyttää niitä vain vakavien rikosten yhteydessä (ks. myös PeVL 32/2013 vp, s. 2—4). Tietojen saaminen pakkokeinolaissa ja poliisilaissa tarkoitetuista televalvontatiedoista edellyttää näiden lakien perusteella tuomioistuimen lupaa, joten sääntely on tältäkin osin ongelmatonta.

Tiedot säilytetään tietoyhteiskuntakaariehdotuksen 157 §:n 1 momentin mukaan 12 kuukauden ajan siitä päivästä, jona viestintä tapahtui. Tietojen säilyttämisaika on säännöksessä siten rajattu direktiivin mahdollistamaa 24 kuukauden säilytysaikaa lyhyemmäksi. Perustuslakivaliokunta piti 12 kuukauden säilytysaikaa edellisen kerran vastaavaa sääntelyä arvioidessaan oikeasuhtaisuuden kannalta hyväksyttävänä ja riittävänä vastaamaan viranomaisten tarpeita (PeVL 3/2008 vp, s. 2/II). Unionin tuomioistuimen tuomion valossa on kuitenkin arveluttavaa, että säilyttämisaikaa ei säännöksessä ole lainkaan eritelty suhteessa siihen mahdolliseen hyötyyn, joka tiedoista voi vakavan rikollisuuden torjumisen tavoitteen kannalta olla. Liikenne- ja viestintävaliokunnan on arvioitava säilytettävien tietojen säilytysaikoja tavoitteen toteutumisen kannalta ja tarvittaessa porrastettava tietojen säilytysajat tämän mukaisesti joko 12 kuukaudeksi tai tätä lyhyemmäksi ajaksi.

Välitystietojen tallentaminen. Edellä käsiteltyjen unionin tuomioistuimen tuomioon liittyvien seikkojen lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota tietoyhteiskuntakaariehdotuksen 157 §:n 3 momenttiin. Sen ensimmäisen virkkeen mukaan säilytysvelvollisuus ei koske viestin sisältöä eikä verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja. Säilytysvelvollinen yritys voi momentin toisen virkkeen nojalla kuitenkin tallentaa myös välitystietoja ja muita tietoja, mikäli se on välttämätöntä internetyhteysspalvelun, sähköpostipalvelun tai internetpuhelinpalvelun käyttäjän tunnistamiseksi.

Perustuslakivaliokunta pitää voimassa olevan sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a §:n 3 momenttia vastaavaa pääsääntöä perusteltuna. Viestin sisällön ohella säännös kattaa verkkosivustojen selaamisen ja merkitsee sitä, että näitä tietoja ei säilytetä viranomaistarpeita varten. Ehdotetun 157 §:n 3 momentin toinen virke kuitenkin mahdollistaa tietyin edellytyksin myös välitystietojen, ja siten esimerkiksi internetsivustojen selaamisesta kertyvien tietojen, tallentamisen viranomaistarpeita varten. Säännös on uusi ja puhtaasti kansallinen, sillä esimerkiksi pätemättömäksi todettu direktiivi ei edellyttänyt näiden tietojen säilyttämistä. Tallentamismahdollisuuden ulottaminen verkkosivujen selaamisesta kertyviin tietoihin merkitsee valiokunnan mielestä periaatteellisesti merkittävää puuttumista yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Ehdotettua sääntelyä on siksi syytä arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta.

Esityksen perusteluissa (HE s. 156) poikkeussäännöstä on perusteltu sillä, että teleyritykset joutuvat joissain palveluissa jakamaan samaa IP-osoitetta yhtäaikaaisesti useammalle eri käyttäjälle. Jos teleyritykset eivät tallentaisi yhteystietoja muuta kuin IP-osoitteen ja kellonajan, olisi perustelujen mukaan jälkikäteen usein mahdollista selvittää, kuka on käynyt laatimassa esimerkiksi uhkaavan viestin jollekin verkkosivulle. Perustuslakivaliokunta katsoo, että verkko-tekniikkaan liittyvistä syistä sääntelylle on olemassa vakavan rikollisuuden torjumisen näkökulmasta hyväksyttävä peruste.

Perusoikeusrajoituksen merkittävyyden vuoksi on keskeistä, että sekä tietojen tallentamisen edellytyksistä että tietojen käytöstä säädetään täsmällisesti ja rajoittuen hyväksyttävän perusteen kannalta välttämättömään. Tästä näkökulmasta sääntely on varsin väljää. Ensinnäkin on todettava, että ehdotettu 3 momentin säännös poikkeaa 157 §:n muusta sääntelystä siltä osin, että kysymys ei ole tietojen säilyttämismahdollisuudesta vaan teleyrityksen mahdollisuudesta tallentaa tietoja viranomaistarpeita varten. Sääntelytavasta johtuen esimerkiksi pykälän 1 momenttiin sisältyvät säilyttämisaikaa ja tietojen

käyttöä koskevat rajoitukset eivät näyttäisi soveltuvan tietojen vapaaehtoiseen tallentamiseen. Sama koskee myös pykälän 4 momentin säännöstä, jonka perusteella säilytysvelvollisuus ulottuu vain tietoihin, joita teleyritykset tarvitsevat omia tarpeitaan varten.

Oikeasuhtaisuusvaatimuksen kannalta on sinänsä tärkeää, että tallentamismahdollisuus on säännöksessä sidottu siihen, että tallentaminen on välttämätöntä käyttäjän tunnistamiseksi. Tämänkaltaisessa yhteydessä ei kuitenkaan voida hyväksyä avoimeksi jääviä ilmauksia tietojen sisällöstä ("...välitystietoja ja muita tietoja..."). Tallentamisen salliminen on kytkettävä ehdotettua selkeämmin hyväksyttävään perusteeseen. Lisäksi on varmistettava, että tallennettavia tietoja saadaan luovuttaa ja käyttää vain tätä hyväksyttävää tarkoitusta varten.

Tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen edellytyksenä siten on, että 1. lakiehdotuksen 157 §:n sisältämää tallentamismahdollisuutta koskevaa sääntelyä täsmennetään olennaisesti. Sääntelyt on selkeästi käytävä ilmi tietojen säilytysaika (enintään 12 kuukautta) ja käyttötarkoitus (liityntä pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin rikoksiin). Tallentamismahdollisuus on säilyttämismahdollisuuden tapaan kytkettävä pykälän 4 momentissa mainittuun edellytykseen. Säännös on muotoiltava tallennettavien tietojen osalta tyhjentäväksi. Tallentamisen salliminen on sidottava siihen, että se on nimenomaan palvelun teknisen toteutuksen vuoksi välttämätöntä käyttäjän tunnistamiseksi. Lisäksi tietoja saadaan teleyrityksestä luovuttaa viranomaiselle ainoastaan siinä laajuudessa kuin se on käyttäjän tunnistamiseksi välttämätöntä.

Verkkosivustojen selaamistietojen tallentaminen viranomaistarpeita varten on palvelujen käyttäjän yksityiselämän suojan kannalta merkityksellinen tieto. Tallentamisen vapaaehtoisuuden ja teleyritysten käyttämien teknologioiden erilaisuuden takia vain osa teleyrityksistä tulee ilmeisesti käyttämään lain sallimaa tallennusmahdollisuutta. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että ne teleyritykset, jotka säilyttävät selaamistietoja viranomaistarpeita varten, huolehtivat ehdotetun 158 §:n

3 momentin mukaisesti siitä, että tilaajat saavat tiedon tästä.

Muita seikkoja

Viestinnän luottamuksellisuus. Tietoyhteiskuntakaariehdotuksen 136 §:n mukaan viestinnän osapuoli voi käsitellä omia sähköisiä viestejään ja niihin liittyviä välitystietoja, jollei laissa toisin säädetä. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE s. 153) todetaan ilman suoranaista liityntää säännösehdotukseen, että viestinnän toisen osapuolen menehtyessä vainajan perillisten on katsottu tulevan yleisseuraannon perusteella vainajan henkilökohtaisten viestien osalta viestinnän osapuoliksi vainajan sijaan.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut, että vainaja ei lähtökohtaisesti ole Suomen perusoikeusjärjestelmässä perusoikeuksien subjekti. Perustuslain 1 §:n 2 momentin säännös ihmisarvon loukkaamattomuudesta ulottaa kuitenkin vaikutuksensa laajemmalle kuin elossa olevien ihmisyksilöiden kohteluun, minkä vuoksi vainajaa koskeva sääntely ei ole täysin merkityksetöntä tämän yksityisyyden suojaan liittyvien oikeuksien kannalta. Lisäksi olennaista on, että vainajan viestintää koskevalla sääntelyllä saattaa olla vaikutuksia myös muiden henkilöiden yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan kannalta (ks. PeVL 19/2008 vp, s. 2).

Perusteluissa esitetty näkemys ei perustuslakivaliokunnan mielestä ole täysin ongelmaton vainajan ja viestinnän toisen osapuolen yksityisyyteen liittyvien seikkojen vuoksi. Valiokunta pitää perusteltuna, että tätä kysymystä selvitetään jatkossa erikseen osana asian jäämistöoikeudelliset erityispiirteet huomioon ottavaa kokonaisarviointia.

Yhteisötilaajaa koskeva erityissääntely. Yhteisötilaajaa koskeva nykyisin sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 a—13 k §:ssä oleva ja perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 29/2008 vp) säädetty sääntely ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan tietoyhteiskuntakaareen (lakiehdotuksen 146—156 §). Perustuslakivaliokunnan tietosuojavaltuutetun toimistol-

ta saaman selvityksen perusteella on pääteltävissä, että säännösten mahdollistamaa yhteisötilaajan käsittelyoikeutta viestintäverkon luvottoman käytön tai yrityssalaisuuksien paljastamisen selvittämiseksi ei juurikaan ole säännösten voimassaoloaikana käytetty. Sääntelyn sisällyttämistä jatkossa lainsäädäntöön on syytä arvioida erityisesti perusoikeusrajoitusten välttämättömyytedellytyksen kannalta.

Ahvenanmaa. Verkkotunnuksia koskevaa 21 lukua sovelletaan tietoyhteiskuntakaarilakiehdotuksen 163 §:n 1 momentin perusteella sekä Suomen fi-maatunnukseen että Ahvenanmaan maakuntatunnuksen päättyviin verkkotunnuksiin. Saman pykälän 2 momentin nojalla luvun säännöksiä Viestintäviraston ylläpitämästä verkkotunnusrekisteristä sovelletaan myös Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ylläpitämään rekisteriin ax-maakuntatunnuksen päättyvistä verkkotunnuksista. Toimivallan siirrosta valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välillä ax-tunnuksen hallinnoimiseksi säädetäisiin esityksen perustelujen mukaan (HE s. 158) nykykäytännön mukaisesti erillisellä sopimusasetuksella.

Valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvassa asiassa valtakunnan viranomaisen on pääsääntöisesti toimivaltainen myös Ahvenanmaalla. Tällaisen viranomaisen hallintotehtäviä voidaan kuitenkin Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:ssä tarkoitettulla sopimusasetuksella siirtää maakunnan hallinnolle. Näin ollen pykälän 2 momentissa tarkoitettut rekisteritehtävät Ahvenanmaalla siirtyisivät Viestintävirastolta Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle vasta esityksen perusteluissa mainitulla sopimusasetuksella. Perustuslakivaliokunta katsoo, että tällaisessa tapauksessa valtakunnan laissa ei ole asianmukaista mainita maakunnan viranomaista nimeltä. Tämän vuoksi 2 momentin on syytä kuulua seuraavasti: "Mitä tässä luvussa säädetään Viestintäviraston ylläpitämästä verkkotunnusrekisteristä, sovelletaan myös ax-maakuntatunnuksen päättyvistä verkkotunnuksista ylläpidettävään rekisteriin."

Säädöksen nimike. Perustuslakivaliokunta pitää säädöksen vanhahtavaa nimikettä "tietoyhteiskuntakaari" epäonnistuneena. Yleisen selkeyden vuoksi laintasoisen säädöksen nimikkeessä on syytä esiintyä sana "laki", josta käy yksiselitteisesti ilmi myös säädöksen asema säädöshierarkiassa.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 157 §:stä sekä aatteellista ja yhteiskunnallista mainontaa koskevista säännöksistä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 17 päivänä kesäkuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Johannes Koskinen /sd	Jukka Kopra /kok (osittain)
vpj.	Outi Mäkelä /kok	Markus Lohi /kesk (osittain)
jäs.	Sauli Ahvenjärvi /kd	Riitta Myller /sd (osittain)
	Tuija Brax /vihr	Elisabeth Naucélér /r
	Eeva-Johanna Eloranta /sd (osittain)	Tom Packalén /ps
	Ilkka Kantola /sd	Vesa-Matti Saarakkala /ps
	Pia Kauma /kok (osittain)	Tapani Tölli /kesk (osittain)
	Kimmo Kivelä /ps (osittain)	Anu Urpalainen /kok
	Anna Kontula /vas	vjäs. Kimmo Sasi /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Maaret Suomi, neuvotteleva virkamies Timo Kievari, neuvotteleva virkamies Kaisa Laitinen, neuvotteleva virkamies Elina Thorström ja ylitarkastaja Laura Tarhonen, liikenne- ja viestintäministeriö
- tietoverkkojohtaja Pekka Tulokas, sisäministeriö, pelastusosasto
- erityisasiantuntija Ari-Pekka Dag, sisäministeriö, poliisiosasto
- hankepäällikkö Sami Kivivasara, valtioneuvoston kanslia
- lainsäädäntösihteeri Eeva Attila, oikeusministeriö

- IT-johtaja Mikael Kiviniemi, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Iiro Loimaala, tietosuojavaltuutetun toimisto
- tullilylitarkastaja Juha Vilkkö, Tulli
- lakimies Anne Lohtander, Viestintävirasto
- professori Tuomas Aura ja erikoistutkija, TkL Marko Luoma, Aalto-yliopisto
- varapuheenjohtaja Ville Oksanen, Electronic Frontier Finland ry EFFI
- johtaja, turvallisuus ja jatkuvuuden hallinta Kari Wirman, FiCom ry
- professori Olli Mäenpää.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- puolustusministeriö
- Poliisihallitus
- Pääesikunta
- keskusrikospoliisi
- suojelupoliisi
- Maanmittauslaitos
- Suomen Kuntaliitto
- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tietoyhteiskuntakaari sekä muutettaviksi maankäyttö- ja rakennuslakia ja rikoslakia. Samalla lailla kumottaisiin viestintämarkkinalaki, sähköisen viestinnän tietosuojalaki, radiotaajuuksista ja telelaitteista annettu laki, televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki, verkkotunnuslaki, eräiden suojauksen purkujärjestelmien kieltämistä annettu laki, eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annettu laki sekä tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annettu laki.

Esityksellä toteutettaisiin sähköisen viestinnän sääntelyn kokonaisuudistus. Kansalaisten näkökulmasta tavoitteena on, että tarjolla olevat puhelin-, matkaviestin-, internet-, radio- ja televisiopalvelut sekä muut sähköisen viestinnän palvelut ovat teknisesti kehittyneitä, turvallisia, helppokäyttöisiä ja kohtuuhintaisia. Sääntelyllä pyritään myös varmistamaan se, että sähköisen viestinnän palveluja on saatavilla kaikkialla Suomessa. Lisäksi sääntelyllä pyritään edistämään sähköisen viestinnän palvelujen tarjontaa. Samalla pyritään luomaan entistä paremmat lainsäädännölliset edellytykset keskenään kilpailevalle liiketoiminnalle, viestintäteknologian kehitykselle ja innovaatioille.

Esitys tehostaisi ja yksinkertaistaisi toimilupajärjestelmää siirtämällä merkittävän osan ohjelmistotoimilupapäätöksistä Viestintävirastolle. Samalla luovuttaisiin vastikkeettomasta taajuuksien käytöstä.

Huutokauppanenettelyä voitaisiin soveltaa esityksen mukaan jatkossa uusiin matkaviestinnän käyttöön osoitettuihin taajuusalueisiin.

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on myös tehostaa nykyistä huomattavan markkinavoiman sääntelyä sekä mahdollistaa Euroopan unionin direktiiveissä tarkoitettu todellinen enakkosääntely. Viestintävirastolle annettaisiin esimerkiksi oikeus määrätä säännellyille tukku tuotteille kustannussuuntautunut enimmäishinta.

Esityksessä parannettaisiin kuluttajansuojaa muuttamalla teleyrityksen ja myyjän tai palveluntarjoajan yhteisvastuuta, teleyritysten kor-

vausvelvollisuutta ja sopimusehtoja koskevaa sääntelyä.

Sähköisen viestinnän yksityisyyden suojan sääntely ja tietoturvan varmistaminen ulotettaisiin koskemaan kaikkia viestinnän välittäjiä.

Tietojen tallennusvelvollisuutta koskevia sähköisen viestinnän tietosuojalain säännöksiä muutettaisiin vastaamaan internetyhteyspalvelujen teknisten muutosten aiheuttamia tarpeita.

Yleispalveluyritykselle asetettaisiin velvollisuus tiedottaa yleispalvelutuotteistaan sekä velvollisuus tarjota yleispalvelutuotteitaan ja -palvelujaan.

Puhelinluettelo- ja numeropalvelut tulisivat yleispalvelusääntelyn piiriin. Viestintävirasto tekisi jatkossa markkina-analyysin ja nimeäisi tarvittaessa yrityksen tarjoamaan palveluja kohtuuhintaan, jos niitä ei ole tarjolla markkinaehtoisesti.

Esityksen mukaan teleyritysten tulisi nykyistä tarkemmin suunnitella miten niiden toiminnan jatkuvuus voidaan turvata häiriötilanteissa ja käytettäessä valmiuslain mukaisia toimivaltuuksia. Keskeisimmät verkonvalvomot ja muut kriittiset järjestelmät olisi jatkossa ylläpidettävä siten, että ne voidaan valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa tarvittaessa viipymättä palauttaa Suomeen.

Viestintäviraston tulisi koota sähkö- ja televerkon ylläpitäjistä koostuva häiriöhallinnan yhteistoimintaryhmä. Ryhmän tehtävänä olisi kerätä tietoja sekä suunnitella ja sovittaa yhteen häiriötilanteissa tarvittavia toimenpiteitä sekä avustaa Viestintävirastoa häiriöiden hallinnassa.

Viranomaisverkkoa koskevaa sääntelyä uudistettaisiin siten, että viranomaisverkon liittymiä voitaisiin tarjota myös sellaisille tahoille jotka hoitavat valtion johtamisen ja turvallisuuden, maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden, meripelastustoiminnan, hätäkeskustoiminnan, maahanmuuton ja ensihoitopalvelun kannalta välttämättömiä tehtäviä.

Teleyritysten oikeus saada valtiolta korvausta viranomaisten avustamisesta aiheutuvista kustannuksista rajattaisiin viranomaistarpeita

palvelevien järjestelmien investointikustannuksiin. Teleyritykset eivät saisi valtiolta korvausta siitä työstä, joka aiheutuu viranomaisten avusta-

misessa tarvittavien järjestelmien käytöstä ja tietojen luovuttamisesta viranomaisille.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lainsäädännön kehittäminen

Tietoyhteiskuntakaaresta annetun esityksen tarkoituksena on koota yhteen keskeiset sähköistä viestintää ja tietoyhteiskunnan palvelujen tarjontaa koskevat säännökset ja poistaa lainsäädännön päällekkäisyyksiä. Samalla sääntelyä pyritään selkeyttämään, ajanmukaistamaan ja mahdollisuuksien mukaan keventämään. Tavoitteena on myös, että sähköisen viestinnän palveluja on saatavilla kaikkialla Suomessa ja että ne ovat teknisesti kehittyneitä, turvallisia, helppokäyttöisiä ja kohtuuhintaisia. Lisäksi pyritään luomaan nykyistä paremmat edellytykset keskenään kilpailevalle liiketoiminnalle, viestintäteknologian kehitykselle ja innovaatioille.

Hallintovaliokunta kannattaa esityksen tavoitteita. Sääntelyn teknologianeutraali lähestymistapa on perusteltu lähtökohta nopeasti kehittyvällä alalla. Valiokunta korostaa myös palvelujen saatavuuden ja käytettävyyden, tietosuojan ja tietoturvallisuuden sekä kilpailukyvyyn edistämistä. Esitykseen ei sisälly koko tietoyhteiskuntaa kattavaa sääntelyä, vaan lähinnä siinä säännellään tele- ja viestintämarkkinoita sekä Viestintäviraston tehtäviä ja toimivaltuuksia. Ehdotettu laki on siitä huolimatta laaja kokonaisuus, mutta rakenteeltaan kuitenkin kohtalaisen selkeä.

Parhailtaan on käynnissä myös muita tietoyhteiskuntaan ja tieto- ja viestintäteknisen toimialueen viranomaistehtäviin liittyviä merkittäviä kehittämishankkeita. Näitä ovat esimerkiksi julkisen hallinnon ICT-strategian toimeenpano, kansallisen palveluarkkitehtuurin rakentaminen sekä toimialariippumattomien tieto- ja viestintäteknisten tehtävien kokoaminen. Tärkeä kansallinen kehittämiskohde on kyberturvallisuusstra-

tegian toimeenpano, jonka yhteydessä kartoitetaan nykyistä lainsäädäntöä ja lainsäädännön kehittämistarpeita. Selvityksen mukaan alustavissa tarkasteluissa on nähtävissä, että tietoyhteiskuntakaari ei kaikilta osin ratkaise kyberturvallisuusstrategian kuvaamia viranomaisten toimivaltuuksiin, viranomaisyhteistyöhön ja viranomaisten ja yritysten yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä. Kehittämistyötä on sen vuoksi tarpeen jatkaa.

Vaikka tietoyhteiskuntakaaresta on monin paikoin tarkoituksena säilyttää voimassa oleva sääntely, sisältyy ehdotukseen myös merkittäviä uudistuksia niin viranomaisten, yritysten kuin kansalaistenkin näkökulmasta. Hallintovaliokunta katsoo, että lain toimivuutta ja kustannusvaikutuksia tulee seurata tiiviisti. Laki voi olla vaikeaselkoinen siihen sisältyvien käsitteiden ja jo pelkän laajuutensakin takia. Sen vuoksi laista tiedottamiseen tulisi panostaa ja koota lain keskeisimmästä sisällöstä selkokielen tiedopaketti kansalaisten käyttöön.

Viestintävirasto hallinnollisena viranomaisena

Ehdotetun tietoyhteiskuntakaaren mukaan Viestintävirasto on myös jatkossa keskeinen hallinnollinen viranomainen, jolla on sekä hallinnollista toimivaltaa että normiantovaltaa. Lainsäädännön pääasiallinen valvonta ja muut tehtävät keskittyvät Viestintävirastolle. Suurimmat muutokset Viestintäviraston toiminnassa johtuvat taajuushuutokauppaa ja markkinaehtoisia taajuusmaksuja koskevien uusien menettelytapojen käyttöönotosta, ohjelmistotoimilupien hallinnoinnin siirtymisestä Viestintävirastolle, verkkotunnushallinnon uudesta toimintamallista sekä palvelujen ja toiminnan jatkuvuuden tur-

vaamisesta. Ehdotettu hallintomalli on valiokunnan näkemyksen mukaan tarkoituksenmukainen.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että Viestintävirasto ehdotetun lain mukaisia määräyksiä valmistellessaan kuulee eri sidosryhmiä yleisten hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi kuulemis- ja yhteistoimintamenettelyistä tietyissä asioissa yhtäältä liikenne- ja viestintäministeriön ja toisaalta valtiovarainministeriön kanssa (303 §:n 7 momentti). Säännöksellä korostetaan hyvää tiedonvaihtoa ja pyritään varmistamaan poikkihallinnollinen yhteensopivuus ja yhteistyö lain tavoitteiden edistämiseen liittyvissä asioissa.

Verkkotunnustoiminnassa hallinnolliset ja kaupalliset tehtävät ehdotetaan eriytettäväksi. Viestintävirasto on edelleenkin hallinnollinen rekisterinpitäjä. Jatkossa Viestintävirasto ei kuitenkaan palvele verkkotunnuksen käyttäjiä suoraan, vaan tätä tehtävää hoitavat verkkotunnusvälittäjät, jotka myös tekevät merkinnät verkkotunnusrekisteriin. Verkkotunnusvälittäjiä valvoo Viestintävirasto. Hallintovaliokunta pitää ehdotusta tarkoituksenmukaisena. Toimintamalli on myös verkkotunnuksen käyttäjän kannalta selkeä, koska käyttäjä asioi vain yhden tahon kanssa.

Lakiehdotuksen 34 §:n mukaan enintään kolme kuukautta kestävä analogista radiotoimintaa tai vähäistä, rajatulla alueella harjoitettava radiotoimintaa saa harjoittaa ilman ohjelmistotoimilupaa. Toiminnan harjoittajan tarvitsee näissä tapauksissa hakea vain radiolupaa Viestintävirastolta. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että ilman analogisen radiotoiminnan ohjelmistotoimilupaa harjoitettavassa radiotoiminnassa lähetettävä kaupallinen viestintä saa olla ainoastaan sponsorointia tai kyseiseen radiotoimintaan liittyvää mainontaa (223 §). Esityksen perustelujen mukaan esimerkiksi silloin, kun lyhytaikainen radiotoiminta liittyy tiettyyn yleisötapahtumaan, sallittaisiin kyseiseen tapahtumaan liittyvien tuotteiden mainostaminen. Valiokunnan mielestä tällaisessa tapauksessa tulisi voida sallia myös muiden kuin suoraan yleisötapahtumaan liittyvien tuotteiden mainonta.

Vaikutukset kunnallisen viranomaisen näkökulmasta

Sääntelyä teleyrityksen oikeudesta sijoittaa yleisiä tietoliikenneyhteyksiä palvelevat viestintäverkon laitteet toisen omistamalle tai hallinnoimalle alueelle tai rakennukseen ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös radiomastot ja tukiasemat ovat mainitun sääntelyn piirissä. Ehdotuksen mukaan pääsääntö on, että sijoittamisesta sovitaan osapuolten kesken, mutta jos osapuolet eivät pääse sopimukseen, sijoittamisesta päättää teleyrityksen hakemuksesta kunnan rakennusvalvontaviranomainen (233 §). Rakennusvalvontaviranomainen voi antaa teleyritykselle määräaikaisen tai pysyvän sijoittamisluvan edellyttäen, että teleyrityksen laatima sijoittamista koskeva suunnitelma täyttää lain 234 §:ssä säädetyt edellytykset. Kunta voi periä teleyritykseltä hakemusmaksun (239 §).

Hallintovaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna. Yhteiskunta on riippuvainen viestintäverkkojen toiminnasta, ja yleisten viestintäyhteyksien turvaamiseksi on tärkeää, että viestintäverkkojen laitteiden sijoittaminen varmistetaan viime kädessä viranomaispäätöksellä. Toisaalta tässä tarkoitettun sääntelyalan laajentuminen voi lisätä kunnan rakennusvalvontaviranomaisen käsiteltäviksi tulevien asioiden määrää ja mahdollisesti myös kunnan päätöksistä tehtäviä valituksia.

Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on alueellaan myös valvottava, että sijoittamispäätöstä noudatetaan. Valiokunnan näkemyksen mukaan tässä on kyse kunnalle uudesta tehtävästä. Esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan valvonta koskee ensisijaisesti tilanteita, joissa kiinteistön tai rakennuksen omistaja katsoo, että teleyritys ei noudata rakennusvalvontaviranomaisen tekemää päätöstä. Kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi antaa huomautuksen ja velvoittaa korjaamaan virhe tai laiminlyönti määräajassa (330 §). Velvoitteen tehosteeksi rakennusvalvontaviranomainen voi asettaa uhkasakon tai uhan siitä, että toiminta keskeytetään taikka että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

(332 §). Ehdotettu sääntely on kiinteistön tai rakennuksen omistajan kannalta tärkeä.

Lakiehdotuksen 240 §:n mukaan kunnan on tarvittaessa koordinoitava telekaapeleiden sijoittamista siten, että telekaapeleiden sijoittamisesta ja kunnossapidosta ei aiheudu sellaista haittaa tai vahinkoa, joka on kohtuullisiin kustannuksiin vältettävissä. Koordinointitehtävästä säädetään jo voimassa olevassa viestintämarkkinalaissa (393/2003), mutta lakiehdotuksessa tehtävää on pyritty tarkentamaan voimassa olevaan lakiin verrattuna. Esityksen perustelujen mukaan koordinointitehtävä koskee erityisesti tilannetta, jossa kunnan alueella tehdään useamman kuin yhden teleyrityksen viestintäverkkojen rakentamis- ja kunnossapitotöitä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että teleyritysten rakennustyöt katu- ja kunnossapitotöiden alla tehdään koordinoitusti. Valiokunta pitää säännöstä tarpeellisena, mutta samalla toteaa, että koordinoinnin tehostamiseksi kunta tarvitsee nykyistä paremmat tiedot tulevista ja suunnitelluista hankkeista.

Edellä todettuihin näkökohtiin viitaten hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että ehdotetun sääntelyn vaikutuksia kunnan rakennusvalvontaviranomaisen toimintaan ja voimavaroihin seurataan.

Viestinnän jatkuvuuden turvaaminen ja tietoturvasuus

Ehdotettuun tietoyhteiskuntakaareen sisältyy lukuisia säännöksiä, joilla pyritään turvaamaan viestinnän jatkuvuutta erilaisissa häiriötilanteissa. Viestintäverkkojen ja viestintäpalvelujen toimivuudesta vastaavien yritysten velvoitteita tietoturvan ja häiriöiden hallinnassa täsmennetään. Lisäksi teleyritysten tulee nykyistä tarkemmin suunnitella, miten niiden toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa tai valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa. Valiokunta katsoo, että operaattoreilla tulee olla riittävät resurssit, kuten varavalmalaitteet ja asiantunteva henkilöstö, sekä tarvittavat varallaolojärjestelmät laajavaikutteisiin vikatilanteisiin.

Uuden häiriötilanteiden yhteistoimintaryhmän tarkoituksena on helpottaa koordinoitua vi-

ranomaisten ja yritysten välillä ja parantaa häiriötilanteiden hallinnassa tarvittavien toimenpiteiden yhteensovittamista, esimerkiksi myrskyn aiheuttaessa vaurioita sähköiseen infrastruktuuriin. Hallintovaliokunta pitää yhteistoimintaryhmän perustamista kannatettavana ja tähdentää, että yhteistoimintaryhmään tulee kutsua laissa tarkoitettujen sähkö- ja teleyritysten lisäksi myös tarvittavat viranomaistahot, muun muassa Häätäkeskuslaitos.

Tietoyhteiskuntakaareen sisältyvillä viestintäverkkojen laatuvaatimuksia koskevilla säännöksillä turvataan osaltaan viestinnän jatkuvuutta ja parannetaan tietoturvasuutta. Lakiehdotukseen sisältyvät myös voimassa olevan viestintämarkkinalain säännökset viranomaisen avustamista koskevista teknisistä vaatimuksista, joilla pyritään varmistamaan se, että viranomaistehtävät voidaan toteuttaa asianmukaisella tavalla. Uutena ehdotetaan säädettäväksi teleyrityksen velvollisuudesta antaa tarpeelliset tiedot telekuuntelun ja televalvonnan sekä muiden viranomaisten tiedonsaantioikeuksien kannalta merkittävistä viestintäverkkojen ja palvelujen muutoksista jo niiden suunnitteluvaiheessa. Teleyrityksen on lisäksi annettava tiedossaan olevat tiedot muutosten mahdollisista vaikutuksista viranomaisten omiin tietojärjestelmiin. Valiokunta katsoo, että ehdotettu sääntely parantaa poliisin ja muiden asianomaisten viranomaisten mahdollisuutta varautua tuleviin muutoksiin ja niistä aiheutuviin kustannuksiin.

Valiokunta pitää asianmukaisena, että viranomaisverkon käyttötarkoitusta ajantasaistetaan ja laajennetaan vastaamaan viranomaisten ja ministeriöiden nykyisiä turvallisuustehtäviä. Esityksen mukaan viranomaisverkko tarkoittaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden, pelastustoiminnan sekä väestönsuojelun lisäksi jatkossa myös valtion johtamiseen ja turvallisuuteen, maanpuolustukseen, rajaturvallisuuteen, meripelastustoimintaan, hätäkeskustoimintaan, maahanmuuttoon ja ensihoitopalveluihin liittyvien tehtävien vuoksi rakennettua viestintäverkkoa. Viranomaisverkon liittymiä voitaisiin tarjota näiden tehtävien hoitamiseksi tarpeellisille käyttäjäryhmille. Käyttäjryhmistä päättää jatkossa-

kin liikenne- ja viestintäministeriö laissa säädettyin perustein. Hallintovaliokunta käsittelee tietoyhteiskuntakaaren ja turvallisuusverkkotoimintaa koskevan hallituksen esityksen (HE 54/2013 vp) välistä suhdetta ja käyttäjäryhmien hyväksymismenettelyä erikseen jäljempänä.

Viestinnän luottamuksellisuus ja yksityisyyden suoja

Tietoyhteiskuntakaaren sisältyvässä luottamuksellisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevassa osassa säännellään sitä, kuinka ja missä tilanteissa muut kuin viestinnän osapuolet saavat käsitellä viestejä ja niihin liittyviä tietoja. Nykyisin asiasta säädetään sähköisen viestinnän tietosuojalaissa (516/2004).

Kun voimassa olevassa laissa sääntely kohdistuu teleyrityksiin, yhteisötilaajiin ja lisäarvo palvelun tarjoajiin, tietoyhteiskuntakaareissa sääntely kohdistuisi "viestinnän välittäjiin". Tietoyhteiskuntakaareissa siirryttäisiin siten sääntelemään yleisesti viestien välitystietojen käsittelyä toimintana. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi sellaiset toimijat, mukaan lukien erilaiset yhteisöpalvelut ja muut sosiaalisen median palvelut, joissa palvelun sisällä välitetään luottamuksellista viestintää, tulevat sääntelyn piiriin. Hallintovaliokunta katsoo, että sääntelyalan laajentaminen parantaa palvelun käyttäjän suojaa. Sääntelyä voidaan myös pitää perusteltuna siitä näkökulmasta, että eri toimijoita kohdellaan lainsäädännössä samalla tavoin. Ehdotuksen myötä myös laissa käytetty käsite "tunnistamistieto" korvataan käsitteellä "välitystieto".

Valiokunta toteaa, että pakkokeinolaissa (806/2011) ja poliisilaissa (872/2011) viitataan useissa kohdissa viestintämarkkinalain ja sähköisen viestinnän tietosuojalain määritelmiin. Tietoyhteiskuntakaarta koskevassa esityksessä ei kuitenkaan ole arvioitu sitä, miten ehdotetut uudet määritelmät, esimerkiksi viestinnän välittäjän käsite, vaikuttavat esitutkintaviranomaisten toimivaltasäännöksiin. Vuoden 2014 alusta voimaan tulleet pakkokeinolain säännökset nojautuvat viestintään ja tunnistamistietoihin liittyvien pakkokeinojen osalta nykyiseen lainsäädäntöön.

Esimerkiksi pakkokeinolain 7 luvun 4 § sääntelee telekuunteluun, televalvontaan ja tukiasematietoihin liittyviä takavarikoimis- ja jäljentämiskieltoja. Kyseinen lainkohta jättää soveltamisalan ulkopuolelle muut viestinnän välittäjät kuin teleyritykset ja yhteisötilaajat. Viimeksi mainittuihin voidaan voimassa olevan lain mukaan kohdistaa takavarikko ja jäljentää asiakirjoja. Tietoyhteiskuntakaaren mukaiset viestinnän välittäjät eivät siten ole keskenään samanlaisessa oikeudellisessa asemassa poliisin toimintaan nähden, vaikka heillä on samanlaiset salassapitovelvollisuudet ja käsittelyoikeudet välittämiinsä sähköisiin viesteihin ja välitystietoihin. Valiokunta katsoo, että poliisin toimivaltuuksia määrittävien poliisilain ja pakkokeinolain sekä ehdotetun tietoyhteiskuntakaaren sääntely tulee sovittaa yhteen tai vähintäänkin esittää selkeät perustelut sille, miksi eri viestinnän välittäjien oikeudellinen asema olisi tältä osin erilainen.

Ns. teletunnistetietojen säilyttäminen viranomaistarpeita varten

Säännökset viranomaistarpeita varten säilytettävistä tiedoista sisältyvät tietoyhteiskuntakaaren 19 lukuun. Sääntely pohjautuu sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a—14 c §:n säännöksiin, jotka on tarkoitus siirtää lähes sellaisinaan tietoyhteiskuntakaareen. Mainituilla säännöksillä panttiin aikoinaan kansallisesti täytäntöön neuvoston ja parlamentin direktiivi 24/2006/EY, jonka Euroopan unionin tuomioistuin on 8.4.2014 antamassaan tuomiossa todennut pätemättömäksi (yhdistetyt asiat C-293/12 ja C-594/12). Lakiin tehdyissä lisäyksissä oli kysymys teleyritysten velvollisuudesta säilyttää omaan toimintaansa keräämiään tietoja viranomaistarpeita varten sekä tietojen yhtenäisestä säilytysajasta. Tietojen hyödyntäminen ja viranomaisten tiedonsaantioikeudet määräytyivät — ja määräytyvät edelleen — muiden, voimassa olevien kansallisten säännösten, muun muassa pakkokeinolain, mukaisesti. Sekä sähköisen viestinnän tietosuojalaki että pakkokeinolaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella.

Valiokunta katsoo, että Suomen lainsäädännössä tietojen tallentamiselle ja tallennettujen tietojen käytölle on säädetty varsin tiukat reunaehdot. Säilytettävien tietojen määrää on rajattu edellyttämällä vain sellaisten tietojen säilyttämistä, jotka yritys muutenkin tallentaa omiin tarpeisiinsa, sekä pyrkimällä välttämään useampikertaista tallentamista. Tietojen käyttämistä on rajoitettu muun muassa sitomalla tietojen käyttäminen pakkokeinolaissa määriteltyyn menettelyyn ja asettamalla käyttämisen edellytykseksi pääsääntöisesti tuomioistuimen lupa. Säilytettäviä tietoja voidaan käyttää vain pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentissa (1146/2013) tarkoitettujen rikosten tutkimiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen. Säilytysvelvollisille yrityksille on säädetty myös tietoturva ja tietosuojaa koskevia velvoitteita. Yritys on velvollinen hävittämään tiedot säilytysajan umpeuduttua, kun perustetta tietojen käsittelylle ei enää ole. Yrityksen on myös määriteltävä henkilöt, joilla on oikeus käsitellä tallennettuja tietoja, ja huolehdittava siitä, että tilaajan saatavilla on tietoa tietojen säilyttämisestä ja sen tarkoituksesta.

Hallintovaliokunta korostaa teletunnistettujen tietojen säilytysvelvollisuutta koskevien säännösten merkitystä poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten työn kannalta. Yleisesti ottaen sellaisessa rikostutkinnassa, jossa käytetään televalvontaa, tarvitaan lähes poikkeuksetta myös historiatietoja. On myös rikostyyppisiä, joissa valtaosa näytöstä perustuu erilaisten tunnistamistietojen käyttämiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi internetin keskustelupalstoilla tehty koulu-uhkaus tai nettikaupassa tehty petos. Tällaisissa teoissa tekijä voidaan selvittää lähes aina vain viestin kirjoittajan IP-osoitteen haltija selvittämällä. Tunnistamistiedot ovat olennaisia myös selvitettäessä kokonaan tai suurelta osin verkossa tapahtuvia rikoksia, esimerkiksi internetissä tapahtuva grooming, lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin. Saadun selvityksen mukaan viranomaistarpeita varten säilytettäviin tietoihin kohdistuvien poliisin kyselyjen määrä on vuosina 2010—2012 vaihdellut 5 331:n ja

5 663:n välillä. Vuonna 2013 kyselyitä tehtiin yhteensä 6 222.

Valiokunnan saaman arvion mukaan, jos tallennettävien tietojen säilytysaika ja määrä laskisi huomattavasti nykyisestä 12 kuukaudesta, heikentäisi se merkittävästi erityisesti televalvonnan ja sitä kautta rikostorjunnan toimintaedellytyksiä. Vaikutuksen arvioidaan olevan suurin ns. pimeiden rikosten kohdalla, joissa tieto henkilön liittymisestä asiaan voi tulla esiin vasta myöhemmin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi jotkut henkirikokset. Valiokunta toteaa, että oikean tallennusajan määrittely on hankalaa, mutta toisaalta on selvää, että esitutkintaviranomaiset tarvitsevat varsin paljon useita kuukausia vanhoja tunnistamistietoja. Selvityksen mukaan esimerkiksi vuonna 2013 kolmannes poliisin kyselyistä kohdistui 6—12 kuukautta vanhoihin tietoihin.

Myös säilytysajan yhtenäisyys on tärkeä seikka. Mikäli yhtenäisestä tallennusaikavelvoitteesta luovuttaisiin, asettaisi se ihmiset erilaiseen asemaan riippuen siitä, minkä operaattorin liittymää he käyttävät. Nykyisin, jos yrityksen oma tallentamistarve on 12 kuukautta lyhyempi, yritys siirtää viranomaistarpeita varten tallennettavan tiedon käytännössä omaan tietokantaansa, jossa sitä säilytetään loppuajan. Lisäksi on huomioitava, että — poiketen operaattoreiden omia tarkoituksiaan varten tallentamansa tiedon saannista poliisin tiedonhankintaa koskevien säännösten perusteella — erikseen viranomaistarpeita varten tallennettavan tiedon esitutkintaviranomainen saa käyttöönsä vain pakkokeinolain 10 luvun 6 §n 2 momentissa mainittuja rikoksia tutkittaessa, selvitettäessä tai syyteharkintaan saatettaessa.

Ehdotettu 157 § vastaa pitkälti voimassa olevaa lakia. Tietoyhteiskuntakaavassa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että ainoastaan sisäasiainministeriön erikseen päätöksellään nimeämän, teletoimintailmoituksen antamiseen velvollisen teleyrityksen on tallennettava välitystietoja viranomaistarpeita varten. Tällä tosiasiaassa rajataan säilytysvelvollisten yritysten määrää. Valiokunnan mielestä on perusteltua, että ministeriö, jonka hallinnonala tietojen tallentaminen

palvelee ja jonka budjetista tallentaminen kustannetaan, voisi määritellä ne teleyritykset, joille on rikoksen estämisen ja selvittämisen tarpeiden valossa tarkoituksenmukaista kustantaa tietojen tallentamisen edellyttämät laitteet ja ohjelmistot. Kun muutoksella rajoitetaan tallentamisvelvollisten teleyritysten määrää, rajoitetaan samalla myös tallennettavien tietojen määrää. Tällä on valiokunnan näkemyksen mukaan myönteistä vaikutusta yksityisyyden suojan kannalta.

Ehdotetussa 157 §:ssä tarkistetaan myös tietojen käyttötarkoitusta vastaamaan vuoden 2014 alussa voimaan tulleen pakkokeinolain televalvontaa ja sen edellytyksiä koskevaa 10 luvun 6 §:ää (1146/2013). Säilytettäviä tietoja voitaisiin siten käyttää myös teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyn rikoksen estämiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Valiokunta toteaa, että kyse ei ole uudenlaisten tietojen tallentamisesta, vaan jo nykyisin säilytettäviksi säädettyjen tietojen hyödyntämisestä mainittujen rikosten tutkimiseen. Myöskään tallennettujen tietojen määrä ei esityksen perustelujen mukaan kasvaisi.

Ehdotetun 157 §:n 3 momentin mukaan säilytysvelvollisuus ei koske viestin sisältöä eikä verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja. Säännös vastaa tältä osin nykyistä sähköisen viestinnän tietosuojalakia. Ehdotuksen mukaan säilytysvelvollinen yritys voisi kuitenkin tallentaa internetyhteyspalvelun, sähköpostipalvelun ja internetpuhelinpalvelun osalta myös esimerkiksi verkkosivustojen selaamisesta kertyviä välitystietoja ja muita tietoja, jotka ovat välttämättömiä internetyhteyspalvelun, sähköpostipalvelun tai internetpuhelinpalvelun käyttäjän tunnistamiseksi.

Valiokunta toteaa pääsäännön olevan edelleen se, että verkkosivustojen selaamisesta ei tallennettaisi tietoja siitä, missä osoitteessa käyttäjä on käynyt. Pykälän yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että teknologiset muutokset ovat kuitenkin johtaneet siihen, että teleyritykset joutuvat joissain palveluissa jakamaan samaa IP-osoitetta yhtäaikaaisesti useammalle eri

käyttäjälle. Mikäli teleyritys ei tallenna yhteydestä muuta kuin IP-osoitteen ja kellonajan, olisi jälkikäteen usein mahdotonta selvittää, kuka on käynyt esimerkiksi laatimassa uhkaavan viestin tietyille verkkosivulle. Esimerkiksi liikennöinnin kohdepään tiedot voivat tällöin olla välttämättömiä käyttäjän tunnistamiseksi. Ehdotettu säännös parantaisi rikostutinnan edellytyksiä mainituntyyppisissä rikoksissa.

Edellä olevan perusteella valiokunta pitää hallituksen esityksessä ehdotettuja säännöksiä kannatettavina. Voimassa oleva sääntely on poliisin toiminnan näkökulmasta erittäin tärkeä.

Viranomaisten avustamisesta aiheutuvat kustannukset

Viestintäverkkoja sekä -palveluja ylläpitävien toimijoiden tulee avustaa viranomaisia siten kuin avustamisesta erikseen säädetään. Avustamisvelvollisuuksilla turvataan sähköisen viestinnän lisäksi viranomaistoiminnan jatkuvuutta ja viranomaisten kykyä esimerkiksi suoriutua väestön varoittamiseen, pelastustoimintaan, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen liittyvistä tehtävistään.

Esityksessä rajataan teleyritysten oikeus saada valtiolta korvausta viranomaisten avustamisesta aiheutuvista kustannuksista yksinomaan viranomaistarpeita palvelevien järjestelmien, laitteistojen ja ohjelmistojen investointi- ja ylläpitokustannuksiin (299 §). Järjestelmien käytöstä aiheutuvia kustannuksia ei enää korvata. Ehdotuksen taustalla on hallitusohjelman kirjaus siitä, että teletunnistetietojen tallentamiskustannusten jakoa viranomaisten ja teleoperaattoreiden välillä oikaistaan. Ehdotusta voidaan pitää erityisesti poliisin kannalta merkittävänä. Muutos mahdollistaa säästyvien resurssien ohjaamisen poliisin operatiivisiin tehtäviin. Muutoksen on arvioitu vapauttavan poliisin taloudellisia resursseja vuosittain arviolta yhdestä kahteen miljoonaa euroa.

Lakiehdotuksen 323 §:ssä säädetään voimassa olevan viestintämarkkinalain mukaisesta velvollisuudesta luovuttaa viranomaiselle korvausta tieto, jonka saamiseen viranomaiselle on

erikseen säädetty oikeus. Uutena ehdotetaan säädettäväksi teleyrityksen velvollisuudesta tehdä viranomaisten lain nojalla määräämiä telekuuntelun mahdollistavia toimenpiteitä korvaukselta. Viranomaisen oikeutta saada tietoja tai määrätä toimenpiteitä tehtäväksi ei esityksessä laajenneta. Valiokunta pitää ehdotettua säännöstä perusteltuna. Säännöksellä varmistetaan, että viranomainen voi toteuttaa oikeutensa suorittaa telekuuntelua laissa määritellyllä tavalla ilman, että toimenpiteestä aiheutuu viranomaiselle erityistä korvausvelvollisuutta teleyritykseen nähden. Henkeä ja terveyttä uhkaavissa tilanteissa tiedon luovuttaminen tai toimenpide on toteutettava kiireellisenä, myös yöaikaan.

Hätäpuhelinien ja viranomaisten tiedotteiden välittäminen

Teleyritysten velvoitteesta välittää hätäpuhelinien ja viranomaistiedotteita säädetään lakiehdotuksen 34 luvussa. Ehdotetun 278 §:n mukaan puhelinverkossa toimiva teleyritys on velvollinen osaltaan huolehtimaan siitä, että käyttäjät saavat puhelimitse sekä tekstiviestillä yhteyden maksutta yleiseen hätänumeroon 112. Säännös vastaa voimassa olevaa sääntelyä. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan myös komission ehdotukseen EU:n laajuisesta eCall-järjestelmästä, jossa autoon asennettu palvelu ottaa vakavan onnettomuuden sattuessa yhteyttä langattoman matkaviestinverkon kautta lähimpään hätäkeskukseen ilmoittaen keskukselle myös onnettomuuspaikan. Pykälän perustelujen mukaan eCall-puhelut rinnastetaan tavallisiin puheluihin, ja teleyritysten on toteutettava eCall ja välitettävä eCall-puhelut maksutta siten kuin erikseen määritellään. Lisäksi teleyritysten on toteutettava hätäliikenteen ohjausmuutokset maksutta (323 §).

Myös viranomaisten avustamiseksi hankittujen, hätäilmoitusten välittämisen mahdollistavien järjestelmien investointi- ja ylläpitokustannusten korvaamiseen sovellettaisiin pääsääntönä lakiehdotuksen 299 §:ää. Vaaratiedotteen välittämisestä ja kohdennetun viranomaistiedotteen välitysjärjestelmästä aiheutuvista kustannuksista on lakiehdotuksessa omat erityisään-

nöksensä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksen muotoilujen perusteella hätäliikenteeseen liittyvien järjestelmien, esimerkiksi e-Call, kehittämisestä teleoperaattoreille aiheutuvat kustannukset tulisivat viranomaisen kustannettaviksi. Ehdotetun 299 §:n 2 momentin mukaan korvauksen maksaa viranomainen, jonka avustamiseksi hankinta on tehty. Valiokunnan mielestä säännös ei sovellu kovin hyvin puheena olevien järjestelmien kustannuksiin. Hätäliikenteeseen liittyvät järjestelmät palvelevat ainakin välillisesti myös muita viranomaisia kuin Hätäkeskuslaitosta, joka välittää hätäilmoituksen eteenpäin asianomaisille viranomaisille. Näiden viranomaisten tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan osallistua kustannusten korvaamiseen. Muussa tapauksessa kustannukset tulisi ottaa Hätäkeskuslaitoksen talousarviossa täysimääräisesti huomioon.

Lakiehdotukseen sisältyvät voimassa olevan sähköisen viestinnän tietosuojalain sääntelyä vastaavat säännökset kohdennetun viranomaistiedotteen välitysjärjestelmästä. Lakiehdotuksen 280 §:n mukaan teleyritys on velvollinen välittämään kohdennetun viranomaistiedotteen, jos tiedote tulee välitettäväksi hätäkeskukselta, meripelastuskeskukselta tai meripelastuslohkokeskukselta. Lakiehdotuksen 301 §:n mukaan teleyrityksellä on oikeus saada valtion varoista korvaus kohdennetun viranomaistiedotteen toteutumisesta ja siihen varautumisesta. Kohdennettua viranomaistiedotteen välitysjärjestelmää ei ole Suomessa toteutettu. Valiokunta pitää kuitenkin mahdollisuutta tällaiseen järjestelmään laissa toistaiseksi tarpeellisenä ja katsoo, että ehdotettu 280 § tulisi säilyttää. Järjestelmän käyttötarvetta, ominaisuuksia ja toteutustapoja tulisi vielä erikseen selvittää ja samalla harkita myös esimerkiksi huoltovarmuusrahaston mahdollisuuksia kustannusten korvaamiseen siten kuin vaaratiedotteen välittämisjärjestelmässä on tehty (lakiehdotuksen 300 §). Mahdollisen selvityksen tekeminen tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan kuulua liikenne- ja viestintäministeriölle, joka yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta tehdyn valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan vastaa strategisena tehtävänä varoitus- ja häly-

set ulottuvat sekä yleisiin viestintäverkkoihin että viranomaisverkkoihin. Valiokunta korostaa, että turvallisuusverkkotoiminnan ohjausmallin puitteissa tehtävää ohjausta ja tietoyhteiskuntakaaren mukaista Viestintäviraston ja liikenne- ja viestintäministeriön tekemää ohjausta tulee sovittaa yhteen riittävällä tavalla. Valiokunnan mielestä on perusteltua, että tekniset määräykset viestintäverkkojen ja niihin liitettyjen palveluiden toiminnan turvaamiseksi kohdistuvat tarpeellisilta osin myös turvallisuusverkkoon, jolla on tekninen yhteys myös yleisiin viestintäverkkoihin. Samalla on tärkeää, että tietoyhteiskuntakaaren mukaisessa viestinnän välittäjiä ja viestintäverkkoja koskevassa ohjauksessa otetaan tarkoin huomioon, ettei esimerkiksi teknisillä määräyksillä ohjata turvallisuusverkon kehittämistä epätarkoituksenmukaisella tavalla taikka julkisen hallinnon tietohallinnon ko-

konaisarkkitehtuurin sekä tietoturvallisuutta ja tieto- ja viestintäteknistä varautumista koskevien vaatimusten kanssa päällekkäin tai ristiriitaisesti. Valiokunnan käsityksen mukaan yhteistoimintaan ohjaava tietoyhteiskuntakaaren 303 §:n 7 momentin säännös sekä hallituksen esityksen perusteluihin kirjatut yhteistoimintaa ja viranomaisten tarkoituksenmukaisia tehtäväjakoja korostavat kohdat antavat riittävät edellytykset hallinnon sisäisiä viestintäverkkoja sekä yleisiä viestintäverkkoja koskevan toiminnan ohjaamiselle ja valvonnalle hallitulla tavalla.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta esittää,

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 15 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
jäsen. Jussi Halla-aho /ps
Rakel Hiltunen /sd
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas
Markus Lohi /kesk
Outi Mäkelä /kok (osittain)

Johanna Ojala-Niemelä /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Ulla-Maj Wideroos /r
Arja Juvonen /ps
Antti Rantakangas /kesk
Anu Urpalainen /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.

**PUOLUSTUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO
4/2014 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että puolustusvaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Timo Nuutinen, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Timo Kievari, neuvotteleva virkamies Kaisa Laitinen ja lainsäädäntöneuvos Maaret Suomi, liikenne- ja viestintäministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Hallituksen esityksen tavoitteena on poistaa sähköistä viestintää koskevan lainsäädännön päällekkäisyyksiä sekä selkeyttää, ajanmukaistaa ja parantaa sääntelyä pyrkien samalla mahdollisuuksien mukaan sen keventämiseen.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tietoyhteiskuntakaari sekä muutettaviksi maankäyttö- ja rakennuslakia ja rikoslakia. Samalla lailla kumottaisiin viestintämarkkinalaki, sähköisen viestinnän tietosuojalaki, radiotaajuuksista ja telelaitteista annettu laki, televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki, verkkotunnuslaki, eräiden suojauksen purkujärjestelmien kieltämi-

sestä annettu laki, eräiden radiotaajuuksien huutokaupoista annettu laki sekä tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annettu laki.

Tietoyhteiskuntakaarella halutaan varmistaa, että sähköisen viestinnän palveluja on saatavilla kaikkialla Suomessa. Palvelujen on oltava teknisesti kehittyneitä, turvallisia, helppokäyttöisiä ja kohtuuhintaisia. Lisäksi lainsäädännöllä pyritään luomaan entistä paremmat edellytykset keskenään kilpailevalle liiketoiminnalle, viestintätekniologian kehitykselle ja innovaatioille. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esitetyllä lainsäädäntökokonaisuudella tavoitellaan positiivisia tietoyhteiskuntavaikutuksia. Kansalaisten näkökulmasta tämä merkitsee sitä, että tarjolla olevat sähköisen viestinnän palvelut ovat teknisesti kehittyneitä, turvallisia, helppokäyttöisiä ja kohtuuhintaisia sekä saatavilla kaikkialla Suomessa.

Toimilupajärjestelmää markkinaehtoistettaisiin perimällä tele- ja televisioiminnan taajuuksista niiden markkina-arvoa heijastava maksu. Maksun tavoitteena on edistää taajuuksien käytön taloudellista tehokkuutta, ja hallinnollisena kannustemaksuna se perustuisi taajuuksien käytön vaihtoehtoiskustannuksiin.

Maksua perittäisiin myös Viestintäviraston puolustusvoimien käyttöön määräämistä taajuuksista. Maksun tavoitteena on taajuuksien käytön tehostamiseksi ohjata puolustusvoimia siirtymään mahdollisimman pitkälti käyttämään yleiseurooppalaisia sotilastaajuuksia ja vastaavasti vapauttamaan muita taajuuksia siviilikäyttöön.

Varautumisvelvollisen teleyrityksen on varautumissuunnittelussaan arvioitava, mitkä sen viestintäjärjestelmät ja radiotaajuudet ovat sen tarjoaman viestintäpalvelun toimivuuden turvaamiseksi kriittisiä. Valiokunta korostaa valtioneuvoston päätöksen (539/2008) mukaisesti, että kriittisimmät ja keskeisimmät tietotekniikan varassa olevat yhteiskunnan toiminnot tulee tunnistaa ja niihin liittyvät tietojärjestelmäratkaisut ja -palvelut tulee varmistaa erilaisia vakavia häiriöitä ja poikkeusoloja kestäväillä järjestelyillä.

Markkinaehtoinen taajuusmaksu

Esityksen 288 §:n mukaan Viestintävirasto perisi arvokkaimpien taajuuksien eli tele- ja televisioimintaan sekä sotilaallisen maanpuolustuksen käyttöön osoitettujen taajuuksien käytöstä vuosittain markkinaehtoisen taajuusmaksun.

Osa puolustusvoimien käytössä olevasta taajuuskapasiteetista on koko yhteiskunnan näkö-

kulmasta arvokasta taajuusvarantoa. Puolustusvoimilla on käytössään alle 1 gigahertsin taajuuksilla satoja megahertsejä taajuuksia. Esityksen perusteluissa todetaan, että puolustusvoimilta perittävien taajuushallinnollisten maksujen määrä ei heijasta puolustusvoimien käytössä olevien taajuuksien määrää ja arvoa. Puolustusvoimien maksu on alle kymmenesosan siitä, mitä maksu puolustusvoimien taajuuksista olisi, jos laskennassa käytettäisiin samoja perusteita kuin matkaviestinverkkojen taajuuksissa.

Maksun tavoitteena on taajuuksien käytön tehostamiseksi ohjata puolustusvoimia siirtymään mahdollisimman pitkälti käyttämään yleiseurooppalaisia sotilastaajuuksia ja vastaavasti vapauttamaan muita taajuuksia siviilikäyttöön. Valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan tämä on tavoitteena myös liikenne- ja viestintäministeriön ja puolustusministeriön vuonna 2010 tekemässä yhteistoimintamuistiossa, joka koskee radiotaajuuksien osoittamista sotilaallisen maanpuolustuksen käyttöön.

Markkinaehtoinen taajuusmaksu perustuisi toimiluvan haltijan sekä puolustusvoimien käytettäväksi osoitettuun taajuusmäärään ja taajuuksien käytön tehokkuuteen, taajuusalueen tekniseen ja taloudelliseen käytettävyyteen, käyttöoikeusalueen väestön määrään, taajuuksien käyttötarkoitukseen sekä toimilupakauden pituuteen.

Asiantuntijakuulemisissa on tullut esille, että ilman maksun kohtuullistamista puolustusvoimien maksu olisi noin neljä miljoonaa euroa. Ehdotettua kaavaa soveltaen puolustusvoimien maksu olisi nykyisenkaltaisella taajuuksien käytöllä noin 600 000 euroa. Lisäksi maksua perittäisiin puolustusvoimilta vasta vuoden 2024 alusta lähtien, jotta puolustusvoimilla olisi aikaa siirtää toimintojaan sovitulla tavalla mahdollisimman paljon kansainvälisesti sotilaalliseen käyttöön harmonisoiduille taajuusalueille.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tullut esille, että markkinaehtoisen taajuusmaksun määräämisen perusteet soveltuvat huonosti puolustusvoimien radiotoiminnan ja siihen käytettä-

vien taajuuksien määrän arviointiin. Taajuuksia ei käytetä puolustushallinnossa liiketoimintaan eikä niitä käytetä puolustusvoimissa tehottomasti puolustusvoimien lainmukaisten tehtävien hoitamisessa.

Huolimatta maksun perimisen lykkäämisestä valiokunta painottaa, että Puolustusvoimilta perittävän maksun suuruutta säädettyä on huomioitava, että kyseessä on yksi yhteiskunnan perustoiminnoista, jota ei ole perusteltua rasittaa suhteellisesti samansuuruisella maksulla kuin kaupallista toimintaa. Valiokunnan näkemyksen mukaan puolustusvoimien tulee lisäksi järjestää oma taajuushallintonsa yhdessä Viestintäviraston kanssa tavalla, joka edistää taajuuksien tehokasta käyttöä myös poikkeusoloissa.

Virka-apu

Viestintävirastolla on voimassa olevan lainsäädännön nojalla oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta, rajavartiolaitokselta ja Liikenteen turvallisuusvirastolta. Tietoyhteiskuntakaari oikeuttaisi Viestintäviraston saamaan virka-apua myös Puolustusvoimilta radioviestinnän häiriöiden selvittämiseksi.

Valiokunnan saamien selvitysten mukaan radioviestinnän häiriöiden syiden selvittäminen saattaa poikkeuksellisesti edellyttää esimerkiksi sellaisen kaluston käyttöä, jollaista vain puolustusvoimilla olisi omien toimivaltuuksiensa puitteissa mahdollisuus tarjota Viestintäviraston avuksi. Puolustusvoimat voi puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 11 §:n mukaan ja saman lain 2 §:ssä säädetyn tehtävänsä mukaisesti antaa muille viranomaisille virka-apua yhteiskunnan turvaamiseksi siten kuin laissa säädetään.

Tietoyhteiskuntakaaren 309 §:ään on otettu säännös, jonka mukaan Viestintävirasto voisi pyynnöstä antaa virka-apuna asiantuntija-apua toiselle viranomaiselle. Virka-avusta päättäisi liikenne- ja viestintäministeriö, ja aiheutuneista kustannuksista vastaa avun pyytävä, jollei toisin sovita. Viestintävirasto voisi myös antaa virka-apua toiselle viranomaiselle esimerkiksi tähän kohdistuvan tietoturvaloukkauksen selvittämise-

työssä taikka osallistuessaan puolustusvoimien harjoitustoimintaan.

Valiokunnan saaman asiantuntijalausannon mukaan puolustusvoimat antaa yleensä virka-apua toiselle viranomaiselle veloitusetta. Valiokunnan näkemyksen mukaan tulee selvittää, onko perusteltua esittää varattavaksi Viestintävirastolle erillinen määräraha muille viranomaisille annettavaan virka-apuun, viranomaisten tietoturvaloukkausten selvitystehtäviin sekä myös viranomaisten toimintakykyä kyberturvalisuustilanteissa lisäävää harjoitustoimintaa varten. Tämä edistäisi viranomaisten välistä yhteistoimintaa ja parantaisi kansalaisten turvallisuutta.

Valiokunta esittää harkittavaksi, tulisiko Viestintäviraston oikeutta saada virka-apua puolustusvoimilta laajentaa esimerkiksi tietoturvaloukkausten selvitystehtäviin. Valiokunta näkee tärkeänä myös puolustusvoimien ja Viestintäviraston osallistumisen yhteisiin harjoituksiin kummankin osapuolen osaamisen kehittämiseksi.

Viestinnän ja palvelujen jatkuvuuden turvaaminen

Kaikille teleyrityksille, eräille televisio- ja radiotoimijoille sekä keskeisimmille radiotaajuuksien käyttäjille on radiolaissa, viestintämarkkinalaissa sekä televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa säädetty velvollisuus huolehtia siitä, että niiden toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi myös valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa sekä normaaliolojen häiriötilanteissa.

Esityksellä täsmennetään varautumisveloitteen sisältöä siten, että teleyritysten olisi arvioitava riskit, jotka voivat vaarantaa sen toiminnan jatkuvuuden sekä tarvittaessa toimitettava varautumissuunnitteluaan koskevat tiedot Viestintävirastolle esityksen 282 §:n mukaan. Varautumisvelvollisen olisi myös yksittäistapauksessa ilmoitettava Viestintävirastolle, miten se varautuu yksittäiseen häiriötilanteeseen tai sellaisen uhkaan sekä millaisiin toimiin se aikoo ryhtyä. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös Viestintä-

virastolle varataan riittävät resurssit oman valmiussuunnittelunsa toteuttamiseen.

Teleyritysten kriittiset viestintäjärjestelmät saattavat sijaita muualla kuin Suomessa, mikä vaikeuttaa niiden ylläpitoa esimerkiksi kansainvälisten tietoliikenneyhteyksien häiriintyessä. Valiokunta pitää tärkeänä ehdotettua 283 §:ää, jonka mukaan keskeisimmät verkonvalvomot ja muut kriittiset järjestelmät olisi jatkossa ylläpidettävä siten, että ne voidaan valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa tarvittaessa viipymättä palauttaa Suomeen. Keskeisimpien verkonvalvomoiden ja muiden kriittisten järjestelmien ylläpito tulee suunnitella siten, että niitä voidaan poikkeusoloissa ylläpitää Suomesta käsin.

Yhteenveto

Tietoyhteiskuntakaareen on koottu kyber turvallisuusstrategiaa sivuavaa sähköisen viestinnän lainsäädäntöä. Tietoyhteiskuntakaari ei kaikilta

osin ratkaise kyberturvallisuusstrategian kuvaamia viranomaisten toimivaltuuksiin, viranomaisyhteistyöhön ja viranomaisten sekä yritysten yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä. Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä, että puolustusvoimat kykenee suorittamaan lakisääteiset tehtävänsä myös jatkuvasti muuttuvassa sähköisen viestinnän toimintaympäristössä. Erityisesti viranomaisten välisen yhteistyön merkitys korostuu. Valiokunta toteaa saamiensa asiantuntijalausuntojen pohjalta, että varsinkin taajuuksien hallinta sekä siihen liittyvä valmiussuunnittelu ja yhteinen harjoittelu poikkeusolojen varalle on alue, jolla Viestintäviraston ja puolustusvoimien välistä yhteistoimintaa tulee kehittää.

Lausunto

Lausuntonaan puolustusvaliokunta esittää,

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 19 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jussi Niinistö /ps
vpj. Seppo Kääriäinen /kesk
jäsen. Thomas Blomqvist /r
Timo Heinonen /kok
Esko Kurvinen /kok
Pentti Oinonen /ps
Eero Reijonen /kesk

Mikko Savola /kesk
Ismo Soukola /ps
Eero Suutari /kok
Pauliina Viitamies /sd
Sofia Vikman /kok
Jyrki Yrttiaho /vr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Martelius.

**SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO
5/2014 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Kaisa Laitinen, lainsäädäntöneuvos Maaret Suomi ja ylitarkastaja Laura Tarhonen, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtaja Jukka Liedes, opetus- ja kulttuuriministeriö
- opetusneuvos Asko Lippo, Opetushallitus
- tutkijatohtori Olli Vesterinen, Helsingin yliopisto, Opettajankoulutuslaitos
- apulaisjohtaja, tulosaluepäällikkö Leo Pekkala, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI), Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö
- erityisasiantuntija Simo Tanner, Suomen Kuntaliitto
- laboratorionjohtaja Tommi Toivonen, Säteilyturvakeskus (STUK)

- FT, tutkija Mikko Ahonen, Tampereen yliopisto
- yliopistotutkija, yliopistonlehtori Marko Ala-Fossi, Tampereen yliopisto
- OTM, VT, projektipäällikkö, tutkija Marjukka Hagström, Turun ammattikorkeakoulu
- lakimies Pekka Savola, CSC - Tieteen tietotekniikan keskus Oy
- apulaisjohtaja Petra Wikström, MTV MEDIA
- johtaja Marcus Wiklund, Sanoma Media Finland ja Sanoma News
- julkaisujohtaja Ismo Silvo, Yleisradio
- lakimies Mikko Hoikka, Viestinnän Keskusliitto
- toiminnanjohtaja Stiina Laakso, Suomen Audiovisuaalisen Alan Tuottajat SATU ry
- lakimies Leena Suuronen, Kopiosto ry
- projektinjohtaja Lauri Kaira, Luovan työn tekijät ja yrittäjät Lyhty ry
- asianajaja Lauri Rechartt, Musiikkituottajat - IFPI Finland ry
- asiantuntija Patrick Frostell, Teknologiateollisuus ry
- lakimies Jussi Mäkinen, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- liikenne- ja viestintäministeriö
- Säteilyturvakeskus STUK
- Gramex ry
- Teosto r.y.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Tietoyhteiskuntakaaren tavoitteena on yhdistää tietoyhteiskunnan toimintaan ja sen rakenteisiin vaikuttavaa lainsäädäntöä ja siten yksinkertaistaa sääntelyä. Tavoite on kannatettava. Yhteen lakiin yhdistetään elementtejä toimilupasääntelystä, viestinnän infrastruktuurista, viestinnän luottamuksellisuudesta ja yksityisyyden suojasta, audiovisuaalisten palvelujen tarjoamisesta, tietosuojasääntelystä, ja monien muiden elementtien lisäksi myös verkkotunnussääntely. Ehdotus on valiokunnan saaman selvityksen mukaan erittäin laaja, mutta siinä ei käsitellä esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan tietoyhteiskuntapainotteisia erityiskysymyksiä. Sivistysvaliokunta korostaa ehdotuksen tavoitteita toisaalta suojata yksilöiden edut ja toisaalta mahdollistaa uudet julkiset palvelut. Valiokunta pitää erittäin hyvänä, että ehdotuksessa on pyritty turvaamaan erilaisten kielellisten ja kulttuurillisten oikeuksien toteutuminen monimuotoisuutta ja moniarvoisuutta kunnioittaen.

Tietotekniikka kasvatustyössä

Tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuudet oppimisen tukemisessa ovat olleet jo vuosikymmeniä esillä niin tutkimuksen ja kehittämistyön puolella kuin koulutuspolitiikassakin. Sivistysvaliokunta on tuoreessa lausunnossaan valtioneuvoston tulevaisuusselonteosta: Kestävällä kasvulla hyvinvointia (VNS 7/2013 vp—SiVL 1/2014 vp) käsitelty laajasti tietoteknistymisen ja digitalisoitumisen vaikutuksia opetukseen kouluissa. Tieto- ja viestintäteknikka on monille opettajille työssä ja arjessa tuttu ja hyödyllinen väline. Se ei kouluissa kuitenkaan ole systemaattisesti mukana oppilaiden oppimisessa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan opetushallinnossa edistetään digitaalisten oppimispalvelujen saatavuutta ja käyttöä valtakun-

nallisesti koulutuspalveluiden ja muiden sähköisten palveluiden muodossa. Valiokunta korostaa tarvetta uudistaa oppimista ja opettamista, jotta oppilaat voivat omaksua uudet 2000-luvun tietotaidot. Valiokunnan kuuleman asiantuntijan mukaan tulisi keskittyä muun muassa sellaisiin kysymyksiin kuin miten tuetaan oppilaille taitojen itsenäistä hallintaa ja metakognitiota, miten ja miksi tietoa kulloinkin tuotetaan ja kuka sitä tuottaa tai miten yhteistyötä organisoidaan ja tuetaan. Esimerkkinä oppimista uudistavasta hankkeesta valiokunta mainitsee Koulukaikkiä -hankkeen. Sen perustehtävä on tukea eri oppimisympäristötoimijoiden työtä. Hankkeessa luodaan oppimisympäristöjen kehittäjistä vuorovaikutteinen verkosto, rakennetaan uudenlaista oppimisen toimintakulttuuria ja kehitetään sitä tukevaa pedagogiikkaa. Opetus- ja kulttuuriministeriössä käynnistetyssä Pilvivyölä-hankkeessa pyritään puolestaan saamaan helposti käyttöön otettaviksi oppimista tukevat palvelut ja materiaalit, joita voivat tuottaa yritykset, yhdistykset, opettajat tai oppilaat. Asiantuntijalausunnossa on korostettu tärkeyttä lainsäädännöllisin keinoin varmistaa kattavat, luotettavat ja kapasiteetiltaan riittävät tietoliikenneyhteydet maan eri osiin kohtuuhintaisina. Sivistysvaliokunta korostaa, että esimerkiksi mobiiliteknologian tuomien palveluiden täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää, että kaikissa kouluissa ja oppilaitoksissa on käytettävissä kapasiteetiltaan riittävät ja kattavat tietoliikenneyhteydet kohtuuhintaisina. Sähköisen oppimispalveluiden laajamittaiselle ja tehokkaalle käytölle on edellytyksenä myös, että kansallisina ratkaisuin tuotetaan kattavat sähköisen asioinnin edellyttämät tunnistautumispalvelut myös alaikäisille oppijoille kohtuuhintaisina ja helppokäyttöisinä.

Sivistysvaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että koulujen tieto- ja viestintätekninen infrastruktuuri, laitekanta, ohjelmistot ja koulutetut opettajat ja tietotekniikan erityisosaajat tarjoavat tietoyhteiskuntakehityksen edellyttämät osaamis- ja oppimismahdollisuudet tasavertaisesti kaikille oppilaille asuinkunnasta ja koulutuksen jär-

jestäjästä riippumatta. Erityisesti haja-asutusalueiden tuetut laajakaistahankkeet ovat elintärkeät sekä paikallisille kouluille että myös laajemmin alueen asutukselle ja elinkeinoelämälle.

Sivistysvaliokunta on kuullut asiantuntijoita myös väestön ja erityisesti lasten ja nuorten altistumisesta ympäristön radiotaajuiselle sähkömagneettiselle säteilylle. Asiantuntijaselvityksen mukaan säteilyn mahdollisia vaaroja on käsitelty muun muassa Euroopan parlamentin vuonna 2009 antamassa kehotuksessa matkapuhelintukiasemien turvallisuudesta sijoittamisesta, Euroopan neuvoston suosituksessa vuodelta 2011 lasten ja nuorten matkapuhelinten käytön vaaroista ja Maailman terveysjärjestön WHO:n syöpätutkimuspaneelin (IARC) kannanotoissa.

Kotimaisen asiantuntijaviraston Säteilyturvakeskukseen mukaan väestön altistuminen ympäristön radiotaajuiselle säteilylle ei ole viraston omien ja useiden kansainvälisten selvitysten perusteella kasvanut merkittäväksi, vaikka matkaviestinverkot ja sähköinen viestintä ovat lisääntyneet viime vuosina huomattavasti. Sen antaman lausunnon mukaan tukiasemien aiheuttama altistuminen on hyvin vähäistä. Valiokunnan Säteilyturvakeskuselta saaman selvityksen mukaan matkapuhelin on ainoa merkittävä altistumisen lähde, jonka aiheuttamat säteilyarvot enimmillään nousevat sallituille enimmäisarvoille. Suomessa väestön altistumista radiotaajuiselle säteilylle rajoitetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa 294/2002 annetuilla altistumisen enimmäisarvoilla. Enimmäisarvot ovat yhdenmukaiset Euroopan Unionin neuvoston suosituksen 1999/519/EY kanssa.

Säteilyturvakeskus opastaa viestinnässään ihmisiä matkapuhelinten aiheuttaman turhan altistumisen vähentämiseen. Altistumista on viraston lausunnon mukaan helppo vähentää käyttämällä kaiutintoimintoa tai hands free -laitetta ja välttämällä puheluita huonossa kentässä kuten kellarissa tai liikkuvassa autossa.

Saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa edelleen panostetaan tutkimukseen radiotaajuisen sähkömagneettisen säteilyn vaikutuksista ihmiseen.

Verkkoneutraliteetti

Verkkoneutraliteetilla tarkoitetaan hallituksen esityksen mukaan sitä, että liittymän liikenne välitetään periaatteessa riippumatta lähettäjän tai vastaanottajan osoitteesta, sisällöstä, soveluksesta, palvelusta tai päätelaitteesta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että verkkoneutraliteettia kuvaava säännösehdotus (1. lakiehdotus 110 §) ei ole täysin yksiselitteinen. Vaikka pääsäännöksi on kirjattu verkkoneutraliteetti, pykälä sallii viestintäliikenteen rajoittamisen laissa määritellyissä tapauksissa. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan rajoitusperusteiden luettelo on tarkoitettu tyhjentäväksi ja se vastaisi nykytilannetta ja käytäntöä.

Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä, että kaikki Suomessa tarjolla olevat internetliittymät ovat todella verkkoneutraaleja, eikä niistä lähtökohtaisesti rajata pois tai hidasteta mitään tiettyä sisältöä tai palvelua. Valiokunta ehdottaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle, että se vielä tarkastelisi verkkoneutraliteettia määrittelevän ehdotuksen sanamuotoa sen varmistamiseksi, että erityisesti mahdollisuus rajoittaa internetyhteyden käyttöä teleyrityksen ja tilaajan välisellä sopimuksella tulkitaan kaikilta osin rajoitetuksi poikkeukseksi pääsäännöstä.

Valiokunta korostaa, että verkkoneutraliteettia koskevan 110 §:n 1 momentin 2 kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan nimenomaisesti tekijänoikeuslainsäädännön perusteella annettavat viranomaisen tai tuomioistuimen päätökset. Valiokunta pitää tärkeänä, että selkeästi laittomiin, tekijänoikeuksia loukkaaviin palveluihin vastaisuudessa voidaan puuttua tuomioistuimen tekijänoikeuslain säännösten perusteella internetpalvelun tarjoajiin kohdistettavilla yksilöidyn palvelun keskeyttämismääräyksillä.

Toimilupajärjestelmä

Sivistysvaliokunta korostaa sähköisen viestinnän moniarvoisuuden turvaamista myös toimilupajärjestelmän keinoin. Erityisesti on syytä tukea kotimaisten ohjelmistojen asemaa kiristyvässä kilpailussa kansainvälisten suuryritysten

tarjoaman melko yhdenmukaisen kansainvälisen ohjelmiston kanssa. Hallituksen esityksen mukaan Yleisradion kanaville ja niin sanotuille yleisen edun kanaville osoitetaan niiden tarvitsema määrä taajuuskapasiteettia. Valiokunnan saaman asiantuntijaselvityksen mukaan toimilupa-sääntely on kansallista sääntelyä, joten tällä on mahdollista antaa yleisen edun kanavien lisäksi etusija myös muille, viestinnän moniarvoisuutta ja kotimaista ohjelmistotuotantoa edistävälle kanaville.

Sivistysvaliokunta ehdottaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle, että se harkitsisi lähetyksapasiteetin saatavuuden turvaamista myös esimerkiksi sellaisille kotimaisille televisiokanaville, jotka investoivat kotimaiseen ohjelmistotuotantoon ja työllistävät tekijöitä Suomessa.

Televisiolähetysten sisältö

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan audiovisuaalisia sisältöjä ja palveluja koskeva sääntely pysyy pääasiassa ennallaan. Televisio- ja radiotoiminnan sekä tilausohjelmajpalvelujen sääntelyyn liittyvät muutokset perustuvat valtioneuvoston sähköisen median viestintäpoliittisessa ohjelmassa (VNS 4/2012 vp) ehdotettuihin muutoksiin. Katsojasta ja kuuntelijasta huolehditaan varmistamalla suomalaisen televisio- ja radiotarjonnan laadukkuus ja monipuolisuus. Erikseen määriteltyihin kaupallisiin yleisen edun kanaviin kohdistettaisiin ehdotetun lain 26 ja 27 §:ssä mukaisesti vaatimuksia, jotka osaltaan edistävät nykyisen laadukkaan sisältötarjonnan säilymistä.

Sähköisen median viestintäpoliittiseen ohjelmaan perustuu myös ehdotetun lain 210 §:n säännös, jonka mukaan riippumattomien tuottajien tuotantojen kiintiötä ehdotetaan korotettavaksi 19 prosenttiin. Voimassa olevan televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain mukaan televisio- ja radiotoiminnan harjoittajan on varattava riippumattomien tuottajien ohjelmille 15 prosenttia lähetyksajastaan tai vaihtoehtoisesti 15 prosenttia ohjelmistobudjetistaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että surin osa tästä on uutta tuotantoa.

Sivistysvaliokunta viittaa Sähköisen median viestintäpoliittisesta ohjelmasta antamaansa lausuntoon (SiVL 12/2012 vp.), jossa valiokunta kannatti selonteon linjausta korottaa riippumattomien tuottajien tuotantojen kiintiötä 19 %:iin lähetyksajasta tai ohjelmistobudjetista. Valiokunta pitää erittäin hyvänä, että hallituksen esityksessä ohjelman linjaus nyt ehdotetaan toteutettavaksi.

Ehdotetun 211 §:n mukaan ääni- ja tekstityspalvelut tulisi jatkossa liittää myös lastenohjelmiin. Näiden ohjelmien tekstitys auttaisi lasten lisäksi erityisesti kuulovammaisia, sekä lapsia että aikuisia, ja vieraskielisiä lapsia. Valiokunta pitää ehdotusta hyvänä ja kannatettavana.

Siirtovelvoite ja tekijänoikeus

Siirtovelvoitteen (must carry) tavoitteena on varmistaa yhteiskunnallisesti merkittävien kanavien saatavuus myös kaapeliverkoissa. Sääntelyllä halutaan varmistaa sananvapauteen liittyvä oikeus ottaa vastaan viestejä ja näin antaa katsojille edellytykset moniarvoiselle viestinnälle ja vapaalle mielipiteenmuodostukselle. Siirtovelvoite merkitsee Suomessa kuitenkin poikkeuksellista puuttumista televisiolähetysmarkkinoiden toimintaan, sillä tekijänoikeuslain (404/1961) 25 i §:n mukaan siirtovelvoitelähetykset kaapeliverkoissa on vapautettu tekijänoikeuskorvauksista.

Siirtovelvoitteesta ehdotetaan säädettäväksi tietoyhteiskuntakaaren 227 §:ssä, joka hallituksen esityksen perustelujen mukaan vastaa asiallisesti viestintämarkkinalain 134 §:ä. Pykälän 2 ja 3 kohdat, eli käytännössä niissä tarkoitetut yleisen edun kanavat aineistoinen ja oheispalveluineen, ehdotetaan lakiehdotuksen voimaantuloa koskevassa 351 §:ssä olemaan voimassa 31. päivään joulukuuta 2016, mikä vastaa viestintämarkkinalain siirtovelvoitteen voimaantuloa koskevaa nykysääntelyä.

Käsitellessään hallituksen esitystä voimassa oleviksi laeiksi viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta, viestintämarkkinalain

134 §:n ja televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamiseksi (HE 13/2010 vp) eduskunta hyväksyi lausuman, jossa eduskunta edellytti, että jos verkko- ja palvelutarjonta vuosina 2011-2016 kehittyvät tavalla, jota ei voida nyt ennakoida ja kehitys johtaa tekijöiden tai kansalaisten kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tekijänoikeuslain 25 i §:n muutostarpeiden arvioimiseksi.

Valiokunta pitää eduskunnan vuonna 2010 hyväksymän lausuman mukaisesti tärkeänä, että siirtovelvoitteen jatkamista arvioidaan viimeistään nykyisen ja lakiehdotuksessa ehdotetun voimassaolajakson loppuvaiheessa ja vasta siten ja senhetkisen markkinatilanteen ja teknologian kehityksen valossa päätetään velvoitteen jatkamisesta.

Komissio on antanut Suomelle 21.2.2014 virallisen huomautuksen, joka koskee tekijänoikeuslain (404/1961) 25 i ja 47 §:n säännöksiä, joiden mukaan verkkopalvelua kaapelitelevisioverkossa tarjoava teleyritys saa lähettää edelleen jakeluelvoitteen alaisia kanavia hankkimatta tähän tekijöiltä lupaa ja maksamatta korvausta esittäjille ja tuottajille. Komissio katsoo, että kyseiset säännökset ovat tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY 3 artiklan ja lähioikeusdirektiivin 2006/115/EY 8 artiklan 2 kohdan vastaisia.

Komissio viittaa tietoyhteiskuntadirektiivin 3 artiklaa tulkinneeseen unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, johon komissio perustaa käsityksensä siitä, että jakeluelvoitteen alaisten kanavien edelleen lähettäminen kaapeliverkossa on tietoyhteiskuntadirektiivin 3 artiklassa ja lähioikeusdirektiivin 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua yleisölle välittämistä. Tietoyhteiskuntadi-

rektiivin 5 artiklan luettelo yleisölle välittämisen oikeuteen sovellettavista poikkeuksista ja rajoituksista on tyhjentävä, eikä sisällä poikkeusta, joka koskisi jakeluelvollisuuden puitteissa tapahtuvaa yleisölle välittämistä. Tämän vuoksi komissio katsoo, että tällaista edelleen lähettämistä ei voida vapauttaa vaatimuksesta hankkia lupa edelleen lähetettyjen teosten tekijöiltä ja maksaa näille korvausta, kun teoksia välitetään yleisölle.

Virallinen huomautus on ensimmäinen vaihe komission rikkomusmenettelyssä. Tämän jälkeen komissio voi antaa perustellun lausunnon sekä viedä asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos se katsoo Suomen edelleen rikkovan kyseessä olevien direktiivien säännöksiä.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ei ehdoteta muutoksia tekijänoikeuslakiin. Siirtovelvoite liittyy kuitenkin sitä tukevaan tekijänoikeutta rajoittavaan poikkeukseen tekijänoikeuslaissa. Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä komission huomautuksen ja sen perustelujen vuoksi, että tekijänoikeuslakia pikaisesti muutetaan siten, että tekijöille, esittäjille ja tuottajille taataan oikeus korvaukseen jakeluelvoitteen alaisten kanavien edelleen lähettamisestä. Sivistysvaliokunta esittää liikenne- ja viestintävaliokunnalle, että se mietinnössään hyväksyisi tätä koskevan lausumaehdotuksen.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta esittää,

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

SiVL 5/2014 vp — HE 221/2013 vp

Helsingissä 14 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Pauli Kiuru /kok
vpj.	Inkeri Kerola /kesk	Kimmo Kivelä /ps
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Sanna Lauslahti /kok
	Ritva Elomaa /ps	Silvia Modig /vas
	Eeva-Johanna Eloranta /sd	Mikaela Nylander /r
	Leena Harkimo /kok	Pauliina Viitamies /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine.

**TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO
15/2014 vp**

Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Kirsi Miettinen, viestintäneuvos Olli-Pekka Rantala, lainsäädäntöneuvos Laura Vilkkonen, lainsäädäntöneuvos Maaret Suomi, neuvotteleva virkamies Timo Kievari, neuvotteleva virkamies Kaisa Laitinen ja neuvotteleva virkamies Kreetta Simola, liikenne- ja viestintäministeriö
- hallitusneuvos Antti Riivari, työ- ja elinkeinoministeriö
- tutkimuspäällikkö Henriikki Oravainen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto

- johtaja Johanna Juusela ja päällikkö Jarkko Saarimäki, Viestintävirasto
- lakimies Minna Aalto-Setälä, Keskuskauppa-kamari
- toimitusjohtaja Reijo Paajanen, DIGILE Oy
- kehityspäällikkö Panu Mustonen, Elisa Oyj
- toimitusjohtaja Jarmo Eskelinen, Forum Virium Helsinki Oy
- Suomen maajohtaja Anni Ronkainen, Google Finland Oy
- yhteiskuntasuhdejohtaja David Mothander, Google Inc
- lakiasiainjohtaja Markku Ignatius, Supercell Oy
- lakimies Timo Niemi, Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- toimitusjohtaja Reijo Svento, Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry
- toimitusjohtaja Jarmo Matilainen, Finnet-liitto ry
- tutkimus- ja kehittämisjohtaja Jyrki Kasvi, TIEKE Tietoyhteiskunnan kehittämiskeskus ry
- professori Yrjö Neuvo
- professori Erkki Ormala.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä. Talousvaliokunta pitää kannatettavana, että toimialan keskeiset säännökset kootaan yhteen. Alan toimijoiden kannalta on tärkeää, että sääntely muodostaa johdonmukaisen kokonaisuuden ja että normistosta pystyttäisiin tekemään paitsi nykyisin käytössä olevien ratkaisujen kannalta teknologianeutraali myös täysin uusia teknisiä avauksia mahdollistava. Hallituksen esitys vaikuttaa paikoin hyvin yksityiskohteisella tasolla nykyisiin teknisiin ratkaisuihin kiinnittyneeltä. Ottaen huomioon toimialan viimeaikaisen kehityskulun on ennakoitavissa, että teknologiaan ja kuluttajakäyttäytymiseen liittyviä harppauksia tulee tapahtumaan myös lähitulevaisuudessa. Talousvaliokunta muistuttaa, että palveluja tulee kehittää käyttäjälähtöisesti.

Talousvaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan on todennäköistä, että verkkoliiketoiminnan painopiste tulee siirtymään yhä enemmän sisällöntuotantoon ja sähköisiin palveluihin eikä tiedonsiirtokapasiteetin myyminen tule olemaan enää nykyisenkaltaisessa roolissa. Liiketoimintamallien muuttumisen kannalta keskeinen kysymys lienee se, kuinka toimijat pystyvät toteuttamaan verkkojen rakentamisvelvoitteen, jos velvoitteen täyttämisen täytyy rahoittaa tulevaisuudessa mahdollisesti saatavilla verkkokäyttömaksuilla. Lainsäädännön jatkokehittämisessä tulee tarkastella, missä verkon elinkaaren vaiheessa toimiluvan haltija on tarkoituksenmukaista velvoittaa suorittamaan julkisoikeudelliset maksunsa. Televisio- ja radiotoiminnan toimilupamenettelyiden keventäminen on sinänsä yhdensuuntainen yritysten hallinnollisen taakan keventämiseen liittyvien toimien kanssa. Viitaten kuitenkin edellä mainittuihin teknologian kehityksen tuomiin toimintaympäristön muutoksiin kuulemisessa on noussut esiin kysymys siitä, onko hallituksen esityksessä ehdotettu malli paras mahdollinen tapa vastata markkinoiden tulevaisuuden tarpeisiin.

Talousvaliokunta on aikaisemmassa kannanotossaan (TaVL 14/2014 vp — VNS 7/2013 vp)

todennut, että digitalisaatio on vähentänyt tavaroiden ja palveluiden jakeluun liittyviä kustannuksia ja siten tuonut suomalaiset yritykset aikaisempaa tasa-arvoisempaan kilpailuasemaan maantieteellisesti suosiollisemmissa olosuhteissa toimiviin yrityksiin nähden. Talousvaliokunta pitää tärkeänä koko maan kattavan laajakaistaisen tietoliikenneverkon toteuttamista ja siihen liittyvien ongelmien pikaista ratkaisua.

Määritelmät. Hallituksen esityksen mukaiset laissa käytetyt määritelmät herättävät eräiltä osin epävarmuutta siitä, kuinka ne tulevat käytännössä toimimaan. Esimerkiksi 1 luvun 2 §:n mukainen soveltamisalan määritelmä voi johtaa hankaliin kansainvälisoikeudellisiin tilanteisiin muun muassa lainvalinnan suhteen. Lain soveltamisalan määräytyminen käyttäjien kansalaisuuden tai käytetyn kielen perusteella voi johtaa odottamattoman laajaan soveltamisalaan. Tämän määritelmän muuttaminen, esimerkiksi edellä mainittuja kansalaisuutta tai kieltä koskevien kriteerien suhteen, voisi talousvaliokunnan arvion mukaan parantaa säädöksen soveltamisen ennakoitavuutta. Talousvaliokunta on useissa aikaisemmissa kannanotoissaan (TaVL 14/2014 vp — VNS 7/2013 vp, TaVL 31/2013 vp — VNS 6/2013 vp, TaVL 28/2013 vp — HE 112/2013 vp) korostanut Suomen lainsäädännön vakauden ja ennakoitavuuden merkitystä yritystoiminnalle suotuisan toimintaympäristön luomisessa.

Yksityisyyden suoja. Suurten ihmismassojen paikka- ja käyttäytymistietojen (big data) kaupallistamisen edellytyksenä tulee olla anonymiteetin varmistaminen: käyttäjäprofiilia ei saa yhdistää yksittäiseen luonnolliseen henkilöön.

Verkkotunnus. Euroopan sisämarkkinoilla tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden kannalta on tärkeää, että jäsenvaltioissa luovutaan siitä, että verkkotunnuksen haltijan tulisi olla fyysisesti sijoittautunut tunnuksen mukaiseen maahan. Sisämarkkinoiden keskeisenä tavoitte-

na on helpottaa yritysten ja kansalaisten rajojen yli tapahtuvaa toimintaa sekä vähentää siihen liittyviä kustannuksia: tuotannontekijöiden tulee saada liikkua vapaasti, eikä niihin saa kohdentaa kansalaisuuteen tai kansalliseen alkupeirään perustuvaa syrjintää. Tällä hetkellä suomalainen verkkotunnus voidaan myöntää vain Suomeen rekisteröityneelle oikeushenkilölle, yksityiselle elinkeinonharjoittajalle, suomalaiselle julkisyhteisölle, vieraan valtion edustustolle tai yli 15-vuotiaalle henkilölle, jolla on kotikunta Suomessa ja suomalainen henkilötunnus. Rajoitusta on pidetty epätarkoituksenmukaisena, sillä käyttömahdollisuuden rajaamiselle ei ole teknisiä eikä toiminnallisia perusteita. Rajoitus on myös voinut luoda mielikuvaa sivuston suomalaisuudesta sellaisissakin tilanteissa, joissa tosiasiallinen liittymä Suomeen on voinut olla yksinomaan asiamiehen välityksellä toteutettu rekisteröityminen Suomessa.

Talousvaliokunta pitää perusteltuna ehdotuksen mukaista muutosta, jossa Viestintäviraston verkkotunnustoiminnan hallinnolliset ja kaupalliset toiminnot eriytettäisiin. Viestintävirasto olisi edelleen verkkotunnusrekisterin pitäjä, mutta ei enää palvelisi tunnusten käyttäjiä suoraan, vaan asioinnin viraston ja tunnusten käyttäjien välillä hoitaisi verkkotunnusvälittäjä. Samalla verkkotunnusvälittäjiin kohdistuvaa sääntelyä lisättäisiin. Viraston roolin muuttuminen antaisi virastolle nykyistä paremmat mahdollisuudet valvontansa tehostamiseen resurssien vapautuessa tunnusten asiakaspalvelun hoitamisesta.

Teleyritysten välityksellä tehdyt sopimukset. Teleyritykset toimivat jo nykyisinkin — ja tulevaisuudessa mahdollisesti yhä vaihtelevammin muotoin — maksunvälittäjänä kuluttajan suorittamassa ostotapahtumassa, jossa varsinaisen hyödykkeen toimittaa kolmas osapuoli. Tällöin kuluttajalle ei muodostu suoraa sopimussuhdetta hyödykkeen myyjään. Voimassa olevan sääntelyn mukaan yhteisvastuu rajautuu koskemaan ainoastaan luottokorttimaksuja. Jos ostetussa hyödykkeessä on virhe, sitä ei lainkaan toimiteta, kyseessä on petos tai kuluttajalle tulee muus-

ta syystä tarve saada yhteys myyjään, yhteydenotto voi osoittautua ennakoitua vaikeammaksi juuri suoran sopimussuhteen puuttumisen vuoksi. Sen sijaan teleyrityksellä on maksunvälittäjän roolinsa johdosta sopimussuhde myyjään, minkä vuoksi asian hoitaminen teleyrityksen välityksellä voi olla käytännössä välttämätöntä. Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi kuluttajan suojalain kanssa yhdenmukainen säännös luotonantajan ja myyjän tai palveluksen suorittajan yhteisvastuusta. Yhteisvastuun toteutumisen johdosta kuluttajien luottamus paranee, minkä voidaan arvioida osaltaan edistävän alan liiketoimintaa.

Verkkoneutraliteetti. Palvelujen helppokäyttöisyyden kannalta verkkoneutraliteetti on avainasemassa. Verkkoneutraliteetin voidaan arvioida myös edistävän kilpailua, kun kuluttajat voivat valita laitteet ja palvelut vapaasti ilman rajoituksia.

HMV-sääntely. Talousvaliokunta pitää perusteltuna arviota, jonka mukaan huomattavaa markkinavoimaa koskeva sääntely ja kuluttajien oikeuksiin liittyvät uudistukset tulevat parantamaan edellytyksiä kohtuuhintaisille ja -ehtoisille yhteyksille ja laadukkaille viestintäpalveluille.

Huoltovarmuus. Talousvaliokunta pitää velvollisuutta varautumissuunnitelmien laatimiseen tervetulleena.

Talousvaliokunta huomauttaa, että hallituksen esityksen antamisen jälkeen Euroopan unionin tuomioistuin on antanut päätöksen (asia C-293/12 ja 594/12 Digital Rights Ireland ja Seitlinger ym. /8.4.2014) jonka mukaan tietojen säilyttämisestä annettu direktiivi¹ on pätemätön. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa huo-

¹ Yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta 15.3.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY

mioon tuomion vaikutukset käsillä olevaan hallituksen esitykseen.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta esittää,

että liikenne- ja viestintävaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
jäsen. Lars Erik Gästgivers /r
Teuvo Hakkarainen /ps
Antti Kaikkonen /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Pia Kauma /kok

Jukka Kärnä /sd
Päivi Lipponen /sd (osittain)
Jari Myllykoski /vas
Sirpa Paatero /sd
Arto Pirttilahti /kesk
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller.